

Katri Halonen

Huomisen rientoja tuottamassa

Tapahtumatuottajien ammatin kehitystrendejä tuottajia
kouluttavien ammattikorkeakoulujen näkökulmasta

Katri Halonen

Huomisen rientoja tuottamassa

**Tapahtumatuottajien ammatin
kehitystrendejä tuottajia kouluttavien
ammattikorkeakoulujen näkökulmasta**

Cuporen julkaisuja 5

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö 2004

© Katri Halonen ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore

ISBN 952-5579-07-9 (nid.)

ISBN 952-5573-06-0 (PDF)

ISSN 1795-1739

Yliopistopaino

Helsinki 2004

Sisällys

Esipuhe	5
1. Johdanto	7
2. Tietolähteet	10
2.1. Tilastotiedot.....	10
2.2. Tutkimukset.....	11
2.3. Opetussuunnitelmat	12
2.4. Kyselyt, haastattelut ja muu materiaali.....	12
3. Kulttuurisihteerien koulutus tuottajakoulutuksen taustalla	13
3.1. Kulttuurisihteerien koulutus	13
3.2. Julkishallinnon uudelleenorganisoinnin vaikutus kulttuurisihteerien koulutukseen	15
3.3. Ammattikorkeakoulujen tuottajakoulutuksen synty	17
4. Kulttuurialojen koulutus ammattikorkeakouluissa	18
4.1. Hakija- ja opiskelijamäärät	20
4.2. Tuottajiksi opiskelleiden työllistyminen.....	24
5. Tapahtumatuotannon opetussuunnitelmat	29
5.1. Yleiset, tutkimukselliset ja vapaasti valittavat aineet.....	33
5.2. Taideaineet.....	34
5.3. Johtaminen – henkilöstöhallinnosta klusterien keskipisteeksi	35
5.4. Operationaaliset ja strategiset aineet	36
6. Tuottajakentän tulevaisuuskenaariot	39
6.1. Tuottajan työympäristöjen muuttuminen	39
6.1.1. Julkishallinnon kehittyminen	40
6.1.2. Kolmas sektori	43
6.1.3. Yrityssektori.....	47
6.2. Eri sektorien rajapintojen ylittäminen	50
6.2.1. Sosiaali- ja terveysalan yhteistyö	51
6.2.2. Uusi teknologia	53

6.2.3. Elämysteollisuuden esiinnousu	56
6.2.4. Matkailuelinkeino	56
6.2.5. Taidekasvatus – luovuuskoulutus	57
7. Koulutussektorin muutoksia ja kehitysnäkymiä	58
7.1. Koulutussektorin sisäinen yhteistyö.....	58
7.2. Koulutussektorin aluekehittäminen ja työelämäyhteistyö.....	61
7.3. Opetusmenetelmällinen kehittäminen	62
8. Päätäntö	66
Lähteet	71
Haastattelut.....	74

Kuvio- ja taulukkoluetelo:

Kuviot:

Kuvio 1. Tuotannon opetuksen sijoittuminen ammattikorkeakouluissa vuonna 2002	19
Kuvio 2. Tuottajien sisäänotto ammattikorkeakouluissa	22
Kuvio 3. Ammattikorkeakouluista valmistuneiden sijoittuminen työelämään	25
Kuvio 4. Liiketaloudellisten aineiden opintoviikkomääriä eri tuottajalinjojen pakollisissa opinnoissa	38

Taulukot:

Taulukko 1. Ensisijaisten hakijoiden määrä tuotantolinjoilla vuodesta 2000 alkaen	21
Taulukko 2. Opiskelijamäärät eri tuottajia valmistavilla linjoilla	23
Taulukko 3. Eri opintoalueiden prosenttiosuuksia tapahtumatuotannon opetussuunnitelmien pakollisissa opinnoissa	33
Taulukko 4. Suljettu ja avoin oppimisympäristö	63

Esipuhe

Kulttuurin elinkeinorakenne on kokenut 1990-luvun aikana suuria muutoksia tietoyhteiskuntakehityksen sekä sektoriin kohdentuneiden julkisen sektorin säästöpainneiden vuoksi. Etenkin elokuva-alalla pitkään toiminimikkeisiin kuulunut tuottaja on yleistynyt laajemmin kulttuurin eri sektorien ammattinimikkeiden kirjoon. 2000-luvun alulla alettiin jo puhua kulttuurisektorin tuottajavaltaistumisesta. Tuottajasta tuli muotisana, jonka harteille laskettiin kaikkien tuotannon lankojen pitäminen käsissään ja etenkin rahoituksen hankkiminen.

Tuottajan ammattikunnan kasvuun liittyy myös kulttuurituottajien koulutuksen aloittaminen vuonna 1998, jota ennen kulttuurisihteerien koulutus oli lakkautettu. Tämän kartoituksen päämääränä on auttaa ammattikorkeakouluja kulttuurituotannon koulutuksen kehittämisessä ja osaltaan eritellä niitä osaamisalueita, joita tuottajan ammattitaitoon luetaan.

Kartoitus on osa Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämistäitiön tutkimusprojektia "Kulttuurin ja liikunnan elinkeinorakenne ja osaamistarpeet" (KLEROT), joka toteutetaan Euroopan unionin sosiaalirahaston, CUPOREn ja Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian rahoittamana ennakoitihankkeena.

Kartoitukseen ovat suostuneet haastateltaviksi eri ammattikorkeakoulujen kulttuurituotannon koulutuksesta vastaavia avainhenkilöitä. Olen kiitollinen heille avoimista keskusteluista haastattelutilanteissa ja myös niiden ulkopuolella.

Tutkimusraportin kokonaisuudessaan tai osia siitä ovat lukeneet KLEROT-hankkeen ohjausryhmän jäsenet*, joilta olen saanut asiantuntevia ja hyödyllisiä kommentteja. Työtä tehdessä olen saanut arvokasta tukea ja neuvoja KLEROT-projektin johtajalta, Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämistäitiön CUPOREn tutkimusjohtaja Ritva Mitchelliltä, kulttuuripoliitiikan professori Anita Kankaalta ja professori (emeritus) Ilkka Heiskaselta. Arvokkaita kommentteja olen saanut myös KLEROT-hankkeen tutkija Samu Lagerströmiltä.

Helsingissä lokakuussa 2004

Katri Halonen

---

* Ohjausryhmän jäseninä kulttuurin sektorilla ovat olleet Helsingin kaupungin kulttuuritoimen vs. johtaja Marianna Kajantie, Tilastokeskuksen yliaktuaari Sari Karttunen, Opetusministeriön kulttuuriasianneuvos Ilpo Kokko, Opetusministeriön ylitarkastaja Turja Pesonen, Kuntaliiton erityisasiantuntija Maisa Lovio, professori Janne Vilkkuna, professori Anita Kangas, professori (emeritus) Ilkka Heiskanen ja Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian yliopettaja Katri Halonen.

Tiivistelmä

Tässä kartoituksessa on tarkasteltu kulttuurituotannon koulutuksen volyyymiä ja sisältöjä nykyisessä ammattikorkeakoulujärjestelmässä sekä koottu ammattikorkeakoulujen tuottajakoulutuksen suunnittelun avainhenkilöiden näkemyksiä tuottajan työnkuvan ja toimikentän muutoksista lähitulevaisuudessa. Selvityksen taustalla toimivat eri tietokannoista poimitut tilastotiedot, ammattikorkeakoulujen tuotannon opetussuunnitelmat sekä avainhenkilöiden haastattelut.

Suomessa kulttuurituottajia koulutetaan viidessä eri ammattikorkeakoulussa: verkostomaisesti toimivassa HUMAKissa, Mikkelin, Seinäjoen ja Helsingin ammattikouluissa sekä ruotsinkielisessä Yrkeshögskola Sydväst'issä. Lisäksi eri ammattikorkeakouluissa on useita (uus)mediatuotantoon keskittyneitä suuntautumisvaihtoehtoja, jotka on tässä rajattu kartoituksen ulkopuolelle. Tapahtumatuotannon koulutusohjelmat ovat standardoitumassa laajuudeltaan 160 opintoviikkoon, jolloin ne on tarkoitus suorittaa neljässä vuodessa. Valmistuneet käyttävät pääsääntöisesti kulttuurituottaja (AMK) -titteliä.

Tapahtumatuotannon koulutusohjelmiin otetaan vuosittain noin 190 opiskelijaa, joista suurin osa on 20–24-vuotiaita naisia. Heille annettava opetus vaihtelee painopisteiltään eri ammattikorkeakouluissa, mutta lähtökohtana on monialainen osaaminen. Keskeinen ero opetussuunnitelmissa on taidesisällön tai vaihtoehtoisesti liiketoimintaosaamisen tärkeyden painottaminen tuottajan ydiosaamisena. Parhaillaan eri ammattikorkeakoulut ovat profiloitumassa entistä selkeämmin eri tuotannon näkökulmien ja toimintaympäristöjen mukaan.

Tulevaisuuden kehityssuuntina tarkastellaan tuottajan toimintaympäristön muutosta. Tuottajan työ sijoittuu julkissektorin, yksityissektorin ja ns. kolmannen sektorin välimaastoon. Kartoituksessa koostetaan haastateltujen näkemyksiä näiden kenttien lähivuosien kehityksestä tapahtumatuotannon näkökulmasta. Tuottajan toimenkuvan kehitykseen liitettiin myös eri sektorien rajapintojen ylittämisen tarve. Aikaisemmin koettiin, että tuottaja toimii kulttuurin ja taiteen sekä liiketoiminnan rajapinnalla. Tulevaisuudessa uskottiin, että tuottajat tulevat profiloitumaan kulttuurin ja liiketoiminnan lisäksi jonkin kolmannen sektorin rajapinnalla toimimiseen. Erityisen voimakkaasti uskottiin sosiaali- ja terveysalan, uuden teknologian, elämysteollisuuden, matkailun ja luovuuskoulutuksen linkittymiseen yhä lähemmäs kulttuurituottajan toimenkuvaa.

Kartoituksen lopuksi tarkastellaan ammattikorkeakoulusektorilla toimivien tuottajia kouluttavien avainhenkilöiden näkemyksiä koulutussektorin lähivuosien tapahtumista.

1. Johdanto

Kulttuurin elinkeinorakenne on kokenut 1990-luvun aikana suuria muutoksia julkisen sektorin muutosten myötä. Muutoksen myllerryksessä kulttuurituottajien ammattikunta on kasvanut ja vakiinnuttanut asemaansa kulttuurikentän toimijana. Yhdestä pitäisi olla moneksi. Tuottajasta haetaan ratkaisua kulttuurin rahoituspulmiin, tapahtumien näkyvyyden lisäämiseen, kansainvälisen viennin kasvattamiseen ja kuntaimagon kohottamiseen. Tässä kartoituksessa rakennetaan kulttuurituottajia kouluttavien ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmien kautta tulkittuna kuvaa mahdollisista tapahtumatuottajan tulevaisuuden ammattikuvista.

Tapahtumatuottajia toimii varsin laajalla kentällä: pienistä kyläjuhlista suuriin kulttuurin ja urheilun massatapahtumiin, pienten gallerioiden näyttelyvastaavista suurten ulkoilmafestivaalien promoottoritehtäviin sekä pienten kansalaisjärjestöjen puuhaajista suurimpien globaalien viihdealan jättien työntekijöihin.

Nykyinen kulttuurituottajien koulutus on alkanut vuosituhanen vaihteessa muutamissa ammattikorkeakouluissa ja ensimmäiset vuosikurssit ovat hiljattain valmistuneet. Tämä kartoitus keskittyy tapahtumatuottajien nykyisen ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen painopisteisiin sekä kuvailee ammattikorkeakoulujen avainhenkilöiden näkemyksiä tuottajatyön muutoksista lähivuosina.

Tuottajan on tasapainoteltava työssään kahden eri arvomaailman vaatimusten kanssa. Työlle ominaista on kulttuuristen tavoitteiden ja tuotannon johtamiseen liittyvien velvoitteiden yhteen sovittaminen. Kulttuuriset ja tuotannolliset tavoitteet saattavat olla sisällöltään ristiriidassa. Tuottajia on ollut jo pitkään etenkin anglosaksisen elokuvateollisuuden parissa. Tuottaminen voi kohdistua elokuvien lisäksi muuhun editoraaliseen kulttuuriteollisuuteen (esim. kirjakustannus, äänitteet), ohjelmavirtateollisuuteen (esim. radio, televisio), kirjoitetun informaation tuotantoon (esim. lehdet), sähköiseen viestintäteollisuuteen (esim. uusmedia) sekä esittävään taiteeseen ja tapahtumatuotantoon (esim. teatteri, tanssi, musiikki, näyttelyt) (Uusitalo 1999). Eri kulttuurisisällöt eivät kuitenkaan ole toisiaan poissulkevia, vaan usein jopa samassa teoksessa yhdistyvät eri tuotannon alueet. Tässä kartoituksessa keskitytään edellä esitellyn Uusitalon (1999) luokittelun viimeiseen luokkaan, eli eri kulttuurialojen tapahtumatuotantoon.

Tuottajan työn keskiössä on välittäjäaineeksena oleminen eri tahojen kanssa. Kuntakeskeisyydestä on siirrytty toimintaan, jossa kulttuurituotannon toteuttajatahot ovat taustaltaan toisistaan suuresti poikkeavia järjestöjä, yhdistyksiä, yrittäjiä ja julkissektorin toimijoita. Monet kulttuurisektorin haasteista tulevat Oliver Bennetin (1999, 13–15) näkemyksen mukaan itse kulttuurikentän ulkopuolelta, ja ammattikorkeakoulujärjestelmän doktriiniin liitetään voimakkaasti aluekehitysvelvoite ja toimialat ylittävä yhteistyö kaikkien alueen toimijatahojen kanssa.

Teatterikorkeakoulun vararehtori Juha-Pekka Hotinen (2002, 330) kuvailee tuottajan roolia satiirisessa tekstissään nykyaajasta seuraavasti: "Tuottajaa tarvitsevat kaikki. Jokaisen työryhmän, jokaisen ohjaajan ja koreografin ensimmäinen tehtävä on hankkia itselleen tuottaja. Joskus tuottajan saaminen kiikkiin on jopa vaikeampaa kuin keksiä taiteellinen idea.---. Tuottajaa tarvitaan nykyisin muutenkin kuin käytännön syistä. Se on uskottavuuskysymys: jokaisessa produktiossa ja taiteilijassa, jolla ei ole omaa tuottajaa, on jotain epäilyttävää." Tuottaja liitetään nykyään keskeiseksi toimijaksi kulttuurikentän produktioiden toteuttamisessa. Hän pitää produktion langat käsissään ja tuo ammattimaisen statuksen produktiolle.

Raportin luvuissa kolme ja neljä kartoitetaan ammattikorkeakoulujen tuottajakoulutuksen nykytilaa sekä opetussuunnitelmien kautta tulkittavaa tulevaisuusskenaariota. Koulutuksen keskeisiä linjauksia on tutkittu opetussuunnitelmiin kirjattujen painopisteiden kautta, ja tietoa on syvennetty haastatteleamalla kulttuurituottaja-linjoista vastaavia avainhenkilöitä. Opetussuunnitelmina ovat olleet vuoden 2003 suunnitelmat, jonka suorittaneet opiskelijat siirtyvät työelämään vuoden 2007 tienoilla. Siten opetussuunnitelmien tulisi tuoda esille sitä tavoiteosaamista, jota kyseinen ammattikorkeakoulu olettaa vuonna 2007 ammattiuransa aloittavan tuottajan tarvitsevan.

Raportin viidennessä luvussa tuodaan esille opetussektorilla toimivien asiantuntijoiden näkemyksiä tuottajakentän muutoksista ja kehitysnäkymistä. Esille nostetaan ajatuksia julkisen sektorin, yksityissektorin ja järjestökentän muutoksista sekä niiden vaikutuksista tuottajakenttään. Lisäksi hahmotellaan tuottajan roolia eri sektorien välisen rajapinnan ylittäjänä. Perinteisen taiteen ja liiketoiminnan rajapinnalla työskentelyn rinnalle nostetaan triaalimalli, jossa kulttuurityö, liiketoiminta ja jokin kolmas toimintasektori muodostaa tuottajan työkentän. Kolmas toimintasektori voi olla esimerkiksi sosiaali- ja terveysala, uusi teknologia, elämysteollisuus tai matkailu. Luvussa tarkastellaan myös lokaalisuuden ja globaaliuden näkökulmia tuottajan työhön tulevaisuudessa sekä koulutussektorin sisäisiä kehitysnäkymiä.

Kartoitus on osa Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämistätiö CUPOREn tutkimusprojektia "Kulttuurin ja liikunnan elinkeinorakenne ja osaamistarpeet" (KLEROT), joka toteutetaan Euroopan unionin sosiaalirahaston, CUPOREn ja Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian rahoittamana ennakointihankkeena. Hankkeen päämääränä on paikantaa kulttuurin ja liikunnan sektorilla tapahtumassa olevan elinkeino- ja ammattirakenteen muutoksen keskeisiä kehityspiirteitä, ja tältä perustalta ennakoida tulevia osaamistarpeita. Tuottajat on nostettu hankkeessa esille yhtenä muutoksen keskiössä olevana ammattikuntana.

2. Tietolähteet

Selvityksen taustana toimivat erilaiset tilastomateriaalit ja alaa sivuavat muut tutkimukset. Tietoa on syvennetty tutustumalla ammattikorkeakoulujen materiaaleihin, joista keskeisimpiä ovat olleet opetussuunnitelmat. Tämän lisäksi tietoa on tarkennettu internet-kyselyjen sekä haastattelujen avulla.

2.1. Tilastotiedot

Perustiedot Suomessa järjestettävästä koulutuksesta on kerätty Tilastokeskuksen julkaisemasta Oppilaitostilastot 2002 julkaisusta, jossa tietoa ei ole kuitenkaan eritelty koulutusohjelmatasolle. Myös Opetushallitus julkaisee verkkosivustollaan (www.oph.fi) tilastotietoa ammattikorkeakoulujen yhteishausta. Tilastokeskus on tehnyt erillisiä tilastoajoja koulutustilastoista KLEROT-hanketta varten, jotka toimivat myös tämän raportin tausta-aineistona.

Säännöllisesti ilmestyvissä viranomaisjulkaisuissa on myös sisällöllistä tietoa ammattikorkeakouluopetuksesta. Opetushallitus julkaisee Ammattikorkeakoulujen valintaopasta, joka sisältää tuoreimman painetun tiedon kyseisenä vuonna alkavasta koulutuksesta sekä lyhyen kuvauksen kustakin alasta ja koulutuksen järjestäjästä. Lisäksi Opetushallitus julkaisee joka toinen vuosi Ammattikorkeakouluopinnot -nimistä opasta, jossa on yleistietoa ammattikorkeakouluopinnoista.

Opiskelijat ovat antaneet palautetta työllistymisestään ja koulutuksen onnistumisesta opetusministeriön ja ammattikorkeakoulun yhteiseen OPA-LA-tietokantaan, jonka vuoden 2003 aineistoa käytän opiskelijoiden työllisyystilanteen kartoittamiseen.

Tilastotietoja on kerätty myös opetusministeriön ylläpitämästä AMKOTA-tietokannasta. Osa tuottajakouluista oli kuitenkin jättänyt tietoja toimittamatta tai toimittanut niitä vain osittain, joten tietokannan tietoja on täydennetty ammattikorkeakoulujen antamalla lisäselvityksillä. Tuottajuudesta on ollut vaikea saada tietoa AMKOTA-tietokannasta ja Tilastokeskukselta, sillä alan koulutus on uppoutunut muihin koulutusohjelmiin ja ammattikuntiin. Kulttuurituottajien koulutus ei esiinny jaotteluissa itsenäisenä omana luokkana¹. Se sijoittuu myös opintoalana joko kulttuurialaan tai humanistiseen ja opetusalaan, joka vaikeuttaa luotettavan tilastotiedon keräämistä.

---

¹ Vuodesta 2004 eteenpäin tilanne muuttuu hieman, sillä osa kulttuurituottajien koulutusohjelmista tehdään erillisillä kulttuurituottaja AMK -linjoilla, joiden syntyminen näkynee myös tilastoinneissa.

2.2. Tutkimukset

Koulutusta seurataan Suomessa tarkasti. Taidealojen koulutusta on tutkittu muutamissa tuoreissa kartoituksissa. Virpi Honkanen ja Sakari Ahola (2003) ovat tehneet laajahkon tutkimuksen ammattikorkeakoulujen kulttuurialoilta valmistuneiden koulutuskokemuksista ja työllistymisestä. He ovat selvittäneet etenkin yrittäjyyden roolia kohderyhmänsä ajattelussa. Kyseisessä tutkimuksessa on mukana myös Seinäjoen ja Turun ammattikorkeakoulujen kulttuurituotannon suuntautumisvaihtoehdoista valmistuneita vastaajia. Muut tuotannon ammattikorkeakoulujen linjat on kuitenkin rajattu kartoituksen ulkopuolelle. Paula Karhunen ja Mikko Niininen (2003) ovat tehneet esiselvityksen taidealan ammattikoulutuksesta, jossa on koottu useista eri lähteistä tietoa mm. taidealojen opiskelijamääristä ja työllistymisestä. Kartoituksessa on kuitenkin rajattu ulkopuolelle kulttuurituotannon koulutusohjelmat (Karhunen 2004, 4). Akavan puitteissa Minna Suutari (2003) on tehnyt korkeakoulutettujen työelämäurien alkuvuosista analyysiä ja jaotellut siinä taide- ja humanistiset alat omaksi ryhmäkseen. Aineisto on kuitenkin voimakkaan painottunut yliopistoista valmistuneiden työuran hahmottamiseen.

Opetushallitus on toteuttanut laajan ennakointihankkeen ammatillisesta koulutuksesta, jossa arvioidaan työvoiman tarvetta vuonna 2010 sekä ammatillisen koulutuksen mitoittamista tarpeeseen nähden (Autio et. al. 1999). Vuonna 2000 Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus julkaisi tulokset tutkimuksesta, jossa kartoitettiin mm. opiskelijoiden työssäkäyntiä ja opiskeluaikaan vaikuttavia asioita (Lempinen & Tiilikainen 2001).

Yleisemmin tuottajakenttää on kartoitettu muutamissa tutkimuksissa. Arja Haapakorpi (2002) teki Akavan Kulttuuri-Laaser -projektin yhteydessä kartoituksen tuottajien työstä. Työ pohjautuu kuuden ammatissaan toimivan tuottajan haastatteluihin. Haapakorven analyysi keskittyy heidän urakehityksensä hahmottamiseen. Haastateltujen työn tekemistä säätelivät voimakkaasti heidän toimintaympäristönsä (julkinen, yksityinen, kolmas sektori) ja uran rakentaminen oli leimallisen epävarmaa. Eriksson ja Voutilainen (1999) ovat keskittyneet artikkelissaan johtajuuteen festivaaliorganisaatioissa. Esimerkkeinä heidän työssään toimii Kuopio tanssi ja soi, Kuhmon kamarimusiikki, Provinssirock ja Tampereen kansainvälinen teatterifestivaali. Aineistossa tuodaan konkreettisesti esille mm. eri festivaalien tulolähteet (Voutilainen 1999, 36), joka vaikuttaa festivaalin promoottorin toimenkuvaan. Heidi Moisio ja Lotta Holma (2000) ovat tehneet tapaustutkimuksen kulttuuritapahtuman tuottajan työstä keskittyen etenkin tuottajan rooliin yhteistyöverkostossa. Työ rajoittuu Ismo Alangon ja Stefan Lindforsin Helsingin kulttuurivuodelle tekemän Labra-nimisen tuotannon analysointiin. Siinä on kuvattu monia tässäkin tutkimuksessa esille tulevia tuottajan kompetenssialueita.

2.3. Opetussuunnitelmat

Jokaisella tuottamista omana ammattikorkeakoulututkintoon johtavana koulutusohjelmanaan tai suuntautumisvaihtoehtonaan tarjoavalla ammattikorkeakoululla on opetussuunnitelmat julkaistuna omilla verkkosivuillaan. Useat nykyisistä kulttuurituotannon koulutusohjelmista ovat rakentuneet kulttuurisihteeriopintojen perustalle. Käytän tausta-aineistona kulttuurisihteerien koulutuksen valtakunnallista runko-opetussuunnitelmaa vuodelta 1985, joka on erillinen Opetushallituksen laatima moniste.

2.4. Kyselyt, haastattelut ja muu materiaali

Suurin osa saatavilla olevasta ammattikorkeakoulujen koulutusta koskevasta tiedosta koskee koko kulttuurialaa ja sen sisältä on vaikea arvioida kulttuurituotannon osuutta. Siksi aineistoa on täydennetty pyytämällä kunkin kulttuurituotannon koulutuslinjan johtajalta tai muulta avainhenkilöltä tarkentavia tietoja ja lisämateriaalia.

Olen toiminut Stadian kulttuurituotannon koulutusohjelman parissa vuoden 2002 alusta alkaen. Tänä aikana olen myös osallistunut valtakunnallisiin tuottaja-ammattikorkeakoulujen neuvottelupäiviin, joiden muistiot ovat kartoituksen tausta-aineistona.

Olen tehnyt teemahaastattelun jokaisen ammattikorkeakoulun tuotantolinjan johtajalle tai muulle avainhenkilölle. Lisäksi tietoja on päivitetty etenkin tulevaisuuden visioiden osalta. Visioiden tarkentamista olen tehnyt kollegoideni tapaamisten yhteydessä sekä työelämää edustavista henkilöistä koottujen neuvottelukuntien muistioiden perusteella. Yhteensä eri ammattikorkeakouluja edustaneita asiantuntijoita on ollut 7. Kaksi haastatteluista on tehty henkilökohtaisesti kasvokkain ja kolme on tehty puhelinhaastatteluina. Kahden henkilön näkökulmat on eroteltu muistioista, joita olen laatinut tehdessäni heidän kanssaan uutta opetussuunnitelmaa Helsingin ammattikorkeakoulun tuotannon koulutusohjelmalle. Litteroin haastattelut ja purin niiden annin sisältöluokkiin.

3. Kulttuurisihteerien koulutus tuottajakoulutuksen taustalla

Suomalainen kulttuuripolitiikka voidaan hahmottaa kolmena pitkänä linjana (Kangas 1999, Heiskanen 1994), joista ensimmäinen jatkui 1960-luvulle asti ja painotti mm. kansallisen identiteetin ja valtion tehtävien luomista. Seuraava pitkä linja jatkui 1990-luvulle asti ja viimeisin on parhaillaan meillä. (Kangas 1999, 161.) Kulttuuripolitiikan pitkiin linjoihin sijoitettuna kulttuurisihteerien koulutus on lähtenyt liikkeelle 2. pitkän linjan loppupuolella ja kokenut siirtymän 3. pitkän linjan vaiheeseen. Opetussuunnitelma on aina aikansa tuote. Se on myös oman aikansa ennakoitijatuosten rypäs, sillä se tähtää tuottamaan ammattilaisia muutaman vuoden päässä olevaa toimintaympäristöä varten.

Kulttuurisihteerien koulutusta uudistettiin 90-luvun aikana samalla, kun kuntien kulttuurisihteerien virkoja lakkautettiin ja toimia ulkoistettiin New Public Management-ajattelun levitessä². Ulkoistettujen palveluiden ja yhä tiivistyneen liike-elämäyhteistyön siivittäminä kulttuurisihteerien koulutus lakkautettiin 90-luvun puolivälissä ja tilalle tuli uusien ammattikorkeakoulujen osana kulttuurituottajien koulutus, jonka sisällön tarkastelu on tässä kartoituksessa keskeisellä sijalla.

3.1. Kulttuurisihteerien koulutus

Kansanopistot aloittivat kulttuurisihteerien erilaiset 1–2-vuotiset opintolinjat jo 70-luvun lopulla. Kuntien kulttuuritoimintalain (1981) nojalla säädettiin joukko uusia kulttuurihallinnon ammattikuntia, joiden mukana syntyi kulttuurisihteerien ammattikunta (Ahponen 1994, 107). Vuonna 1981 vapaa-aikatoimikunta sai tehtäväkseen suunnitella vapaa-aikatoiminnan linjojen ammattikoulutusuudistusta. Tämän osaksi laskettiin myös kulttuurisihteerien koulutus. Toimikunnan mietintö valmistui 1982 ja siinä ehdotettiin, että koulutus muutetaan 3–4-vuotiseksi pohjakoulutuksesta riippumatta. Päämääränä oli yhtenäistää koulutus kestoltaan viimeistään vuonna 1988. (Vapaa-aikatoimikunnan koulutustoiminnan mietintö 1982, 113). Samassa mietinnössä linjattiin myös opetussuunnitelmaa.

---

² Erityisen mielenkiintoisen artikkelin New Public Managementista tämän raportin kannalta on kirjoittanut Juhani Lehto (2003; Uusi julkissektorin hallinta ja kilpailuttaminen sosiaali- ja terveyshuollossa, teoksessa Eeva Ollila, Minna Ilva, Meri Koivusalo (toim.), Kilpailuttaminen sosiaali- ja terveyspolitiikan näkökulmasta. Raportteja 276. Helsinki, Stakes.)

Kulttuurisihteerien koulutus sijoittuu ns. toisen kulttuuripolitiikan pitkän linjan ajalle, jonka ajattelulle oli Anita Kankaan (1999) mukaan tyypillistä usko organisointiin ja tavoitteelliseen toimintaan. Kulttuuritoimintalain taustalla oli laaja kulttuurisektorin organisointi, jonka tuotokset näkyivät mm. kulttuuriministerinä, kulttuuritoimintalakina, taiteen keskus-toimikuntana ja läänin taidetoimikuntina, kulttuurimäärärahana, kuntien kulttuurilautakuntina ja -toimistoina, läänintaiteilijoina, jne. Rakennettu struktuuri tarvitsi myös ammattilaisia hallinnoimaan, mutta myös suunnittelemaan ja toteuttamaan kunnallista kulttuuritoimintaa.

Anita Kangas (1993) kuvailee kuntien kulttuuritoiminnan vuoden 1982 asetuksen valmistelun vaiheita ristiriitaiseksi. Asetusta valmisteltaessa maan yliopistojen humanistiset tiedelaitokset ja opiskelijajärjestöt olivat aktiivisesti prosessissa mukana. He vaativat, että kulttuurialan työntekijöiden kelpoisuusehdot muotoiltaisiin tiukasti korkeakoulututkintoja edellyttäväksi. Toisaalta myös kansanopistot olivat kiinnostuneita koulutuksen järjestämisestä ja niiden osin puoluepoliittinen tausta lisäsi jännitteitään tilanteeseen. (Kangas 1993, 171).

Vuoden 1982 vapaa-aikatoiminnan koulutustoimikunnan mietinnössä (1982, 114) kulttuurisihteerin opintojen opetussuunnitelmaan sisällytettiin yleissivistävä oppimäärä, persoonallisen kasvun oppimäärä, vapaa-aikatoiminnan opinnot, järjestöoppi, kasvatustieteologia, psykologia sekä ohjattu työharjoittelu. Ehdotuksessa kulttuurisihteerin opintosuunnitelma sai mahdollisuuden lievästi painottaa järjestämäänsä opetusta valitsemallaan toiminnan alalla. Opistokohtaisia valinnaisaineita sai olla 1,5 oay (oay= opintoaikayksikkö= 34 tuntia) ja opetussuunnitelman mukaisesti tämän tuli tapahtua opiskelun viimeisenä vuotena.

Koulutus organisoitiin siten, että siitä oli sekä ylioppilas- että opistopohjainen versio. Kulttuurisihteereitä kouluttanut avainhenkilö kuvaili tilannetta seuraavasti:

"Peruskoulupohjaisia ei kuitenkaan käytännössä juurikaan ollut. En tiedä, että liittyykö se siihen taiteen elitismiin, että se hirveen nihkeästi lähti tuohon peruskoulupohjaiseen systeemiin. Että se oli pakko kehittää hallintomääräyksen vuoksi, mutta ei niitä kyllä otettu."

Käytännössä siis kulttuurisihteereiksi opiskeli lähes poikkeuksetta ylioppilas pohjaisen koulutuksen saaneet henkilöt. Opistotasoisten ylioppilas pohjaisten kulttuurisihteerien sijoittuminen koulutushierarkiaan oli kulttuurisihteerin virkojen kelpoisuusehtoja asetettaessa esillä.

3.2. Julkishallinnon uudelleenorganisoinnin vaikutus kulttuurisihteerien koulutukseen

Kulttuuripolitiikan kolmas linja alkoi 90-luvun alussa ja se on vähitellen hahmottumassa (Kangas 1999, 164,167). Keskustelun keskiöön ovat nousseet kulttuurialojen työllisyys, sisältötuotanto ja kulttuuriteollisuus, eriytyvät yleisöt eriytyvine tarpeineen, teknologian vaikutus kulttuurin kenttään, yrittäjyys sekä kulttuurin ja muiden toimialojen synergiaedut. Eri toimialojen yhteistyötä on rakennettu mm. sosiaalialan kanssa laajalla Terveyttä kulttuurista -hankeryppäällä, tietoteknisillä aloilla painottaen etenkin sisältötuotantoa, sekä matkailusektorin kanssa. Raija Julkunen sijoittaa teoksessaan Suunnanmuutos (2002, 11–28) murroksen 1980-lukuun, jonka jälkeen teollisuusmaat ovat pyrkineet rajoittamaan julkisten menojen kasvua ja säästöohjelmien mukana omaksuneet tuloshakuisemman toimintamallin. Samaan aikaan hallinto on omaksunut liberalismiin sanastoa, joka näkyy valtion suoran valvonnan purkamisena, toimintayksiköiden autonomisoitumisena sekä tehokkuuden ja markkinoistamisen lisääntymisenä (Kangas 1999, 168). Kuntalaisille tämä todentuu vähittäisenä palveluiden muutoksena, jonka luonnetta Julkunen (2002, 28–29) kuvaa käsitteellä ”hiipivä pois ottaminen”.

Opetusministeriö asetti vuonna 1991 Paula Tuomikosken vetämään työryhmää, jonka päämääränä oli selvittää silloiset vapaa-aikatoiminnan koulutuksen ongelmat ja yhteydet lähialojen koulutukseen. Työryhmän oli myös määrä tehdä esitys uudeksi vapaa-aikatoiminnan koulutusjärjestelmäksi sekä esittää jatkotoimenpiteet uuden järjestelmän käynnistämiseksi. Työryhmä kritisoi vapaa-aikasektorille suuntautuneen koulutuksen heikkoa kykyä vastata muuttuneisiin työelämän vaatimuksiin. Erityisen ongelmallisena nähtiin kulttuurisihteerien koulutus. Työryhmä nostikin esille mm. tarpeen lisätä työelämäyhteistyötä, koordinoida koulutustarjontaa ja karsia päällekkäisyyksiä, siirtyä moduulimaiseen rakenteeseen sekä kehittää erikoistumisalueita. (Vapaa-aikatoiminnan koulutustoimikunta 1992.) Samaan aikaan opetusministeriön asettamana toimi myös kulttuuripolitiikan suuntaviivoja laatinut toimikunta, joka julkaisi mietintönsä omana raporttinaan, joka nimettiin KUPOLiksi (1992). Kupoli-mietinnössään toimikunta toi esille yhtenä kulttuuripoliittisen kentän uutena elementtinä kulttuuriteollisuuden, joka liitettiin mm. tuotantoprosessien teollistumiseen sekä viestintätekniiikan kentän muutokseen (em. 180–181).

Pia Keltti (2001) on tutkinut Suomen Kuntaliiton ja Tilastokeskuksen toimeksiannosta kuntien yleisen kulttuuritoimen virkojen kehitystä vuosina 1992, 1996 ja 1999. Kaikkiaan vuonna 1992 kunnissa oli 352 kulttuurivirkaa, vuonna 1996 ne olivat vähentyneet 59 viralla. Vuosien 1996 ja 1999

välissä kuntiin oli tullut vain 6 virkaa takaisin. Kaikkiaan siis 90-luvulla virrat ovat selvästi vähentyneet. Seppo Korpipään (1995) mukaan yleisimmin on lakkautettu kulttuurisihteerin virkoja. Kun vuonna 1992 kunnissa toimi 203 kulttuurisihteerää, oli vuonna 1999 enää jäljellä 129 kulttuurisihteerin virkaa (Keltti 2001). Viroista on siis lakkautettu peräti 36% eli noin joka kolmas. Samalla vuonna 1999 virkaluetteloon oli tullut myös useita uusia nimikkeitä, joiden joukosta löytyy mm. kulttuuriohjaaja-tuottaja, musiikki-tuottaja ja vapaa-aikapalveluiden tuottaja.

Virkarakenteen ohella myös toinen kulttuurituottajien toimintaympäristöön vaikuttava murros ajoittuu 90-luvun lopulle. Suomen Kuntaliitto on toteuttanut yhteistyössä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa laajan KuntaSuomi 2004-tutkimusohjelman. Hankeryypäässä on tarkasteltu myös kulttuuritoimea. Kyseisen tutkimuksen osana tehdyn Valannan (1999, 185) kyselytulosten mukaan puolet kunnista käyttää ostopalveluita kunnan kulttuuritoiminnassa. Nämä ostopalvelut kohdistuvat paljolti myös ns. vapaan tuottajasektorin ja kolmannen sektorin palvelutarjoajiin.

Koulutussektorilla on reagoitu kulttuurisihteerien toimenkuvien vähenemisen ja ulkoistamisprosessien myötä siten, että kulttuurisihteerien koulutusta kehitettiin kulttuuriohjaajan tutkinnoksi. Ammatillisen opetuksen perusteet uudistettiin lailla, joka astui voimaan elokuussa 1996. Opistoasteen tutkinto nimettiin kulttuuriohjaajan tutkinnoksi ja heidän tulevaksi toimintakentäkseen nähtiin julkisen sektorin ohella myös kolmas sektori. Koulutuksen laajuus oli 120 opintoviikkoa. Uudistuksen tavoitteena oli nostaa koulutuksen tasoa ja laatua uudistamalla opetuksen rakenteita, sisältöjä ja opetusmenetelmiä. Samalla opiskelijoiden tulevaksi toimikentäksi määriteltiin julkisen sektorin ohella myös järjestöt ja yrittäjyyden erilaiset tehtävät. (Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman perusteet 1996, 4–12).

Ohjaajien opetussuunnitelma ei kuitenkaan juurikaan muuttunut verrattuna kulttuurisihteerien opetussuunnitelmaan.

"Meillähän oli kulttuurisihteerien jälkeen ohjaajia. Mutta ei siinä ollut muuta kuin nimen muutos ja ajan henki. Sihteerityö käsitettiin semmoisena byrokraattisena työnä ja kulttuuriohjaajan työllä taas etsittiin jotain muuta."

Opetussuunnitelma pysyi pitkälti samana, mutta tittelin muutoksella haettiin laajempaa toimikenttää kuvaavaa titteliä. Ohjaaja miellettiin sellaiseksi, joka voi toimia esimerkiksi lastenkerhojen vetäjänä ja hallitsee jonkin taidealueen, jonka voi tarjota kuntalaisten käyttöön ohjaamalla itse kyseisen taidealueen harrastustoimintaa. Sitä kautta uskottiin, että viranhaltija voi tuoda paremmin esille tarpeellisuuttaan ja lisätä näkyvyyttään alueella.

Vuonna 1996 voimaan astunut tutkinto-uudistus jäi kuitenkin lyhytikäiseksi, sillä jo 1998 koettiin seuraava laaja tutkintouudistus väliaikaisen

ja myöhemmin vakinaisen ammattikorkeakoulusektorin syntymisen myötä. Kulttuurityö käsitettiin jälleen laajemmaksi toimikentäksi kuin kulttuuriohjaajan nimikkeen mukainen kenttä.

3.3. Ammattikorkeakoulujen tuottajakoulutuksen synty

Kulttuurisihteerien ja -ohjaajien koulutuksen päätyttyä keskiasteella useat ammattikorkeakoulut ottivat ohjelmiinsa kulttuurituotannon koulutusta. Niistä osa suuntautui julkissektorille ja kolmannelle sektorille tarvittavien tuottajien koulutukseen ja osa taas voimakkaammin yksityissektorin tarpeita tyydyttämään. Myös yliopistoissa otettiin opetusohjelmiin tuottajatyypisiä opintoja ja koulutuskokonaisuuksia.

Suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä on käytössä ns. duaalimalli, jossa yliopistot ja ammattikorkeakoulut täydentävät toisiaan. Kulttuurituottajia koulutetaan molemmissa järjestelmissä, joskin erilaisin painotuksin. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut poikkeavat toisistaan tehtäviltään, lakiperustaltaan sekä omistusperustaltaan ja rahoitusasemaltaan. Yliopistot ovat valtion omistamia ja niillä on itsehallinto. Sen sijaan ammattikorkeakouluja ylläpitää kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö, joka on saanut valtioneuvostolta toimiluvan. Uusi ammattikorkeakoululaki astui voimaan elokuussa 2003 ja sen myötä ammattikorkeakoulujen organisaatioissa on tapahtunut jonkin verran muutoksia. Opetuksen painopisteinä ammattikorkeakoulujärjestelmä korostaa käytännön yhteyttä työelämään yliopistojen painottaessa analyyttisempää ja tutkivampaa otetta.

Kulttuurialan koulutusta antavia ammattikorkeakouluja on 29 (AMKOTA-tietokanta), joista tapahtumatuotantoa omana opintokokonaisuutenaan voi opiskella viidessä oppilaitoksessa. Lisäksi Kemi-Tornion ja Turun ammattikorkeakoulujen mediatuotannon linjoilta on tullut myös tapahtumatuotantoon painottuneita medianomeja. Tuottajien tutkinnon laajuus on vaihdellut 140–180 opintoviikon välillä ja opiskeluaika 3,5 ja 4,5 vuoden välillä. Vasta vuoden 2004 aikana kulttuurituottaja (AMK) -titteliin johtava koulutus standardoitiin 160 opintoviikon laajuiseksi.

Ensimmäiset vakinaiset ammattikorkeakoulut saivat ylläpitämisluvan vuonna 1995 ja ensimmäiset opiskelijat aloittivat vuoden 1996 elokuussa. Kulttuurituotannon koulutus alkoi ammattikorkeakouluasteella vuonna 1998, jolloin verkostokouluna toimiva Humanistinen ammattikorkeakoulu otti kulttuurityön linjalleen opiskelijoita. Seuraavassa luvussa käsitellään tarkemmin kulttuurituottajien opintojen toteutumista ammattikorkeakoulujärjestelmässä.

4. Kulttuurialojen koulutus ammattikorkeakouluissa

Tapahtumatuottajien koulutus on nykyisellään keskittynyt ammattikorkeakouluihin, joissa se sijaitsee jonkin kulttuurialan suuntautumisvaihtoehtona tai omana koulutusohjelmanaan. Kulttuurituotannon koulutus onkin ollut vaikeasti paikannettavaa. Tämä on johtunut suurelta osin siitä, että peruslähteenä käytettävästä AMKOTA-tietokannasta ei ole löytynyt koulutusohjelmien suuntautumisvaihtoehtojen tasolle eriteltyä tietoa.

Itsenäisen kulttuurituotannon koulutuksen ohella tuottajia koulutetaan myös eri linjojen sisällä. Esimerkiksi medianomikoulutuksessa tuottamisen opinnot ovat usein keskeisellä sijalla yhtenä ammatillisten syventävien opintojen vaihtoehtona. Tässä tarkastelussa nämä on kuitenkin rajattu ulkopuolelle ja keskitytty kulttuurituottamista itsenäisenä oppiaineena kouluttaviin ammattikorkeakouluihin. Viestinnän lisäksi tapahtumatuotantoon painottuvia tuottajaopintoja on sijainnut humanistisella ja opetuslalla, sosiaalialalla ja nuorisotyön osana. Nyt tilanne on kuitenkin selkeytymässä, sillä pääosa koulutuksesta on erotettu omaksi nelivuotiseksi ohjelmakseen, josta valmistuneet saavat kulttuurituottaja AMK-tittelin. Yhteiskunta maksaa yhdestä kulttuurituottajan opintopaikasta noin 8600 euroa vuodessa (vuonna 2003). Valtiot ja kunnat panostavat siis lähes 35 000 euroa yhteen kulttuurituottajan ammattiin valmistavaan tutkintoon.

Tuottajien koulutus on jakautunut eri ammattikorkeakouluissa eri alojen alle. Tästä syystä tilastollinen tieto on ollut vaikeasti poimittavaa ja AMKOTAssa oleva erittelyn taso ei ole ollut riittävä kattavan tiedon saamiseksi.

Kuvio 1. Tuotannon opetuksen sijoittuminen ammattikorkeakouluissa vuonna 2002

ammattikorkeakoulu	koulutusala	yksikkö	laajuus	valmistuneiden titteli
Humak	Humanistinen ja opetusala	Joutsenon, Kauniaisen, Korpilahden ja Turun yksiköt	140 ov *	kulttuurituottaja, (AMK)
Mikkelin amk	Humanistinen ja opetusala	Kulttuuri- ja nuorisotyön yksikkö	140 ov *	kulttuurituottaja, (AMK)
Seinäjoen amk	Kulttuuriala	Sosiaalialan yksikkö	160 ov	kulttuurituottaja (AMK)
Stadia	Kulttuuriala	Viestintä	160 ov	medianomi, (AMK)
Sydväst	Humanistinen ja opetusala	Kulttuuri	140 ov *	kulttuurituottaja, (AMK)

* vuodesta 2004 alkaen tutkinnon laajuus tulee olemaan 160 opintoviikkoa

Lähde: AMKOTA-tilastot, Ammattikorkeakoulujen valintaopas 2002

Nykyisen tuottajakoulutuksen taustalla on opistoasteinen kulttuurisihteerien koulutus, joka on ollut voimakkaasti taustalla HUMAKin, Mikkelin ja Sydvästin ammattikorkeakoululinjojen opintoja suunniteltaessa. Kulttuurisihteerien koulutus päättyi kokonaan keskiasteella ammattikorkeakoulujen synnyn myötä, ja uuden koulutuksen painopisteeksi nousi siis kulttuurituottaminen. Suurin osa tuottaja-ammattikorkeakouluista suuntautui julkissektorille ja järjestökentälle tarvittavien tuottajien koulutukseen ja osa taas voimakkaammin yksityissektorin tarpeita tyydyttämään.

Kulttuurituotannon opetus sijoittuu Suomen ammattikorkeakoulukentässä seitsemään eri paikkaan: Joutsenoon, Kauniaisiin, Korpilahdelle, Turkuun, Mikkeliin, Seinäjoelle ja Helsinkiin. Pääkaupunkiseudulla on suurin keskittyminen, sillä siellä toimivat HUMAK, Yrkeshögskola Sydväst ja Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Tämä on toisaalta luontevaa, sillä myös suuri määrä julkisen sektorin toimijoita, yhdistyksiä ja keskeisiä alan yrityksiä sijaitsee pääkaupunkiseudulla.

Ainakaan tähän mennessä oppilaitokset eivät ole kokeneet kilpailua esimerkiksi työharjoittelupaikkojen saannissa tai valmistuneiden sijoittumisessa. Tuottajiksi valmistuneet eivät välttämättä jää työskentelemään opiskelupaikkakunnalleen. Ainoastaan pääkaupunkiseudulla opiskelleet jäivät tyypillisesti alueelle myös töihin.

"Valmistuneet sijoittuvat ihan ympäri Suomea, vaikka etenkin aluksi tulijoissa oli paljon meidän alueen nuoria."

"Meille tulee paljon opiskelijoita maakunnan ulkopuolelta ja meiltä paljon kanssa työllistyy maakunnan ulkopuolelle."

Tilanteen uskottiin vähitellen muuttuvan siinä mielessä, että opiskelijat ovat yhä valmiimpia muuttamaan opiskelupaikkansa perässä. Tähän liitettiin jatkuvasti kasvava tarve yhä täsmentää koulutuksen linjauksia ja profiloitua muiden ammattikorkeakoulujen joukossa. Ainakaan nykyisellään kuitenkin muita ammattikorkeakouluja ei koettu kilpailijoiksi, sillä hakijoi- ta on riittänyt kaikille hyvin.

Tuottajakoulutusta annetaan ammattikorkeakoulujen lisäksi arts management-painotteisena yliopistoissa. Suomessa Arts/Cultural Management -koulutuksen aloittivat ensin Sibelius-Akatemian täydennyskoulutuskeskus ja Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitos vuonna 1992 Cultural Management-nimikkeisenä. Täydennyskoulutussektorilla koulutus laajeni ja monipuolistui erilaisiksi ammatillisiksi kursseiksi ja koulutusohjelmiksi, joissa hyödynnettiin taideyliopistojen yhteistyötä. Tuoreimpana maisterin tutkintoon johtavana koulutuksena Sibelius-Akatemia aloitti kulttuuriyrittäjyyteen painottuvan maisteriohjelman Kuopion toimipisteessään, jonka ensimmäiset opiskelijat aloittivat opintonsa vuoden 2004 syksyllä.

4.1. Hakija- ja opiskelijamäärät

Kaikkiaan ammattikorkeakouluun on otettu vuosien 2000–2003 aikana OPTI-tietokannan mukaan 97 515 opiskelijaa, joista 8039 eli noin 8 % opiskelee kulttuurialoilla ja 1805 eli noin 2% humanistisilla- ja opetusaloilla. Tuottajien osuus näiden alojen opiskelijoista on kyseisenä aikana ollut 760 opiskelijaa. Opiskelupaikat ovat jakautuneet varsin epätasaisesti eri ammattikorkeakoulujen välille ja sijoittuneet siis joko kulttuurialan tai humanistisen- ja opetusalan alle.

Tuotannon koulutus on ollut varsin suosittua. Hakijamäärät ovat nousseet vuoteen 2002, jonka jälkeen ne vuonna 2003 laskivat hieman.

Taulukko 1. Ensisijaisten hakijoiden määrä tuotantolinjoilla vuodesta 2000 alkaen

	2000	2001	2002	2003	Summa
SYDVÄST	85	74	93	100	352
Mikkeli	0	322	626	364	1312
Humak Kauniainen	1011	698	594	526	2829
Humak Turku	0	474	450	519	1443
Humak Joutseno	385	160		130	675
Humak Korpilahti	230	169		183	582
Humak aikuiset	103	113	33	30	279
Seinäjäki	179	226	356	257	1018
Stadia	0	122	195	0	317
summa	1993	2358	2347	2109	8807

Lähde: AMKOREK

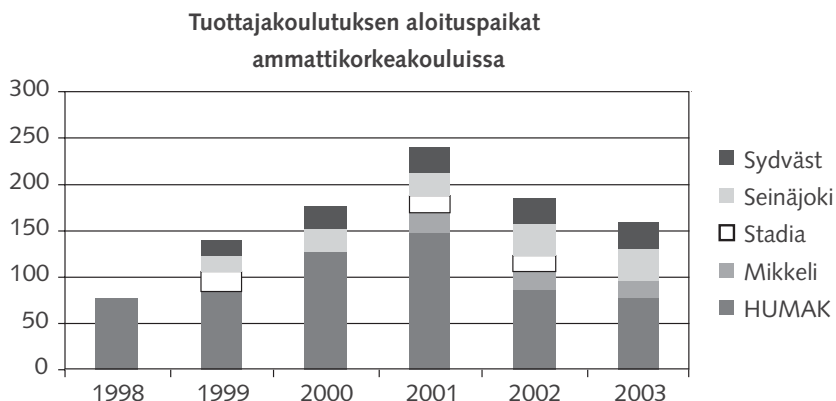
Alalle hakeutuvista 74% oli naisia, eli vain joka neljäs hakija on ollut mies. Hakijoiden sukupuolijakaumassa on vain kaksi selvää poikkeusta: Seinäjoelle hakijoista 81% on ollut naisia, joka selittyy ainakin osaksi koulutusohjelman vanhasta sijainnista naisvaltaisen sosiaalityön koulutusalan osana ja toisaalta opintojen painottumisesta sosiokulttuuriseen tuotantoon. Toinen poikkeus on Stadia, jossa vain 63% hakijoista oli naisia. Stadiassa tätä selitettiin sillä, että opinto-ohjelma painottuu voimakkaasti yksityissektoriin, joka on ollut miespuolisten hakijoiden kannalta kiinnostavampi kuin perinteinen julkiselle sektorille tähdännyt tuottajakoulutus. Tyypillisimmillään tuottajaopintoihin hakeutuu taustakoulutukseltaan ylioppilaaksi opiskellut nainen, joka on iältään 20–24 vuotta.

Hakeneista opiskelupaikan on saanut keskimäärin 9%. Eri vuosien välillä on kuitenkin ollut suuria vaihteluja: vuonna 2002 opiskelupaikan sai 7% hakeneista ja seuraavana vuonna 2003 kaikkiaan 10%. Eri ammattikorkeakoulujen tuottajalinjojen välillä on suuria eroja sisäänpääsyssä. Vaikeinta on päästä Humakin Kauniaisten yksikköön, jonne valittiin vain 3% hakijoista, kun taas Sydvästiin pääsi peräti 30% hakeneista. Aikuisopiskelijoiden oli tilastollisesti kaikista helpointa saada opiskelupaikka, sillä Humakista sai opiskelupaikkansa 48% hakeneista. Valtakunnallisesti koko ammattikorkeakoulujen sisäänpääsyprosentti nuorisosteelle vuonna 2002 oli 30%, johon verrattuna kulttuurituottajien keskimääräinen 9% sisäänpääsy eroaa selvästi. Kulttuurialan sisäänpääsyprosentti oli samana vuonna 23% ja humanistisen- ja opetusalan 19%. Tuottajakoulutukseen on siis ollut erittäin vaikea päästä sisään verrattuna ammattikorkeakoulujen keskimääräiseen sisäänpääsyprosenttiin sekä myös verrattuna kulttuurialoihin tai humanistiseen alaan yleensä. Tämä koettiin yleisesti hyväksi tilanteeksi.

"Kun näitä hakijoita on niin paljon, niin pulmana on pikemminkin kuinka saada valikoitua tehokkaasti se tuottaja-aines muista. Että kun on kaksipäiväiset pääsykokeet, niin tietty testattavien määrä koitetaan karsia mahdollisimman hyvin hallittavaksi, eli siis pieneksi. --- Ja onhan se hyvä, että ei sillain meidän ammattikorkeiden välillä ole näistä tuotannosta kiinnostuneista opiskelijoista pulaa eikä sitten kilpailuakaan."

Ammattikorkeakouluissa koettiin tärkeäksi meneillään oleva profilointi, jossa eri ammattikorkeakoulujen tuottajalinjat voisivat nykyistä selvemmin erikoistua omille tuotannon kentilleen ja erottautua siten toisistaan. Kukaan haastatelluista ei kokenut kilpailua hakijoista.

Kuvio 2. Tuottajien sisäenotto ammattikorkeakouluissa.

Lähde: internet-kysely ja AMKOTA-tietokanta

Kulttuurituotannon opiskelijoita on otettu osassa ammattikorkeakouluista sisään vuosittain ja osalla ammattikorkeakouluista on ollut sisään-otossa väli vuosia. Kaikkiaan vuoden 2003 loppuun mennessä ammattikorkeakoulusektorilla on tuottajaopinnot aloittanut 977 opiskelijaa, keskimäärin 195 vuodessa. Luvuissa on mukana nuorisosaasteen opiskelijat sekä Humakissa opiskelunsa aloittaneet 141 aikuisopiskelijaa. Luvusta puuttuu sen sijaan Turussa vuonna 2000 ja 2002 aloittaneet tapahtumatuotannon opiskelijat, koska Turku on myöhemmin linjannut opetussuunnitelmaansa mediapainotteiseksi ja on siksi rajattu tämän kartoituksen ulkopuolelle. Vuoden 2001 kohdalla oleva piikki selittyy osaltaan Humakissa alkaneella ESR-osarahoitetulla ohjelmalla, jonka puitteissa 63 aikuisopiskelijaa aloitti tuottajaopinnot.

Yksittäisiä kouluja tarkastellessa Humanistinen ammattikorkeakoulu on suurin tuottajakoulutuksen järjestäjä.

Taulukko 2. Opiskelijamäärät eri tuottajia valmistavilla linjoilla

	Humak	Mikkeli	Stadia	Seinäjäki	Sydväst
1998	76				
1999	85		20	18	18
2000	127			24	25
2001	149	20	20	24	27
2002	86	20	18	33	28
2003	76	20		35	28
YHTEENSÄ	599	60	58	134	126

Lähde: internet-kysely ja AMKOTA-tietokanta, OPTI-tietokanta

Kaikista tapahtumatuotantoa järjestävistä kouluista Humanistisella ammattikorkeakoululla on peräti 61% aloituspaikoista. Seuraavaksi eniten aloituspaikkoja on Seinäjoella ja Sydvästillä, joilla molemmilla on noin 14% opiskelupaikoista. Pienimpiä tapahtumatuotannon opiskelijamäärät ovat Mikkelin ja Helsingin ammattikorkeakouluissa, joissa opiskelee kummassakin noin 6 prosenttia koko maan kulttuurituottajista. Humakin opiskelijat jakaantuvat maantieteellisesti usealle paikkakunnalle: Joutsenoon, Kauniaisiin, Korpilahdelle ja Turkuun. Humak toimii verkostomuotoisesti siten, että opiskelija voi opiskella eri toimipisteissä keräten oman henkilökohtaisen opetussuunnitelmansa mukaisesti itselleen hyödyllisimmän opintokokonaisuuden.

Sisään päässeissä on suhteessa enemmän miehiä kuin hakeneissa. Suurin ero on Mikkelin kohdalla, jossa hakijoista 81% on naisia, mutta opiskelupaikan saaneista vain 63 % on naisia. Muiden ammattikorkeakoulujen kohdalla miesten on ollut tilastollisesti noin 4% helpompaa saada kulttuurituotannon opiskelupaikka kuin naisten.

Pääsykokeiden suhteen monessa ammattikorkeakoulussa oli menossa murroskausi. Aikaisemmin oli painotettu voimakkaasti humanistisesti suuntautuneita, mielellään jonkin taidealan omakseen kokevia ihmisiä. Tulevissa pääsykokeissa sen sijaan haastatellut korostivat kriteereinä sosiaalisia taitoja ja usein myös liiketaloudellista orientaatiota.

"Olen henkilökohtaisesti miettinyt, että nyt me etsitään enemmän sellaista verkostoituvaa ja sosiaalista tuottajatyyppejä. Että me ollaan aikaisemmin oltu niin kiinni siinä humanistisessa ajattelussa, että on etsitty niitä, jotka on analyttisiä taiteen suhteen. Että on etsitty sitä tyyppiä, joka voisi alkaa opiskella yliopistossa taiteeseen pohjautuen jotain humanistisia tieteitä. Että siinä me ollaan oltu vähän sokeita, ja etsitty ehkä sitä mitä ollaan itse joskus tultu opiskelemaan. Mutta nyt me aiotaan kääntää kelkka ja lähdetään alusta asti miettimään, että miten me koulutetaan tuottajia, jotka ymmärtää sen yhteisöllisyyden ja verkostoitumisen merkityksen."

Kun vastaajat pohtivat sitä, millainen hakija on hyvä koulutettava tuottajaksi, painottuivat usein juuri sosiaaliset taidot ja verkostoitumiskyky. Aiemman taidesisältöpainotteisen priorisoinnin tilalle noussut verkostoituvan tuottajan hakeminen opiskelijaksi oli kuitenkin osalla ammattikorkeakouluista erittäin tuore ilmiö.

”Että vasta viime keväänä muutettiin meidän pääsykokeita sellaisiksi enemmän tuottajuuteen kasvattavaksi. Siellä me otetaan nyt enemmän huomioon vuorovaikutusta ja yleissivistystä, että on niinku monen taiteenalan tuntemusta. Että me ei mihinkään yhteen taiteen tai kulttuurinalaan olla keskittymässä.”

Verkostoitumiskyvyn ohella pidettiin tärkeänä koko kulttuurisektorilla toimimisen kannalta henkilökohtaista intohimoa kulttuuria (tai mieluumsti jotain sen yksittäistä aluetta) kohtaan. Valintakokeessa hyväksi koetun opiskelijakandidaatin työorientaatioissa painottui ajatus, että on etuoikeus saada työskennellä kulttuurin kentällä.

Kulttuuri määrittyi diskursseissa toisaalta perinteisiin taiteisiin ja toisaalta aattellisesti värityneeseen kulttuurisektorin toimintaan, kuten monikulttuurisuutta esille tuoviin festivaaleihin tai ylipäättänsä kulttuurin sovelta-vaan käyttöön yhteisön kehittämisessä esimerkiksi ”Terveyttä kulttuurista” -tyyppisen ajattelutavan siivittämänä. Jako viihteen parissa työskenteleviin tehtiin selväksi, joskin viihteen pariin työllistyneisiin entisiin opiskelijoihin suhtauduttiin yhtä positiivisesti kuin muihinkin. Usein kuitenkin toivottiin, että nämä opiskelijat toimivat jonkinlaisina kulttuurin lähettiläinä omalla toimikentällään.

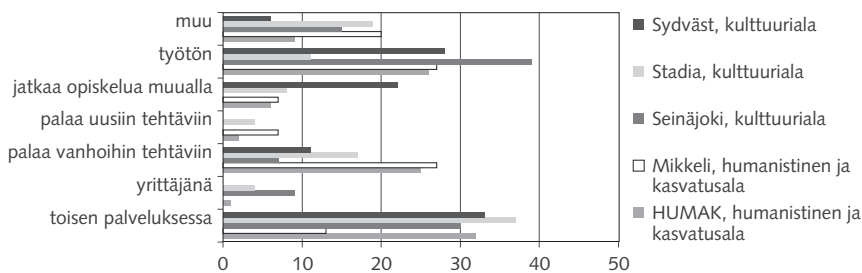
4.2. Tuottajiksi opiskelleiden työllistyminen

Ammattikorkeakouluilla ei ollut vielä kehittynyt järjestelmällistä valmistuneiden työhön sijoittumisen seuranta. Oman oppilaitoksen kasvattien toimintaa seurattiin epävirallisesti kuitenkin tiiviisti ja heidän työtilanteensa tiedettiin verrattain hyvin.

Virpi Honkanen ja Sakari Ahola (2003) ovat tehneet seurantatutkimusta ammattikorkeakoulujen kulttuurialoilta valmistuneista ja aineistossa on eriteltynä myös otanta kulttuurituottajista. Tuottajista yli 60% oli valmistumisensa jälkeen siirtynyt palkkatyöhön, yksikään ei ollut siirtynyt yrittäjäksi, alle 10% jatkoi opiskelua ja noin 20% oli työttömiä (emt. 2003, 81–82). Jaottelussa on ongelmallista työttömän ja työllisen käsite, sillä tuottaja toimii tyypillisesti lyhyissä produktiokohtaisissa pätkätöissä, joissa sivutoimisuus, työllisyys ja työttömyys vaihtelevat nopeasti.

Työllistymistä on tutkittu myös Akavan laajassa Kulttuuri-Laaser-kartoituksessa. Kulttuuri-Laaser-kartoituksen tiedot ovat osin ristiriitaiset Honkasen ja Aholan (2003) tulosten kanssa, sillä Kulttuuri-Laaserin tuloksen mukaan suurin osa ammattikorkeakoulujen kulttuurialoilta valmistuneista sijoittuu yksityiselle sektorille ja järjestöihin. Tämä sama yleisvaikutelma vallitsi myös eri ammattikorkeakoulujen linjavastaavilla. OPA-LA-tietokantaan kerätään opiskelijoiden antamaa tietoa työllistymisestään valmistumisen jälkeen. Vuoden 2003 kyselyssä eroteltiin vastaajia sen mukaan toimivatko he toisen palveluksessa, opintojaan edeltäneessä työpaikassaan, yrittäjänä, jatko-opiskelijana tai ovatko he työttömiä.

Kuvio 3. Ammattikorkeakouluista valmistuneiden sijoittuminen työelämään

Lähde: OPALA-tilastot

Luvuissa on mukana kunkin ammattikorkeakoulun kohdalla koko kyseisen oppialan tieto, josta siis ei voi suoraan päätellä tuottajien sijoittumista. Olen vertaillut tuottajien koulutusohjelman sijainnin mukaisesti OPA-LA-tilastojen avulla valmistuneiden työllistymistä. Työttömäksi jää eniten Seinäjoen kulttuurialoilta (38,9 %) ja vähiten Stadiasta (10,5%). Muissa vertailussa mukana olevissa ammattikorkeakouluissa työttömäksi jää noin joka neljäs valmistunut. Sydvästistä valmistuneista huomattava osa (peräti 22%) jatkaa opiskeluaan muualla tutkintonsa jälkeen, kun vastaava määrä muissa ammattikorkeakouluissa on alle 10%. Mikkelin ja Humakin opiskelijoissa painottuu selkeästi paluu entisen työnantajan palvelukseen uusiin tai vanhoihin tehtäviin, jonka tekee noin joka neljäs valmistunut. Yrittäjäksi on päätyneet opiskelijoita eniten Seinäjoen kulttuurialoilta (9,3%). Lisäksi yrittäjiksi on päädytty Stadian kulttuurialoilta (4%) ja Humakista (1%). Kaikkiaan valmistuneista sijoittuu toisen (entisen tai uuden työnantajan) palvelukseen keskimäärin noin puolet.

Haastattelujen mukaan suurimmalla osalla valmistuneista kulttuurituottajista on ollut tuleva työpaikka tiedossa jo opiskelujen loppuvaiheessa, ja tyypillisesti ongelma on ollut etenkin viimeisenä vuonna opiskelijoiden siirtyminen niin kiinteästi työelämään, että työkiireet vaikeuttavat opintojen loppuun saattamista.

"Ei ole mitään kilpailua eikä ylikoulutusta. Me ei ehkä vain ole osattu ilmaista, miten hurjan laajalle kentälle koulutamme opiskelijoita ja oppilaitokset ovat niin eri tavalla suuntautuneita. Työura muodostuu tällä alalla vasta opiskelujen jälkeen omaa suuntautuneisuutta vahvistaen."

Etenkin Humakin aikuislinjalla opiskelleet ovat tehneet opintoja työnsä ohessa ja jatkaneet usein samassa työpaikassa työnsä jälkeen. Heidän tehtävänsä ovat kuitenkin usein monipuolistuneet tai he ovat vaihtaneet organisaatiossaan toisentyypisiin tehtäviin.

Työsuhteiden muuttuminen vakituisista työsuhteista yhä enemmän projektikohtaisiksi päätöksiksi näkyy selvästi tuottajien työkentässä. Pätkittäisyyden ja epävarmuuden uskotaan lisääntyvän ja työtilaisuuksien saamisen vaikeutuvan kasvavan tuottajien välisen kilpailutilanteen vuoksi. Keskeisiksi osaamisalueiksi nousikin haastatteluissa yhä enemmän epävarmuuden sietokyky ja joustavuus, jotka toisaalta koettiin myös erittäin vaikeasti koulutettaviksi asioiksi.

"Sillain on muuttunut tämä kaikki, että työt on pieniä pätkiä. Mietimme työelämän edustajista koostetussa neuvottelukunnassa, että millaiseen työkenttään koulutamme ja näkemys oli selvä: työelämä on muuttunut pätkiksi ja tuottajat ovat uusia puskureita, joilta odotetaan joustavuutta tehdä projekteja ja erilaisia pätkiä."

Opettajat kokivatkin suurta vastuuta uusien opiskelijoiden ajatusmaailman sopeuttamisesta nykyisen kulttuuriryön haittapuoliin, joihin luettiin juuri pätkittäisyys ja projektiluonteisuus. Pätkittäisyydestä ja muista haittapuolista huolimatta toivottiin tuottajien silti kokevan kulttuurisektorilla työskentelyn erityisen palkitsevaksi.

"Että kun lähtee opiskelemaan, niin täytyy kokea itseisarvoksi sen, että saa toimia kulttuurin kentällä ja oppii ymmärtämään kulttuuria. Että siinä mielessä tää pitkä traditio, mikä meillä on kansansivistystyöhön, niin on musta kiva ajatus, että pidetään se ja koulutetaan kokonaisia ihmisiä eikä vain jotain erityisasiantuntijoita."

Laajempaan kontekstiin liitettynä koettiin, että tuottajat ovat yksi niistä ammasteista, jotka toimivat yhä enemmän työelämässä puskureina. Heidän täystyöllisyytensä vähenee ja riippuvuus yleisistä taloussuhdanteista lisääntyy. Humakin koulutusohjelmajohtaja Eija Timonen (2002) nostaakin Työministeriön Työvoima 2020-projektin täystyöllisyysraporttia kommentoivassa artikkelissaan esille kysymyksen siitä, miltä täystyöllisyyden Suomen inhimillinen ulottuvuus näyttää. Uhkakuvana nähdään tilanne, jossa

ammattiuransa alussa olevat tuottajat toimivat reservinä, jota hyödynnetään kun tarvitaan, ja joka jätetään muulloin pärjäämään omin avuin.

Työelämän laitamilla toimiminen on tyypillisintä juuri valmistuneille opiskelijoille. Suurin osa kiinnittyy jo opintojen aikana projektien ja vierailuiden avulla työelämään, mutta saadut työtilaisuudet ovat tyypillisesti projektiluonteisia pätkiä. Varsinainen täystyöllisyys löytyy usein vasta pidemmän ajan kuluessa.

"Työllistyminen on kestänyt puolesta vuodesta puoleentoista vuoteen. Ei olla tehty tarkkaa seurantaa.--- Mutta kyllä se suunnilleen vuoden kestää. Ja sitten on hyvin työllistytty."

Työllistymisen keinona nähtiin usein itsensä työllistäminen, omien ajatusten lanseeraaminen ja projektien toteuttaminen omalla riskillä. Seuraavana haasteena nähtiin pätkätöiden hintataso. Kun vastavalmistunut on toiminut aikansa työkentällä, hän törmää usein tilanteeseen, jossa pätkätöistä johtuvan epävarmuuden ohella esimerkiksi perheen perustaminen tuntuu mahdottomalta, sillä tulotason ei uskota riittävän kasvaviin elinkustannuksiin. Vaikka projekteja on paljon tarjolla freelance-tyyppiselle tuottajalle, on yksittäisen produktion hinta määritelty usein niin, että siitä ei jää riittävästi rahaa seuraavan työtilaisuuden etsimiseen tai rakentamiseen.

Siltikin projekteissa toimimista pidetään ydinkysymyksenä työllistymisessä ja työelämässä pysymisessä.

"Tulevaisuuden skenaariona perusfakta sille, miten saa töitä on, että niitä saa pysymällä työelämässä kiinni. Perusjuttu on, että opiskelijan pitää äkkiä ymmärtää, mikä on harjoittelun funktio: luoda yhteyksiä ja päästä kenttään kiinni. --- Ja sitten, kun on omassa alassa kiinni eka paikassaan niin on jo näköalapaikalla, ja alan sisällä liikkuminen on sitten helpompaa."

Työn tekemisen lisäksi myös työn sisältöjen uskotaan muuttuvan projektiluonteisuuden lisääntymisen myötä.

"Sitten tämä projektiluonteisuus on selkeä haaste. Meidän on opetettu tekemään pitkälinjaista työtä, jonka tulos näkyy elämän laatuna ja muuna. Että tämä projekteiksi pätkiminen on valtava haaste, kun tuo on iso ero: pitkäjänteisen työn tekeminen, mutta välineenä ja rahoitusinstrumenttina onkin projektiluonteinen pätkittäin tehtävä hanke."

Hankkeistamista pidettiin yhtenä opintojen keskeisenä teema-alueena. Siihen liitettiin toisaalta varsin operationaalisia taitoja, mutta

vahvasti myös näkemys kulttuurin välineellisestä käytöstä erilaisten rahoitusohjelmien mukaisten tavoitteiden toteuttamisessa. Hankkeiden ja projektien varaan rakennettujen usein epämääräisen työsuhteiden kirjon hallitsemisessa koettiin, että juuri kulttuuri voi toimia sinä voimavarana, jonka pohjalta epävarmuutta voi sietää.

"Että työelämä on niin rankkaa, että täytyy olla välineitä selvitä tässä tilanteessa. Täytyy olla vahva ihminen, että on paineensietokykyä ja halu olla epävarma siitä, mitä 3 kk päästä tapahtuu. Että siinä sietämisessä kulttuuri on meille hirveen tärkeä voimavara."

Kulttuurituottajien opetus nähtiin selvästi erillisenä taideopetuksesta, sillä opetuksen keskeisin painopiste ei ole jonkin kulttuurialueen omakohtaisen luovuuden ja tarvittavien työmenetelmien harjoittamisessa. Koettiin, että tuottajia koulutetaan suhteessa taidesisältöjen osajiin melko vähän.

"Tossa on sellainen mielenkiintoinen juttu, jota olen miettinyt. Että jos katsoo tilastoista, niin viimeisen 15 vuoden aikana taiteilijoiden faktinen määrä on lisääntynyt varmaan 400-500 %. Että jossain se katto tulee vastaan. Että eihän taiteilijoita tai tuottajakaan kovin loputtomasti kenttä voi vetää."

Taiteilijareservin koettiin jatkuvasti kasvavan, jonka vuoksi uskottiin, että sinänsä tuottajasisältöisen osaamisen tarve kasvaa samassa suhteessa. Sen sijaan oltiin varsin epäileväisiä siitä, kuinka paljon näitä osajia pystytään Suomessa järkevästi työllistämään.

5. Tapahtumatuotannon opetussuunnitelmat

Ammattikorkeakoulujen päämääränä on nopea reagointikyky elinkeinoelämän piirissä tapahtuviin muutoksiin. Tämä näkyy myös alle 5 vuotta vanhan ammattikorkeakoulun tuottajakoulutuksen historian aikana tehtyinä useina opetussuunnitelman muutoksina. Opetussuunnitelman toteutuksessa leimaa-antavaa on yritys- ja yhteisöyhteistyön nouseminen tärkeäksi toiminta-alueeksi ja opiskelijoiden oppimisympäristöksi.

Tuottajakoulutukset ovat painottuneet eri ammattikorkeakouluissa eri lailla ja niiden painotukset ovat täsmentyneet toiminnan ensimmäisen viiden vuoden aikana. Helsingin, Seinäjoen, Turun ja Tornio-Kemin ammattikorkeakouluissa koulutusohjelma on sijoitettu viestinnän alle ja opiskelijat valmistuvat medianomeiksi. Koulutus on laajuudeltaan 160 opintoviikkoa. Näistä ammattikorkeakouluista Turku ja Tornio-Kemi ovatkin linjanneet vuosien aikana opintonsa yhä selkeämmin mediatuotannon alueelle.

Korkeakouluista Humak, Mikkeli ja Sydväst kouluttavat tuottajiaan 140 opintoviikon laajuisella ohjelmalla. Vuoden 2003 syksystä alkaen heidän ohjelmistaan valmistuvat saavat "Kulttuurituottaja (AMK)"-tittelin. He ovat myös tehneet yhdessä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa opetusministeriölle ministeriön pyynnöstä esityksen koulutusohjelman nimeämisestä kulttuurituotannon koulutusohjelmaksi ja laajuuden muuttamisesta 160 opintoviikoksi.

Kouluista tapahtumatuottamista opetetaan nykyään enää viidessä ammattikorkeakoulussa muiden suuntauduttua mediatuotantoon. Jatkossa käsittelen vain näitä viittä ammattikorkeakoulua, jotka ovat siis Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak), Mikkelin ammattikorkeakoulu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Helsingin ammattikorkeakoulu (Stadia) sekä ruotsinkielinen Yrkehögskola Sydväst.

Eri ammattikorkeakoulut ovat profiloineet opiskelijoiden hakujulistuksissa ja opinto-oppaissa opintojaan seuraavasti (ks. Ammattikorkeakouluopinnot 2003 sekä kunkin oppilaitoksen www-sivusto):

Humanistinen ammattikorkeakoulun opetus järjestetään neljässä eri yksikössä, joilla jokaisella on omat vahvuusalueensa. Joutsenon yksikkö on keskittynyt kuvataiteen tuottamiseen ja festivaali- ja tapahtumaosamiseen, Kauniaisten yksikkö kirjallisuuden ja teatterin tuottamiseen sekä

hallintoon. Korpilahden koulutusyksikön vahvuusalueena on elokuva ja paikalliskulttuuri ja Turun yksikön kulttuuriviestintä ja kulttuurikasvatus. Humak toteuttaa opetustaan verkostokouluna, jossa opiskelija voi valita useita vaihtoehtoja ammatillisesti itselleen mielekkäimmän kokonaisuuden. Opiskelijan ammatillista kasvua tuetaan HOPS-työskentelyllä, joka mahdollistaa suunnitelmallisen oman polun rakentamisen tarjolla olevista opetuskokonaisuuksista.

Mikkelin ammattikorkeakoulun tuottajakoulutus on painottunut Humakin tavoin etenkin julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kouluttamiseen. Koulutuksessa suuntaudutaan joko ohjelmanpalveluiden tuottamiseen tai taidekasvatukseen ja -ilmaisuun. Ohjelmanpalvelujen tuottamisessa painopiste on tapahtumatuotannon eri muodoissa, rahoitusjärjestelmissä sekä taiteen muuttamisessa tuotteeksi. Tämän lisäksi opiskelija valitsee suoritettavaksi neljästä taidemuodosta (kuvataide, musiikki, teatteri sekä kirjoittajaohjelma ja kirjallisuus) yhteensä 12 opintoviikkoa. Omaa näkökulmaansa opiskelija voi vahvistaa taideprojektissa.

Seinäjoen kulttuurituotannon koulutusohjelma on jaettu kahteen osaan: sosiokulttuurisen työn ja mediatuottamisen suuntautumisvaihtoehtoon. Seinäjoen koulutusohjelmassa tapahtumatuotanto kiinnittyy sosiokulttuurisen työn linjaan. Sosiokulttuurisen painotuksen ansiosta tuottajat keskittyvät mm. kansalaisryhmien toimintaprojektien vetämiseen, kansalaisten osallistumismuotojen kehittämiseen ja paikallisyhteisöiden omaehtoisen toiminnan virittämiseen.

Stadiassa kulttuurituotanto sijaitsee viestinnän koulutusohjelmassa ja mediakenttä on voimakkaasti esillä opinnoissa. Opetussuunnitelma on profiloitu etenkin ns. vapaan sektorin freelance- ja yrittäjätyyppisten tuottajien koulutukseen. Keskiössä on kulttuurisäilytysten tapahtumien tuottaminen liiketoiminnalliset näkökulmat huomioiden sekä projektijohtamisen eri osa-alueet.

Yrksehögskola Sydväst painottaa yhteiskunnallisia aineita ja toimikenttänä julkista sekä kolmatta sektoria. Sydväst toimii maamme ainoana ruotsinkielisenä kulttuurituotannon opinahjana. Linjaa esittelevällä internet-sivustolla tuottaja määrittellen taiteilijan "oikeaksi kädeksi" ja koulutus liitetään kansainvälisesti Cultural- ja Arts Management-alueeseen. Profiilissa painotetaan tuottajan työn yhteiskunnallisia ulottuvuuksia.

Näiden viiden lisäksi tuottajatyyppejä opintoja annetaan myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun syksyllä 2003 aloittamassa uudessa Degree Program in Music Management-koulutusohjelmassa, johon valitaan vuosittain 10 opiskelijaa, ja joiden tulevaisuuden työkuvaksi hahmotellaan ainakin osittain myös tuottajatyyppejä tehtäviä musiikkiteollisuuden parissa.

Cantell (2001) sijoittaa kulttuurin toisaalta osaksi elinkeinopolitiikkaa ja toisaalta osaksi sosiaalipolitiikkaa. Elinkeinopolitiikan linkitys liittyy siihen, että kulttuuri voi olla väline pärjätä kansallisessa ja kansainvälisessä kilpailussa. Kulttuurilla on myös sosiaalipoliittisia tehtäviä, kuten syrjäytymisen ehkäiseminen. Karkeasti jaoteltuna suomalaiset tapahtumatuotannon linjat voidaan jakaa orientaationsa mukaan. Mikkeli, Seinäjoki, Humak ja Sydväst huomioivat opetussuunnitelmissaan myös kulttuurin sosiaalipoliittisia tehtäviä, kun taas Stadia keskittyy liike-elämän suuntaan.

Ammattikorkeakoulujen tuottajalinjat muodostavat oman fooruminsa, joka on tavannut toisensa muutaman kerran, ja jolla on yhteinen sähköpostilista. Keskinäisen tutustumisen ohella tapaamisissa on ollut aiheena mm. opinnäytetyön muodot ja prosessi eri ammattikorkeakouluissa, tuottajan osaamisstandardien luominen ja virtuaaliseen ammattikorkeakouluhankkeeseen liittyvän yhteisen tuotantorengaan muodostaminen. Yhteinen tuotantorengas keskittyy 10 opintoviikon laajuisen kulttuuriyrittäjyyteen perehdyttävän verkko-oppimateriaalin tuottamiseen. Viimeksi kulttuurituottajien valtakunnalliset neuvottelupäivät järjestettiin Mikkelissä ja läsnä oli 13 tuottaja-ammattikorkeakoulun edustajaa kuudesta eri ammattikorkeakoulusta.

Kotimaisen verkoston lisäksi Stadia, Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Yrkeshörskola Sydväst ovat jäseninä European Network for Cultural Administration Training Centres (ENCATC)-organisaatiossa, jonka terveisiä on tuotu myös ammattikorkeakoulujen yhteisille päiville. ENCATCin jäsenistöstä valtaosa on julkisen sektorin toimikenttään painottuneita Arts Management tai Arts Administration-ohjelmia.

Opetussuunnitelmat ovat aikansa luomuksia. Niihin peilautuu toisaalta suunnitelmien laatijoiden visiot siitä, millaisia osaajia tulevaisuudessa tarvitaan ja toisaalta suunnitelman tekohetkellä vallitsevat pedagogiset suuntauokset ja oppimiskäsitykset. Kulttuurisihteerien ja sittemmin ammattikorkeakoulussa annettavan tapahtumatuotannon opetussuunnitelmat ovat omia tulkintojaan, joissa näkyy tekijöiden käsitys työelämästä, tarvittavasta osaamisesta ja oppimisesta sekä opettamisesta.

Ammattikorkeakouluideologiaan kuuluu opetuksen voimakas käytännönläheinen linkittäminen työelämään ja sen haasteisiin. Tämän taustalla on käsitys työn luonteen muutoksesta: vanhasta rationalisoidusta ja suhteellisen pysyvistä työstä on siirrytty monimutkaistuvaan työn tekemiseen, jossa painottuvat verkostot ja jatkuva muutos. (Kauppi 2003, 8).

Analysoin opetussuunnitelmia rakentamalla niiden sisällön erittelyä varten eri oppiaineille luokituksen³. Luokitus muodostui seuraavanlaiseksi:

---

³ Luokituksen taustalla toimii samankaltaiseen jaotteluun perustuva Muotoilualan koulutuksen ennakkointiin keskittyneen hankkeen loppuraportti; ks. Hytönen, Jaana. 2003. Muotoilun tulevaisuuden tunnistaminen, ennakkointiselvitys muotoilualan koulutuksesta. Designium. Helsinki, Taideteollinen korkeakoulu.

- **Yleiset aineet.** Tähän luokkaan sijoittui esimerkiksi opiskelutaidot, kieli- ja viestintävalmiudet sekä tietotekniset opinnot
- **Taideaineet.** Tähän luokkaan sijoittui sekä yleiset taidehistorian opinnot että selkeästi eri taidealoihin perehdyttävä koulutus. Kulttuurisosiologiset aineet sijoitin kuitenkin toisaalle, eli tämän sektorin aineiden jaottelussa korostuu taidesisältöjen opettaminen
- **Itsensä ja muiden johtaminen.** Luokkaan sijoittui erilaisia ryhmätyöopintoja sekä itsensä johtamista
- **Operationaaliset aineet.** Tähän luokkaan sijoitin käytännön tuotannossa tarvittavia praktisia aineita, kuten taloushallinto, yrittäjyys, tekijänoikeus, juridiikka, projektihallinto ja markkinointi. Kokonaisuudessa on sellaisia aineita, joita tuottaja tarvitsee yksittäisen produktion operationaaliseen toteuttamiseen
- **Strategiset aineet.** Tämä luokka sisältää aineita, joiden avulla opiskelijan on tarkoitus pystyä liittämään produktion laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Tyypillisiä aineita olivat erilaiset kulttuurihallinnon ja -politiikan opintojaksot, kulttuurisosiologia sekä kulttuurin soveltava käyttö yhteiskunnan eri (julkissektorin) toimialueilla
- **Tutkimukselliset aineet.** Luokkaan sijoittui kaikissa ammattikorkeakouluissa pakollisena oleva opinnäytetyö sekä sitä tukevat menetelmälliset että opinnäytetyöprosessia tukevat opinnot
- Lisäksi monessa ammattikorkeakoulussa on erikseen mainittu harjoittelu, jota ammattikorkeakouluissa on 20–60 opintoviikkoa. Mutta koska se on rakennettu usein menetelmälliseksi vaihtoehdoksi, päädyin käsittelemään sitä omana osionaan

Luokiteltuani opetussuunnitelmat, muunsin vertailua varten opetussuunnitelmissa eri aineryhmät prosenttiosuuksiksi tarjolla olevasta opetuksesta. Jätin luokittelusta pois erikseen merkityt harjoittelut sekä vapaasti valittavat opinnot. Poikkeuksena tästä otin mukaan vapaasti valittavat opinnot Humakin osalta, jossa ne rakentuvat omina teemoinaan osaksi ammatillisia opintoja siten, että niitä on vaikea erottaa toisistaan.

**Taulukko 3. Eri opintoalueiden prosenttiosuuksia tapahtumatuotannon opetus-
suunnitelmien pakollisissa opinnoissa**

	Humak	Mikkeli	Seinä- joki	Stadia	Sydväst
Yleiset aineet	10	20	8	13	6
Taideaineet	12	22	26	15	28
Johtaminen	1	6	8	5	6
Operationaaliset aineet	27	28	15	45	16
Strategiset aineet	36	6	25	7	28
Opinnäytetyö ja sitä tukevat opinnot	14	18	18	15	15

Eri koulujen profiloinneissa näkyy selvästi eroja taideaineiden määräs-
sä sekä operationaalisten että strategisten aineiden suhteissa. Humakissa
painottuvat jonkin verran strategiset aineet, mutta myös operationaaliset
aineet ovat keskeisellä sijalla. Mikkelissä puolestaan opinnoissa painottuvat
yleiset aineet, taideaineet sekä operationaaliset aineet. Sen sijaan strate-
gisia aineita oli vähän. Tosin yleisistä aineista osa muodostunee toteutuk-
sensa vuoksi lähemmäs strategisia kuin yleisiä aineita. Seinäjoella painot-
tavat sekä taideaineet että strategiset aineet. Itse operationaalisia aineita
on melko vähän. Stadia sen sijaan on painottanut erityisen voimakkaasti
operationaalisia aineita ja taideaineiden sekä strategisten aineiden osuus
on jäänyt keskimääräistä selvästi vähäisemmäksi. Sydvästilla painottuvat
voimakkaimmin taide- ja strategiset aineet.

Tarkastelen lähemmin seuraavissa alaluvuissa eri ainekokonaisuuksien
opintosisältöjä luodakseni paremman kuvan opetussuunnitelmien eroista ja
painopisteistä. Vertailun ja aikaperspektiivin pidentämiseksi olen ottanut
taustalle Kouluhallituksen laatiman kulttuurisihteerikoulutuksen valtakun-
nallisen runko-opetussuunnitelman vuodelta 1986.

5.1. Yleiset, tutkimukselliset ja vapaasti valittavat aineet

Opintosuunnitelmissa oli yleisien aineiden kategoriaan luokiteltavia opinto-
ja varsin vaihtelevasti. Yhteistä oli vähintään yhden opintoviikon laajuinen
opiskeluihin orientoiva johdatusjakso. Kieliopintoja oli 5–7 opintoviikkoa
ja kaikissa kielivalikoimana oli suomi, ruotsi ja englanti. Tietoteknisissä
opinnoissa oli suuria eroja. Osalla niitä ei ollut lainkaan ja osalla 6 opinto-
viikkoa. Myös opintojen sisältö poikkesi ammattikorkeakouluittain. Osalla
ne olivat perustaitoja erilaisten tietoteknisten sovellusten hyödyntämiseksi.
Esimerkiksi Stadiassa sen sijaan perusoletuksena on, että opiskelija hallitsee

Microsoft Officen ohjelmistojen perusteet jo ennen opintojensa alkua ja opinnot keskittyvät esimerkiksi www-julkaisun tekemiseen ja digitaaliseen kuvankäsittelyyn. Kaikkiin opetussuunnitelmiin kuului 10 opintoviikon laajuiset vapaasti valittavat aineet.

Tutkimuksellisiin aineisiin ammattikorkeakouluissa lukeutuu vähintään 10 opintoviikon laajuinen opinnäytetyö sekä sitä tukevat opinnot. Pääsääntöisesti opinnäytetyöopintoihin lukeutuu menetelmällisiä opintoja sekä prosessia tukevia seminaareja, joiden kokonaislaajuus on 7-10 opintoviikkoa. Tämän lisäksi etenkin monimuotoisen opinnäytetyön käytännön osuus saatiin sijoittaa opinnäytetyöopintoihin, jolloin opintojen osuus opiskelijan opetussuunnitelmassa kasvoi suuremmaksi.

Tulevaisuuden osaamiseen peilattuna opinnoissa painottuivat tietotekniset sekä viestinnälliset valmiudet että opinnäytetyön kohdalla tutkiva ote tuottajan työn tekemiseen tai johonkin sen alueeseen kuuluvaan erityiskysymykseen.

Kulttuurisihteerien runko-opetussuunnitelmaan (1986) verrattuna yleissivistävien aineiden määrä on vähentynyt ja tutkimuksellisten aineiden määrä puolestaan ammattikorkeakouluympäristöön siirryttäessä lisääntynyt.

5.2. Taideaineet

Tapahtumatuottajan osaamisessa yhtenä tärkeänä piirteenä nähtiin toimiminen liiketoiminnan ja taiteen rajapinnassa. Taideaineet ja liiketoiminnalliset aineet muodostivat haastatteluissa selkeän polariteetin avainhenkilöiden diskurssissa ja koulutusohjelman tavoiteosaamisen sijoittaminen taiteen ja liiketoiminnan muodostamalle janelle oli haastateltavien mielestä tärkeää. Taideaineiden määrä vaihteli suuresti ammattikorkeakouluittain. Eniten taidesisältöjä opiskeltiin Sydvästissä (36 opintoviikkoa) ja vähiten Stadiassa (18 opintoviikkoa). Humakissa taideaineiden määrä riippuu opiskelijan valitsemista opintokokonaisuuksista, jolloin se voi vaihdella erittäin suuresti. Taideaineiden vähäisyys korreloi suoraan operationaalisten aineiden keskimääräistä suurempaan määrään: ammattitaidon painopistettä oli viety praktisen, usein liiketoiminnallisen, osaamisen suuntaan.

Määrän lisäksi myös opintojen sisältö vaihteli suuresti. Esimerkiksi Stadiassa taideaineet olivat selkeästi painottuneet media-kulttuurin alueelle. Sen sijaa Mikkelissä ja Sydvästissä annettiin laaja yleissivistävämpi katsaus koko kulttuurin kenttään. Seinäjoella taideopinnot painottuivat etenkin taiteen soveltavan käytön ympärille, ja esimerkiksi draamamenetelmiä opiskellaan 11 opintoviikon verran.

Vuoden 1986 kulttuurisihteerien runko-opetussuunnitelmaan verrattuna taideaineiden osuus opinnoissa on jatkuvasti vähentynyt liiketaloudellisten aineiden lisääntyessä. Samalla niiden sisältö on muuttunut siten, että osassa ammattikorkeakouluista taiteen sektorin yleissivistyksen sijalle on noussut tarkemmin spesifioitua taiteen alueita. Selkeimpänä näkyy media-alan lisääntyminen opetussuunnitelmissa. Opintoihin on lisätty toisaalta yleistä viestintä- ja ylipäättänsä audiovisuaalisen toimikentän tietoa sekä verkkoviestinnän osa-alueita.

5.3. Johtaminen – henkilöstöhallinnosta klusterien keskipisteeksi

Johtajuuteen liittyvät opinnot eivät olleet kulttuurisihteerien runko-opetussuunnitelmaan verrattuna juurikaan määrällisesti lisääntyneet, mutta niiden sisältö oli muuttunut lähes kokonaan. Etenkin itsensä, oman oppimisprosessin sekä oman työllistymisen ja urakehityksen painotus oli kaikissa opetussuunnitelmissa noussut keskeiseksi. Muiden johtaminen painottui usein vuorovaikutustaitojen opetteluun. Kulttuurisihteerien opetussuunnitelmassa muiden johtaminen painottui henkilöstöhallintoon ja esimies/alainen -jaotteluun.

Neuvottelutaitojen osuus oli edelleen tärkeä ja sitä pidettiin olennaisena osana tuottajan työnkuva. Neuvottelutaitoa sisältävien kurssien sisältö oli muovautunut ajan mukana kokoustekniikasta vuorovaikutusprosessien tunnistamisen suuntaan.

Keskeisin muutos kuitenkin näkyi siinä, miten koulutusohjelmasta valmistuva tuottaja pyrittiin asemoimaan tulevaan toimikenttäänsä. Tuottajan nähtiin toimivan laajan yhteistyöverkoston jäsenenä, ja hyvään johtajuuteen liittyi olennaisesti verkostojen rakentaminen ja hyödyntäminen. Verkostojen tietoinen rakentaminen oli nostettu koulutuksen keskiöön ja sitä tuettiin mm. tiiviin vierailijoihin perustuvan työelämäyhteistyön, työpaikoilla tapahtuvan harjoittelun, työelämälähtöisten projektitöiden ja opinnäytetyön sekä työpaikkavierailujen avulla. Verkostojen rakentaminen alkoi usein kollegaryhmästä ja sitä laajennettiin opintojen aikana.

"Porukan sisällä pitää saada se tieto kulkemaan. Että ne tukee toinen toisiaan. --- Että ne tarttis henkistä tukea, jotta kerääntyisi, saisi valittaa toisilleen ja luoda sitä verkostoaan. Ja siihen suuntahan ollaan kokoajan menossa."

Kaikissa ammattikorkeakouluissa oli orientoivat tai opintoihin johdattelevat opinnot, joiden aikana pyrittiin saamaan myös opiskelijoiden ryhmädynaaminen prosessi liikkeelle. Opiskelijakollegoihin luodaan verkostoa heti

alussa ja sitä syvennetään opintojen aikana. Hyvin pian kuitenkin suunnataan katse työelämään ja tuetaan opiskelijoita työelämäkontaktien luomisessa.

Ideaalina ja myös tyypillisinä nähtiin tilanne, jossa opiskelija liukuu työelämään opinnäytetyön toimeksiantajan tai muun opiskeluaikana syntyneen työelämäsuhteen kautta.

5.4. Operationaaliset ja strategiset aineet

Analysoin tapahtumatuotannon opetussuunnitelmia jaotteleamalla niissä esitellyt opintokokonaisuudet operationaalsiin ja strategisiin aineisiin sen perusteella tähtääkö opintojakso jonkin praktisen tuottajan työkalun opettamiseen (esimerkiksi taloushallinto, tiedotus- tai markkinointisuunnitelma, sopimusjuridiikka ja yrittäjyys) vai tuottajatyön sijoittamiseen laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Näissä aineissa oli opetussuunnitelmissa suuria eroja. Suurimmassa osassa operationaalisten aineiden oppiminen oli jätetty pitkälti harjoittelun aikana tapahtuvaksi. Selkeä poikkeus oli Stadia, jonka opetussuunnitelmassa oli runsaasti tähän alueeseen lukeutuvia opintojaksoja. Strategiset aineet olivat vahvoja kulttuurishteerin runko-opetussuunnitelmassa (1986) ja niiden pohjalta rakentuneet nykyiset ammattikorkeakoulut painottivat edelleen strategisia aineita tuottajan ydinosaamisena. Strategisten aineiden mukana toivottiin ns. kulttuurisektorin pelisilmän harjaantumista, joka nähtiin keskeisenä työllistymisen kriteerinä.

Strategisten aineiden merkitystä korostettiin pääsääntöisesti sillä, että opiskelija tarvitsee valmiuksia ennakoida toimikenttensä tulevaisuutta tai vähintäänkin seurata toimikenttensä kehitystä. Kuitenkin toimikentän edelläkävijäksi kouliintumisen uskottiin vaativan pitkää työkokemusta.

"Kun uusi opiskelijaryhmä tulee sisään, niin me ei voida tietää, miltä se kenttä näyttää 4 vuoden päästä, niin silloin tällanen kriittinen ja strateginen ajattelu on tärkeää. Että ne osaa itse etsiä ja löytää, että mikä on kenttä tänään. ---. Meille tulee opiskelijoita, jotka on tottunut lukemaan vain metro-lehteä, niin ne täytyy ohjata siihen, että miten seurataan aikaa ja nähdään signaaleja. Että ei vielä puhuta heikoista signaaleista, mutta edes siitä kentän tuntemisesta, jonka kautta ne oppii seuraamaan, mitä se kenttä on tänä päivänä."

Oman toimikentän kehityksen seuraamisen ohella strategiset aineet nähtiin myös olennaisina verkoston luomisen kannalta. Tuottajan ydinosaamiseen liitettiin kyky valita strategisesti mielekkäitä kumppaneita ja yhteistyöhankkeita, jotka poikivat lisää työtä myös jatkossa. Osa haastateluista oli sitä mieltä, että operationaalisen tuottajuuden verkoston synnyttäminen ei ole yhtä haastavaa kuin strategisen verkoston synnyttäminen.

"Tietysti on helppo rakentaa se verkosto tota yleistä tuottajuutta varten ja se näkyy meillä siinä, että strategiset aineet on tärkeitä ja ne tulee olemaan tärkeitä jatkossakin."

Strateginen työskentely ja pelisilmän harjaannuttaminen koettiin erittäin haastavana tehtävänä, jonka pohjalle sijoitettiin voimakkaasti ajatus opiskelijan omatoimisuudesta.

"Noita strategisten aineiden osuutta haluaisin lisätä, vaikka en ole ihan varma, että onko se meidän tehtävä. Vai kuuluisiko se opiskelijan omatoimisuuteen, ja olla kiinnostunut ja ottaa halutuun. Jotenkin musta tuntuu, että tämän päivän ikäluokka, ne ei tiedä mistään mitään. Tai sitten ne tietää erilaisista asioita kuin minä."

Toisaalta operationaalisia aineita painottaneet korostivat hyviä alihankintaverkostoja ja eri toimialojen rajapinnat ylittävää toimintaa, jossa verkostojen rakentamisen keskeisin haaste nähtiin eri toimialojen toimintalogiikan ja ilmaisukielen sisäistämisenä.

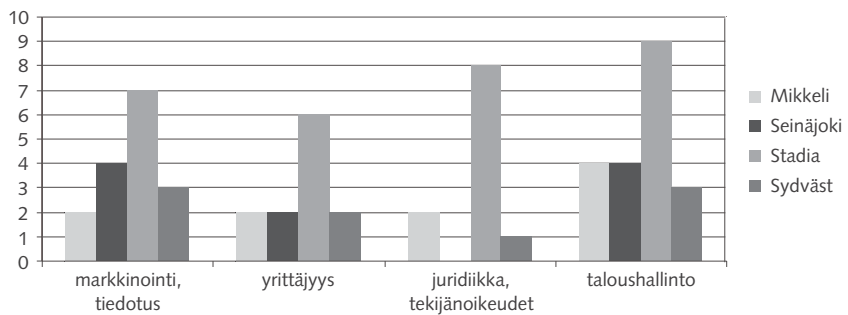
Strategisten aineiden sisällöissä oli myös jonkin verran painopiste-eroja eri ammattikorkeakoulujen välillä. Osa kiinnitti tuottajan ammattikuvan kulttuurisosiologian alueeseen ja korosti kulttuurin roolia yhteiskunnassa. Toisissa opetussuunnitelmissa sen sijaan annettiin opetussuunnitelman kuvausten mukaan laajempi yhteiskunnallinen perspektiivi, jossa kulttuurin soveltava käyttö painottui muiden toimialojen tukena tai toimintatapana. Rajan vetäminen strategisten ja yleissivistävien aineiden välillä oli vaikeaa. Usein käytännössä ero rakentui sillä perusteella, kuinka opiskelijan oletetaan käyttävän opintojaksolla saatuja tietoja ja taitoja. Parhaimmillaan hyvän oppimisen tuloksena oppilas kykenee käyttämään tietoa strategisen ajattelun pohjana, mutta oppimisen tason vaihdellessa yksilöittäin, strategiseksi tarkoitettu opintojakso saattaa jäädä myös selkeästi yleissivistäväksi.

Kulttuurisihteenien runko-opetussuunnitelmaan verrattuna tuottajien opetussuunnitelmiin on tullut vuosituhaten vaiheessa mukaan runsaasti uusia oppiaineita, jotka kuvaavat ajan henkeä. Opetussuunnitelmat on kirjoitettu varsin erilaisella kielellä, mikä heijastaa osaltaan yhteiskunnan muutosta: uusia paljon käytettyjä sanoja ovat markkinointi, budjetointi, sponsorointi, yrittäjyys ja management. Nämä teemat löytyvät myös Uuden julkishallinnon (New public management, NPM) doktriinista, jossa keskeistä on ollut saada enemmän vähemmällä (Hyyryläinen 2002, 40; Julkunen 2002, 120–122).

Analyysissäni luokittelin praktiseksi aineiksi pääsääntöisesti kaiken käytännön liiketaloudelliseen osaamiseen tähtäävän opetuksen. Liiketaloudellisten aineiden määrä vaihteli suuresti eri ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmissa. Useissa uusissa opetussuunnitelmissa juuri tämän

tuottajan osaamisalueen roolia oli tarkoitus kasvattaa. Kulttuurisihteerien runko-opetussuunnitelmaan (1986) verrattuna liiketaloudellisten aineiden osuus on kuitenkin lisääntynyt kaikissa tapahtumatuotannon opetussuunnitelmissa ja samalla useita julkissektorin toimintakenttään perehdyttäviä aineita on fokusoitu uudestaan järjestö- ja yksityissektorin näkökulmaan. Tarkastelin operationaalisia tuottajuusopintoja eri opetussuunnitelmissa ja otellen niiden sisältöjä markkinointiviestinnän, sopimus juridiikan ja tekijänoikeuksien, taloushallinnon sekä yrittäjyyden näkökulmista.

Kuvio 4. Liiketaloudellisten aineiden opintoviikkomääriä eri tuottajalinjojen pakollisissa opinnoissa (Humak jätetty pois opetussuunnitelman vertailun vaikeuden vuoksi)

Opintoviikkoja tarkastellessa Stadialla on tämän jaottelun mukaan eniten jokaiselle tuottajalle pakollisia liiketaloudellisia aineita. Humakissa opiskelijan profilointi opetussuunnitelman perusteella on vaikeaa verkostomaisen, 5 opintoviikon laajuisiin teemoihin rakennetun, pitkälti opiskelijalähtöisen HOPS-pohjaisen opetussuunnitelman vuoksi.

6. Tuottajakentän tulevaisuusskenaariot

Opetussuunnitelmien oppimistavoitteet kuvaavat niitä osaamisalueita, joita suunnitelman laatijat uskovat ammattiin valmistuvan tarvitsevan. Tänä keväänä valittavat opiskelijat valmistuvat vuonna 2008, joten opetussuunnitelman sisältöalueiden tulisi ennakoida sitä osaamiskarttaa, jonka neljän vuoden kuluttua työnsä aloittavan tapahtumatuottajan uskotaan tarvitsevan. Opetussuunnitelmatyön taustalla on tiivis työelämäyhteistyö ja työelämäedustajista kootut neuvottelukunnat, joiden tukemana opetussuunnitelmatyötä tehdään.

Edellisessä luvussa tarkasteltiin tapahtumatuotannon nykyisyyttä, joka nähtiin mm. opiskelijamäärien kehityksen, koulutuskokonaisuuksien painotuksen ja yksittäisten kurssien sisältöjen kehittämistyön kautta. Tässä luvussa keskitytään koostamaan niitä ajatuksia, joita tapahtumatuotannon ammattikorkeakoulusektorin avainhenkilöt toivat esiin tulevaisuuden kehityssuuntauksina.

Haastelluilla ammattikorkeakoulujen kulttuurituottajakoulutuksen avainhenkilöillä oli keskenään varsin samanlaisia visioita tulevaisuudesta. Keskeisinä muutoksina nähtiin uuden teknologian mukana tulevat muutokset, pedagogiset haasteet, verkostojen sekä klusterien painotus toimialan sisällä sekä eri toimialojen rajapintojen ylittäminen. Lisäksi uskottiin yrittäjyyden sekä yrittäjämäisen toiminnan lisääntymiseen, elämysteollisuuden kasvuun ja sosiokulttuurisen työn leviämiseen toimintatavaksi eri ympäristöihin.

6.1. Tuottajan työympäristöjen muuttuminen

Haastatellut näkivät tuottajan toimikentän jakaantuvan julkissektoriin, yksityissektoriin ja kolmanteen sektoriin.

"Meillä on vahvana kyllä kolmas sektori mukana. Että meillä on selkeä kolmijako: julkinen, yksityinen ja kolmas sektori. Ja sen puitteissa mietitään aina kaikkien opintojen sisältö."

Sektorijako näkyi opintojen sisällöissä, sillä joka sektorilla katsottiin olevan oma toimintalogiikkansa, joka täytyy ymmärtää. Tyypillisimmillään kuitenkin todettiin, että tuottaja toimii freelancer-tyyppisesti

kaikkien näiden kenttien risteyskohdassa tähyillen jatkuvasti uusia produktioita. Usein tehtiin duaali jako, jossa opiskelija suuntautui joko julkisen-, yhdistys- tai säätiökentän toimijaksi tai vaihtoehtoisesti liiketaloudelliseksi toimijaksi. Näistä vaihtoehtoista julkinen ja kolmas sektori oli selvästi useammin opetussuunnitelmien keskeisin painopiste. Ainoastaan Stadia on profiloinut opinnot siten, että niiden ydin on praktinen tuottaminen liiketaloudellisen toiminnan lähtökohdista.

Eri sektorien lähivuosien kehitys nähtiin toisistaan poikkeavana, joskin toimintatavoissa uskottiin yksityissektorille tyypillisen yrittäjämäisyyden lisääntymiseen ja samalla pidettiin todennäköisenä, että julkinen sektorin tulee yhä enemmän ulkoistamaan perinteisesti itse organisoimiaan tapahtuma- ja muita palveluita. Haastatellut eivät uskoneet kuitenkaan taloudellisten resurssien kasvuun ulkoistamisprosessin myötä. Vaikka ulkoistaminen nähtiin mahdollisuutena etenkin uusille tapahtumatuottajille, niin rahoitustilanteen vuoksi se koettiin myös uhkana alueellisen kulttuuriryön hyvinvoinnille.

6.1.1. Julkishallinnon kehittyminen

Viime vuosikymmenen alkupuolella kulttuuripalveluiden ulkoistaminen kunnissa oli vielä varsin pientä ja peräti 2/3 kunnista ei ollut siirtänyt palveluitaan ulkopuolisten yhteisöiden tai yritysten hoidettavaksi. Vähäinen kunnan ulkopuolisille tahoille tapahtunut tehtävänsiirto liittyi etenkin kulttuuritilaisuuksien ja erilaisten juhlien järjestämiseen. (Korpiää 1995, 13.) Tämä kehityssuunta enteili taustalla kulttuuriryön opetuksen muuntuessa tuottajatyypiseksi koulutukseksi, jossa kunta toimii työnantajan sijasta enää (osa)rahoittajan roolissa. Suomen Kuntaliitto on toteuttanut yhteistyössä yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa laajan KuntaSuomi 2004 -tutkimusohjelman. Hankeryppäessä on tarkasteltu myös kulttuuritoimea. Kyseisen tutkimuksen osana Valannan (1999, 185) toteuttaman kyselyn tulosten mukaan puolet kunnista käyttää ostopalveluita kunnan kulttuuri-toiminnassa. Nämä ostopalvelut kohdistuvat paljolti myös ns. vapaan tuottajasektorin ja kolmannen sektorin palvelutarjoajiin.

Useat kulttuurituottajien koulutusohjelmat ja suuntautumisvaihtoehdot pohjautuvat opisto-asteen kulttuurisihteerilinjoihin. Myös nykyiset opetussuunnitelmat ovat monelta osin sisällöllisesti jatketta kulttuurisihteerien opetussuunnitelmille, joskin monessa ammattikorkeakoulussa on meneillään parhaillaan radikaali opetussuunnitelman uudistustyö. Uusissa linjauksissa opetussuunnitelman painopisteitä siirrettiin yhdistys- ja liiketoimintakeskeisemmäksi samalla kun opetussuunnitelmaan jäävien kurssien sisältöjä ja toteutustapoja uudistettiin. Kulttuurisihteerien toimenkuvassa painottui toimiminen julkissektorilla. Heidän opinnoissaan oli opintojaksoja,

kuten "Kunnan valmistelijana ja esittelijänä toimiminen" tai "Käytännön toiminta kulttuurihallinnossa". Eräs kulttuurisihteereitä kouluttanut tiivistääkin koulutuksen ytimen seuraavasti:

"Muistan 90-luvun alussa omista luennoistani, että koulutettiin sellaiseen kunnalliseen pelisilmään. Että miten se nuori kulttuurisihteeri ei kunnassa ajaudu yleisöastotappeluun, että rakennetaanko vanhainkoti vai kulttuuritalo."

Viimeisen 10 vuoden aikana kulttuurisihteerien toimikenttä on kuitenkin muuttunut voimakkaasti. Vaikka edelleen korostetaan julkisen sektorin toimintalogiikan tuntemusta, niin rinnalle on noussut sisäinen yrittäjäyys, jonka kehittymisen tukemista pyrittiin upottamaan opetus suunnitelman eri kohtiin uudistustyön aikana.

"Mutta mä nään sen yrittäjyyden sellaisena, että voi olla yrittäjä vaikka olisi Espoon kaupungilla töissä. Sun täytyy ehkä hankkia EU-rahoitusta tai miten sä rakennat sen kolmannen sektorin kanssa projekteja. Että sä et voi odottaa, että joku rakentaa sulle työn kuvaa. Että kyllä siellä on sellainen luova projektityöskentely ja kaikki tälläinen."

Toisaalta julkisen sektorin toimijoita on laaja joukko ja toimintaympäristöjen tuntemus on spesifioitu eri ympäristöön. Haastatteluissa painotettiin sitä, että joka toimintaympäristöllä ja organisaatiolla on omat pelisääntönsä.

"Niissä tärkeää on kunkin systeemin tunteminen, että miten ne pelisäännöt rakentuu ja sitten opiskelijan pitää oppia toimimaan niissä puitteissa ja tekemään projekteja niissä rajoissa. Mutta työympäristönä vaikka pienen kunnan kulttuurituottaja ja taiteen keskustoimikunnassa toimiva meiltä valmistunut on ihan erilaisissa jutuissa mukana."

Julkisen sektorin yrittäjämäinen toiminta konkretisoitui haastateltujen mielestä usein vastuulliseen toimintaan. Vastuulla viitattiin etenkin taloudelliseen vastuuseen, jonka merkityksen uskottiin tulevaisuudessa yhä korostuvan sisältölähtöisen tuottamisen ohella. Samalla pidettiin todennäköisenä, että perinteisesti sisältöön keskittyneiden kulttuurisihteerien määrä tulee lähivuosina edelleen vähenemään ja vain suuremmilla kaupungeilla tulee olemaan mahdollisuus pitää omia kulttuurialan sisältöön keskittyneitä työntekijöitä.

Kuntien kulttuuripalveluiden kasvava ulkoistaminen koettiin prosessiksi, joka etenee tulevaisuudessakin voimakkaasti, ja jonka pelisäännöt vakiintunevat vuosituhanen loppuun mennessä. Usein visioitiin koko kulttuuritoimen uudelleenorganisoinnista, jossa kunnalle jää enää koordinoiva rooli toiminnan toteuttamisen siirtyessä alihankkijoille.

"Että monissa kaupungeissa ei ole enää kulttuurituottajaa tai -sihteeriä, että siellä on vain joku joka katsoo, että ne palvelut ostetaan freelancereiltä. Sen mukana voi tulla kilpailua. Mutta jos ajattelee sitä skenaariota, että kaupungilla ei ole ketään vaan on vaan joku joka koordinoi."

Ulkoistamisen vaikutukset nähtiin monesta eri näkökulmasta. Toisaalta koettiin, että eri toimijat saavat paremman mahdollisuuden tarjota tuotantojaan kunnan osarahoituksen saamiseksi. Samalla pelättiin, että kentälle koulutettavien uusien toimijoiden myötä kilpailu lisääntyy ja yksittäisen henkilön mahdollisuudet toimia täystyöllistettynä tuottajana pienenevät entisestään. Ajan kanssa myös epäiltiin, että syntyy vakituinen joukko ammattituottajia, joiden joukkoon uuden tuottajan on vaikea päästä.

"Niin ihan varmasti sinne syntyy sitten sellainen ydinryhmä, joka pyörittää näitä kuvioita. Että ei ne kuitenkaan voisi ottaa joka tapahtumaan uusia tuottajia, vaan ne pyörittää jengiä, joka tuntee sen yhteistyön."

Tulevaisuutta pohdittaessa haastateltavat eivät uskoneet julkisen sektorin rahoittaman vakituisen tuottajakaartin kasvavan kovin suureksi, sillä ulkoistettujen palveluiden ostojen määrän ei uskottu kasvavan ainakaan kovin voimakkaasti. Keskeisiksi kunnan kulttuuripalveluiden tuottajiksi tulevaisuudessa nähtiin sekä kolmannen sektorin toimijat että freelance-tyyppiset tuottajat.

Kulttuurilaitosten yhteiskunnallisia vaikutuksia tutkinut Seppälä (Seppälä & Kaipainen 1997, 89) toteaa, että 90-luvun jälkipuoliskolle ajoittuvassa tutkimusaineistossa kulttuurilaitosten ja yritysten yhteistyötä määrittävät pitkälti kulttuurilaitokset, jotka ovat kontaktin etsinnässä aktiivisin osapuoli. Kulttuurilaitoksille on siis jäänyt ratkaisun avain yritys yhteistyön rakentamiseen. Tämän kartoituksen puitteissa haastateltujen mielestä kuntasektorin maksukyvyyn kehitys nähtiin kuitenkin varsin pessimistisenä, ja siksi yrityssektorin kannalta kuntaa ei pidetty kovin tärkeänä yhteistyökumppanina tulevaisuudessa. Kuitenkin uskottiin, että ne harvat, jotka tulevaisuudessa vielä menevät kuntasektorille töihin, tulevat toimimaan yhä aktiivisemmin aloitteentekijöinä ja yhteistyökumppaneina yritys- ja kolmannen sektorin suuntaan. Heidän toimenkuvansa painottuu yhteistyökumppanien hakemiseen, osarahoittamiseen ja alueen kulttuuritoiminnan eri toimijoiden koordinointiin alueen kehittämistavoitteet huomioiden.

Euroopan unionin rahoittajarooli koettiin yhdeksi kuntasektorin muuttumisen dynamoksi. Euroopan unionin rahoituksen uskottiin mahdollistavan yhä enemmän uuden tyyppistä tuottajatoimintaa. Tämä heijastui koulutussektorilla opetus suunnitelmatyöhön siten, että hanketoimintaan

liittyviä oppisisältöjä oli tarkoitus lisätä opintoihin useissa ammattikorkeakouluissa. Meneillään olevan vuosikymmenen loppuun mennessä uskottiin, että osa kunnan kulttuurisihteereistä muuntuu EU-sihteeriksi, joiden tehtävänä on kanavoida Euroopan unionin rahoitusta alueen kulttuuritoiminnan monipuoliseen kehittämiseen.

"EU-rahoitus toimii, jos on osaavia hallitsijoita eli vaikka kyläasiamiehiä, jotka vetävät niitä hankkeita. Eli tarvitaan erikseen niitä, jotka osaa tehdä hakemuksia ja hallinnoida hankkeita. EU-osaamisella tuottaja pystyisi paljon työllistämään itseään ja kuntasihteeröinti voisi kasvaa EU-sihteeröinti suuntaan. Sitä kauttahan kuntienkin rahaväyliäkin kulkee. Sitä kautta kuntasihteeröinti voi myös nostaa itseään ihailluksi ja tarpeelliseksi. Ja sehän on taas sitä pelisilmää kulttuurin käytöstä ja oikeasta tavasta ilmaista asioita ja viedä niitä eteenpäin ja miten niistä kaivetaan esille se visioiva hyöty paikkakunnalle ja luodaan mielikuvaa."

Kaikkiaan kuitenkin koettiin, että kuntasektorin rooli tulevaisuudessa rajoittuu yhä enemmän toimitilojen ylläpitoon ja ulkoistettavien palveluiden koordinointiin. Keskeiseksi lähitulevaisuuden kompetenssiksi nousee tapahtumien ja ylipäättänsä kulttuuritoiminnan organisointi yhteistyössä kolmannen sektorin ja freelancer-tyyppisten tuottajien kanssa. Pidemmällä aikavälillä uskottiin, että freelance-tyyppiset tuottajat muodostavat julkissektorin luottamusta nauttavia tuotantotaloja, joissa yksittäiset tuottajat pystyvät erikoistumaan johonkin tuotannon osa-alueeseen, ja joihin ulkoistetut ostot keskittyvät.

6.1.2. Kolmas sektori⁴

Suomen Kuntaliiton opetus- ja kulttuuriyksikkö on julkaissut omia kulttuurisektorin kehitysnäkymiään strategiassaan Sivistyksen avaimet (Luukkainen 2002). Siinä hahmotellaan visiota haluttavasta huomisesta opetuksen ja kulttuurin toimialalla vuoteen 2010 asti. Keskeisiä tulevaisuuden trendejä tarkastellaan toimintaympäristöjen muutoksen kannalta. Keskeisenä kehitystrendinä tuottajien kannalta nostetaan esille yhä tiiviimmän yhteistyön rakentaminen kuntien ja ns. kolmannen sektorin kesken. Visiossa rakennetaan kuvaa jälkiteollisesta yhteiskunnasta, jossa kunnat ovat tiedostaneet kulttuurin merkityksen vetovoima- ja imagotekijänä, ja kulttuurin hyöty

---

⁴ Hyvän analyysin kolmannen sektorin määritelmästä ja sektorin kehittämisestä Suomessa antaa Helander, Voitto. 1998. Kolmas sektori. Helsinki, Gaudeamus.

nähdään monesta näkökulmasta (Luukkainen 2002, 40–41). Ammatti-
korkeakoulujen odotetaan vahvistavan edelleen ammatillista profiliaan ja
alueellista kehittämistehtävää täsmennetään edelleen (em. 64–65).

Kolmannen sektorin rooli nähtiin tapahtumatuotannon kentällä tärkeä-
nä ja sen painoarvon uskottiin tulevaisuudessa kasvavan. Kuntien ulkoista-
misprosessin myötä koettiin, että juuri kolmannelle sektorille lankeaa yhä
enemmän entisiä kunnallisen kulttuuritoimen tapahtumatuotantoon liitty-
neitä tehtäviä.

*”Jos haluaa tehdä jonkin linjauksen opetuksestamme, niin me
ollaan julkista kenttää ja siihen rinnalle on noussut tosi tärkeänä
järjestökenttä. Että yrittäjyys ei korostu ihan hirveästi. Sen sijaan
taidetuntemus ja järjestökenttä on isolla panoksella mukana.”*

Erilaisten yhdistysten, järjestöjen ja tapahtumia järjestävien säätiöiden
uskottiin olevan tulevaisuudessa yhä suurempi työllistäjä. Kuitenkin koeti-
tiin, että tuottajamäärän kasvuun verrattuna järjestökentän kehitys ei ole
yhtä nopeaa. Siksi kolmas sektori pystyy tulevaisuudessa työllistämään
vain osan ammattikorkeakouluista valmistuneista tuottajista. Työllistämisi-
vaikutus nähtiin pääsääntöisesti osa-aikaisten projektitöiden lisääntymise-
nä ja vain poikkeustapauksissa uskottiin, että kolmas sektori kasvaisi lä-
hivuosina niin paljon, että kykenee työllistämään tapahtumatuottajia täy-
sipäiväisesti. Järjestöjen ja yhdistysten roolin pelättiin jäävän yksittäisten
lyhyehköjen projektien toimeksiantajaksi. Tilanne jättäisi tuottajalle huolen
loppuvuoden elannosta.

*”Erilaiset yhdistykset tekee tapahtumia ja musiikkijuhlia. Mutta ne ei
ole vielä työllistänyt, mutta siellä on ollut harjoittelijoita ja muutaman
kuukauden työpestejä. Mutta siitä on pitkä matka ympärivuotiseksi
ilman sitä, että mennään sitten välillä Mäkkäriin myymään
hampurilaisia.”*

Katseet yhdistysten suuntaan oli käännetty usein jo 90-luvun alkupuolis-
kolla, mutta 90-luvun aikana sektorin työllistävään vaikutukseen oltiin aina-
kin osittain petytty. Tästä syystä myös kasvuodotukset olivat maltillisia.

*”Yhdistyksistähän odotettiin tossa laman jälkeen paljon työllistymistä.
Mutta niukkuuden jakoa se kyllä oikeasti on. Että ei siellä niin paljoa
hommia ole. Ja hyvät jutut siirtyy heti liiketoimintamaisemmiksi
yrityksille, joten niitä ei jää säätiössä kukaan toteuttamaan.”*

Kolmannen sektorin toiminnan uskottiin etsivän lähivuosina linjansa,
jossa nähtiin kaksi erilaista kehitystrendiä. Toisaalta toivottiin, että jär-
jestöt ja yhdistykset onnistuisivat kasvattamaan asemaansa kuntasektorin

kulttuuritoimen palvelutuottajana. Toinen vaihtoehto oli selkeä tapahtumatuotannon ammattimaisuuden parantaminen, johon liitettiin toisaalta vapaaehtoistyön tehokkaan managementin osaaminen ja toisaalta liiketaloudellinen osaaminen. Nykyisellään koettiin, että kaikki liiketaloudellisesti potentiaalinen yhdistystoiminta siirtyy nopeasti yritysten hoidettavaksi, eikä hyvistä ideoista jää mitään pääomaa alkuperäiselle idean keksijälle ja lanseeraajalle. Menestyksekkään tapahtumaidean siirtyminen yritykseen tapahtuu usein niin, että myös tapahtuman tuottaja siirtyy yrityksen palvelukseen freelancerina tai määräaikaisessa työsuhteessa.

Järjestökentän merkitystä painotettiin etenkin Sydvästin näkökulmasta, sillä yhdistysten ja järjestöjen kautta toimiminen koettiin yhdeksi tyypillisistä tavoista edistää kulttuurityötä suomenruotsalaisessa toimintaympäristössä.

"Että toi kolmas sektori on vahvana varmaan siksikin, että se liittyy tähän suomenruotsalaiseen identiteettiin niin vahvasti. Että nytkin, kun kattelin tosta listasta niin siellä on muutama valmistuneista töissä noissa yhdistyksissä. Että perinteet meillä on vahvat, mutta on vaikea sanoa, että miten paljon ne työllistää."

Kolmannen sektorin rooli kuntasektorin palvelutuottajana sisälsi ajatuksen siitä, että kunta tulee toimimaan tulevaisuudessa vain osa-rahoittajana. Tässä painottui myös etenkin Euroopan Unionin aluepoliittinen näkökulma, sillä unionin rahoitusohjelmat koettiin usein tärkeäksi osarahoittajaksi kuntarahan ohella.

"Tuntuu, että säätiöt työllistää täällä eniten. En oikein pysy edes perässä kaikissa projekteissa. Pääsääntöisestihän ne rahoittaa EU:n kautta toimintaa. Ja tämä on alueellisesti ja maakunnallisesti."

Kolmannen sektorin toiminnassa haastatellut pitivät tärkeänä kulttuurityön aatepohjaisuutta ja yhteisvastuullisuuden ajatusta, jota pidettiin tärkeänä perustana kentällä toimimiselle. Toiminnan rahoitus katsottiin kuitenkin useimmiten yhteiskunnan velvollisuudeksi, sillä päämäärät ovat myös yhteiskuntapolitiittisia, kuten kansalaisten osallistumisen aktivointi, elinympäristön viihtyvyyden kehittäminen ja syrjäytymisen ehkäisy.

"Mutta järjestökentässä ei synny ja tapahdu, jollei se saa yhteiskunnan rahaa tai jotain kautta omaa rahaa niin että sillä on palkallisia vetäjiä. Järjestökentässä on tähdenlentoja ne, että pyhällä kyläyhteishengellä järjestetään jotain. Että sinne voidaan se grillimaja pykätä, mutta sitä ei kukaan siivoa viiden vuoden kuluttua. Eli tarvitaan palkattuja tulostavasti systeemien vetäjiä ja alulle panijoita. Siinä mielestäni on edullisin ja järkevin muoto se, että yhteiskunta maksaa. Koska yhteisöjä halutaan kuitenkin aktivoida."

Haastatellut rakensivat myös toista visiota, joka liittyi kolmannen sektorin toimintojen kehittämiseen ammattimaisempaan ja usein myös liike-taloudellisempaan suuntaan. Uskottiin, että ainakin osa kulttuurisektorin palveluita tuottavista toimijoista panostaa tulevaisuudessa tapahtumatuo-tantonsa ammattimaisuuden nostamiseen. Keskeisinä ongelmina nykytoi-minnassa nähtiin itse tuotantoprosessin puutteet sekä vapaaehtoisen kan-salaisaktiivisuuden epäprofessionaali hyödyntäminen.

"Me ollaan painotettu sitä, että jokaisen pitäisi osata hyödyntää vapaaehtoissectoria. Että nyt meiltä valmistuu juuri yksi opinnäytyö tosta Volunteer managementista.--- . Että meillä kun ei ole ollut Suomessa eikä pohjoismaissa esimerkiksi mitään kattojärjestöjä tämmöselle vapaaehtoistyölle. Kun taas kulttuuripoliittisesti englannissa ja jenkeissä on vahvat julkisesti tuetut kattojärjestöt, jotka sitten tukee tätä toimintaa."

Vapaaehtoinen työvoima koettiin tärkeäksi hyödyntämättä jätetyksi voimavaraksi. Kehittämismallia haettiin esimerkiksi Yhdysvalloista, missä vapaaehtoisuuden hyödyntäminen on keskeinen tuottajan ammattiosaa-misen alue kolmannella sektorilla. Koettiin, että kulttuurilla on tarjottavana kansalaisille paljon muitakin elämyksiä ja rooleja kuin yleisössä istuminen. Nähtiin visioita, joissa vapaaehtoisille voitaisiin tarjota osallisuutta yhteisöllisesti merkittävässä, median kannalta attraktiivisessa ja osallistujalleen sosiaalisesti tyydyttävässä prosessissa, jonka lopputuloksena syntyy kulttuuritapahtuma. Ammatillisesti koettiin, että Suomi nykyisellään on tällä alueella jäänyt talkootyön järjestämisen tasolle.

"Että me pelataan vielä paljon sillä, että tulkaa silloin ja silloin talkoisiin. Ja kun porukkaa tulee, niin siellä ei ehkä tapahdu mitään. Me ei osata käyttää sitä ja luoda lisäarvoa, että kuinka paljon kivempi on osallistua kuin käydä vain katsomassa."

Tulevaisuuden visiona tuotiin esille paineita tuottajan roolin muuttumi-sesta taiteilijoiden työn mahdollistajasta kansalaisosallistumisen mahdollis-tajaksi, ylläpitäjäksi ja kehittäjäksi. Uskottiin, että vapaaehtoistyön koordi-noinnin professionalisoitumisen myötä myös vapaaehtoistyön voimavarat tulisivat paremmin käyttöön ja ne saataisiin valjastettua kulttuurikentän sekä yhteisön hyödyksi. Vapaaehtoistyön hyödyntämisen kehittämisen ohella koettiin tärkeäksi itse tapahtumatuotannon liiketaloudellisen osaa-misen kehittäminen sekä monipuolinen varainhankinta, jossa yhdistyy sekä julkisen sektorin toimintakentän tuntemus että yrityssektorin tuntemus. Tehostuva vapaaehtoistyön hyödyntäminen ja liiketoiminnallisen osaa-misen kasvu toisi toteutuessaan myös uutta työllisyyttä ja toimikenttää

tuottajille. Kehityksen edellytyksenä nähtiin kuitenkin yhteiskunnan investointiraha, jolla kolmannen sektorin kulttuuritoimintaa saataisiin kehitetyksi ammattimaisempaan suuntaan.

Pessimistisemmässä visiossa kolmas sektori ei kehity julkisin varoin, vaan jää vapaaehtoistyölle pohjautuvaksi puuhasteluksi. Silti kolmas sektori koettiin ideoiden toteuttamisen ympäristönä, mutta sen pessimistisemmässä kehitysskenaariossa kolmas sektori jäi päätyön ohella tapahtuvan kulttuuriharrastamisen ja puuhastelun ympäristöksi.

"Että valuuko kolmannelle sektorille yhä enemmän ideologinen ja identiteettikulttuuri jutut. Ja se voi olla, että siellä ei niin paljoa rahaa liikukaan. Että ollaanko sitten päätyönä tuotantotaloissa ja sitten vapaa-aikana tehdään tätä muuten tyydyttävää työtä. Että kai siinä on limiitti, että kuinka moni pystyy elättämään itsensä tällä sisällöllisesti merkittäväällä ideologisella kulttuurityöllä."

Julkissektoriin ja kolmanteen sektoriin liitettiin voimakkaasti aatteellisuus ja sisällöllisesti merkittävä kulttuurityö. Mikäli kumpikaan sektori ei saa uusia rahoituskanavia, niiden työllistävä vaikutus ei kehitys suotuisasti, eikä niiden ammattimaisuuden taso pääse nousemaan. Tässä skenaariossa ideologisen kulttuurityön nähtiin vähitellen väistyvän liiketoiminnallisin kriteerein sävyttyneen tapahtumatuotannon noustessa keskiöön.

6.1.3. Yrityssektori

Kun julkisen sektorin rekryointitarpeet ovat vähentyneet ja palveluiden tuottamista on ulkoistettu, on koulutussektori reagoinut lisäämällä yrittäjyyteen tähtäävien opintojen määrää. Yrittäjyyttä painotetaan myös säännönmukaisesti opetusministeriön muistioissa ja kehittämissuunnitelmissa (esim. Koulutus ja tutkimus vuosina 2003–2008, 2003). Kulttuuri nähdään toisaalta muille toimialoille lisäarvoa tuovana elementtinä, ja toisaalta itsenäisenä palvelujen ja tuotteiden kenttänä, jossa yksityissektorilla liikkuu toimijoita pienistä nyrkkipajoista monikansallisiin viihdeteollisuuden jätteihin.

Yrityksissä työskentely on valmistuneiden tuottajien joukossa varsin yleistä. Sen sijaan oman yrityksen perustaminen on erittäin harvinaista, joskin freelancerina tai vapaana ammatinharjoittajana yrittäjämäisesti toimiminen on tyypillistä.

"Itseasiassa en tiedä ainuttakaan, joka meiltä olisi yrittäjä. --- Ja paljon me törmätään siihen, että yksi työllistymisen kenttä on, että luo itselleen työpaikan. Siksi erilaisten rahoituslähteiden tuntemus ja hankemaailma on tärkeänä esillä."

Usein yrittäjämäisesti toimittaessa toiminnan rahoituksen saamiseksi tähyiltiin julkisiin rahoituslähteisiin sekä säätiöihin. Yritystoiminta oli kuitenkin nousemassa opetus suunnitelmien uudistustyön myötä yhä keskeisemmäksi opintoalueeksi usean ammattikorkeakoulun tuottajaopintoihin. Useammassa ammattikorkeakoulussa suunniteltiin yritystoimintaa perehdyttämistä jo opiskeluaikana.

"Ja sitten on oikeastaan vuoden verran mietitty yrittäjyyttä ja sitä, että pitäisikö olla osuuskunta vaikka koulutuksen sisällä. Ja sitten opiskelijat voisivat turvallisesti harjoitella yrittäjyyttä täällä turvallisesti koulun seinien sisällä. Että esimerkiksi tuolla koulutussektorilla ja sosiokulttuurisen koulutuksen ihmisillä on työpajatyötyyppisten juttujen vetämiseen aika hyvätkin valmiudet. Ja siellä on selkeää tilausta."

Erytisen suosittuina yritysmuotoina nähtiin osuuskunnat ja toiminimet. Osuuskuntia pidettiin selvästi todennäköisimpänä yrittämisen muotona. Yksi selitys osuuskuntien suosiolle on se, että mikäli osuuskunnassa on vähintään 7 osakasta, yksittäinen osakas säilyttää oikeuden sosiaalietuuksiin, kuten työttömyysturvaan. Kulttuuritoiminta nähtiin varsin suhdanneherkäksi ja kausiluonteiseksi, jonka vuoksi yritystoiminnan myötä tulevaa yhteiskunnan tukiverkon menettämistä pidettiin yhtenä suurimmista peloista yrittäjyyttä pohdittaessa.

Myös sosiaalisen yrittäjyyden tuomat mahdollisuudet tulevaisuuden työkenttänä tuotiin esille. Etenkin sosiokulttuurisen työn osalta sosiaalinen yrittäjyys on luonteva toimintamalli, joskin veroeduista huolimatta asiakaskunnan löytyminen ja rahoittajien etsiminen koettiin kriittisiksi kompastuskiviksi.

Yrityskentän liiketoiminnalliset päämäärät koettiin ristiriitaiseksi kulttuurikentän kanssa, ja yritysten pitkäjänteisyys ja halu edistää kulttuuritoimintaa kyseenalaistettiin. Kuntasektorista ja kolmannelta sektorista puhuttaessa koettiin, että toiminta perustuu yhteiseen haluun kehittää ja hyödyntää kulttuuria yleisen kansalaisten hyvinvoinnin lisäämisessä. Vaikka kuntasektori on järjestelmällisesti ajanut kulttuuritoimiaan alas viimeisen kymmenen vuoden aikana ja kulttuurisektorin toimijat olivat ilmeisen pettyneitä kunnan roolin pienenemiseen, koettiin silti yhteisen arvoperusta säilyneen.

Julkisen- ja kolmannen sektorin ohella myös yrityskentän töissä oli epävarmuuden ja lyhytjänteisyyden leima.

"Yrityksethän toimii yritysten pelisäännöillä, että tossa just palkattiin monta kymmentä tuottajatyötyyppistä firman toimintoja rakentamaan ja sitten vähän myöhemmin yhtä rankalla kädellä irtisanottiin. Että epävarmuus on silläkin kentällä iso."

Tulevaisuuden kehityssuuntana uskottiin voimakkaasti yrittäjämäisen toiminnan lisääntymiseen. Tämän koettiin tapahtuvan vastahakoisesti käytännön pakosta, ei niinkään yksilöiden arvomaailman muutoksesta johtuen. Pidemmällä aikavälillä uskottiin myös yrittäjämäisesti toimivien yksilöiden liittoutumiin. Liittoumia perusteltiin kuitenkin pikemminkin yksin tehdyn työn raskaudella kuin esimerkiksi liiketaloudellisin perustein.

*"Tuottajakenttä on rakentunut aika individuaalien varaan. ---
Toisaalta ajatus tuottajaosuuskunnasta tai tuottajaverkostosta niin käytännön tasolla se kuulostaisi aika järkevältä. On vaikea uskoa, että kukaan jaksaisi hirveän pitkään tehdä sellaista yksinäistä tuottajatyötä. Mun mielestä olisi kiinnostavaa tutkita, että kuinka moni tuottaja jaksaa toimia 15, 20, 25 vuotta ihan täysinä individuaalituottajina."*

Liittoutumien muodostumisen jälkeen uskottiin vähitellen, että tuottajien ammatillinen erikoistuminen lisääntyy nykyisen taidekentälle erikoistumisen ohella johonkin tuottajan ammatin erityiseen osaamisalueeseen. Tällaisina osaamisalueina tuotiin esille mm. markkinointi, kansainvälinen juridiikka, verkkoviestintä ja taloushallinto.

"Kyllä aika moni hakeutuu sellaisiin yhteisöihin ennemmin tai myöhemmin. Että siinä mielessä mun mielestä tällanen osuuskuntasysteemi olisi hyvä. Siellä olisi tilat ja erikoisosaamista, jota esimerkiksi sähköinen mediaympäristö osaa. Että samaan aikaan, kun ollaan professionaalisempia niin pitää myös tuottajuuden kaikilla saroilla olla jotenkin parempi, jota kukaan ei yksin pysty. Että tällanen osuuskunta tuntuu inhimilliseltä ajatukselta, että voisi erikoistua ja jakaa osaamista ja hyödyntää muitakin."

Yritysten rooli kulttuurin kentällä nähtiin myös sponsoroinnin näkökulmasta. Sponsorointiin perustuvaan yhteistyöhön suhtauduttiin kuitenkin usein varsin skeptisesti, sillä yrityksen toiminnan tavoitteet ja arvoperusta koettiin usein kulttuuritoiminnan ideologisten tavoitteiden kanssa eriävinä. Tässä haastatellut kuitenkin erosivat suuresti toisistaan. Osa koki koko sponsoroinnin ilmiönä varsin vastenmieliseksi ja osa taas piti sitä välttämättömänä pahana, joka vähitellen opitaan kääntämään positiiviseksi voimavaraksi.

"Että se sponsoriraha on hankalaa, kun ensin pitää todistaa, että on jotain ainutlaatuista. Sponsoreilla on kanssa omia ehtojaan, mutta miten pitkälle niihin pitäisi mennä, jotta ei silti valjastaisi taiteen riippumattomuutta minkään asian puolesta. --- . Ja kun taiteen pitää olla aina riippumaton niin pelkään, että vaikka 7-päivää lehti kerää epäoleellisuuksilla ja skandaaleilla voittonsa. Ja jos se on kulttuurituotteen sponsorointia niin se rahan kiertokulku lohko jotenkin riippumattomuutta ja uskottavuutta."

Sponsoroinnin lisääntyminen ja roolin korostuminen tapahtumien rahoituksessa tuo mukanaan myös haasteita koulutussektorille. Tuottajan koettiin tarvitsevan tulevaisuudessa yhä syvällisempää liiketoiminnallisen logiikan ymmärtämistä ja toisaalta sosiaalisia suhteita yrityssectän suuntaan.

"Tuottajan työn ammattikuvan muutokset liittyvät tällä hetkellä siihen, kun taide ja kulttuuri pelaa niin paljon myös sponsorihalla. Mutta mua pelottaa, että mitä taitoja ihmisillä pitäisi olla, että ne niitä rahoja saa kun kuitenkin rahat jaetaan monesti suhteiden avulla. Että vasta valmistuneen pitäisi olla systeemissä ensin työntekijänä, jonka ohella se loisi sellaisen henkilökohtaisen glamourin, jolla se voisi saada sitten rahoja ja uskottavuutta."

Kaikkiaan siis yritysten rooli tapahtumatuotannon kentällä rakentui useista eri näkökulmista. Ensinnäkin sillä on roolinsa työpaikkojen luojana ja toisaalta vasta valmistuneiden itsensä työllistämien keinona. Kolmanneksi yrittäjyyteen liitettiin yritysten voimistuva rooli kulttuuritoiminnan rahoittajana ja yhteistyökumppanina. Tämän edellytyksenä odotettiin julkiselta sektorilta tukea mm. veroetujen muodossa.

6.2. Eri sektorien rajapintojen ylittäminen

Tuottajan ammatin keskeinen elementti on yhteistyö eri tahojen kanssa. Yhteistyön perustana on nähty kulttuuritoimijoiden ja liiketoiminnan rajapinta. Tulevaisuudessa kuitenkin yhteistyöverkosto laajenee yhä suuremmaksi. Tuottajan ei uskottu olevan tulevaisuudessa enää vain liiketoiminnan ja taiteen rajapinnalla toimiva henkilö, vaan hänen toimenkuvansa laajenee kolmikantaiseksi: kulttuurin, liiketoiminnan ja kolmannen toimialan välille. Tämä kolmas toimiala nähtiin usein matkailuna, informaatioteknologiasektorin osalta sisältötuotantona, sosiaali- ja terveystalouden kanssa tuotettavina palveluina tai elämysteollisuutena.

Verkostoitumisen uskottiin muuttuvan yhä systemaattisemmaksi ja päämäärätietoisemmaksi. Seuraavan viiden vuoden kuluessa pidettiin todennäköisenä, että ns. yleistuottajat vähenevät ja tilalle tulee eri toimialojen risteysasemille erikoistuneita verkostojaan hyödyntäviä tuottajia.

Eri toimialojen rajapintoja ylitettäessä korostuu tuottajan rooli uusien ideoiden ja eri kenttien toimintatapojen yhteen sovittajana. Uusien toiminta-alueiden uskottiin tuovan mukanaan tuottajuuden ohella risteävään toimialaan erikoistumista. Visioitiin tilannetta, jossa tuottaja pystyy tuomaan kulttuurin kautta lisäarvoa jonkin toisen toimialan rikastuttamiseksi. Lähtökohta tuntui olevan vahva juuri sille, että tuottaja tuo kulttuuri-

set arvot mukanaan ja toimii asiansa lähettiläänä muiden toimialojen suuntaan. Kompastuskiveksi koettiin rahoittaminen.

"Kulttuurisektorin tuotantoja ja erilaisia produktioita rahoitetaan helpommin kuin tuottajan perustyönä olevaa verkostojen rakentamisesta ja eri toimijoiden intressien yhteen sovittamisesta. Jätää kuviohan on vielä vaikeampi, kun mennään muiden toimialojen yhteistyöhön, jolloin tämä ei-rahoitettava ideointivaihe on vielä pidempi."

Suhtautuminen eri toimialoille sijoittuviin tuottajiin oli myönteistä. Oletuksena kuitenkin oli, että he vievät mukanaan vahvan kulttuurin kehittämisen eetoksen.

"Että mua ei ainakaan hirveesti töki, vaikka nää meiltä menis tonne kulttuurikentän laitamille. Esimerkiksi meiltä meni yksi tuottaja radiolinjalle töihin. Että jos hän itse kokee, että voi olla siellä töissä ja voi tuoda jotain kulttuurikentän positiivisia asioita siihen isoon jättäjäismäiseen työyhteisöön niin mun mielestä se on ihan ok."

Kulttuurikentän eetokseen luettiin yleensä taiteen ja kulttuurin sisällöllisten arvojen ja yhteiskunnallisen solidaarisuuden ajatuksia. Liiketoiminnallinen ympäristö koettiin eräänlaisena välttämättömänä pahana, josta selviää, kun kulttuuriset arvot pysyvät mielessä. Raja viihteen ja oikean kulttuurityön välillä tuntui jakavan haastateltavia kahtia. Osa piti molempia toimintakenttiä hyvinä ja haastavina toimintaympäristöinä, osa sen sijaan toivoi opiskelijoidensa päätyvän kulttuurityöhön. Heidän diskurssissaan painottui negatiivinen suhtautuminen viihteseen.

"Ei ole sillain aatteellisuutta, mutta toki kulttuurikentällä toimijalta toivotaan kulttuuriasioiden edistämisen tahtoa. Että ei langeta viihteseen, vaan tehdään kulttuurityötä."

Toisaalta eri haastateltujen mielessä oli suuria eroja kulttuurityön aatteellisuuden merkityksestä tulevaisuuden työkentässä.

6.2.1. Sosiaali- ja terveysalan yhteistyö

Perinteisesti sosiaali- ja terveysala on ollut varsin luonteva yhteistyökumppani. Oppilaitoksista etenkin Seinäjoen ammattikorkeakoulu on painottunut sosiokulttuuriseen tuottamiseen, jossa taiteen ja kulttuurin kentän toiminnallisten mallien avulla pyritään tuomaan lisäarvoa sosiaali- ja terveyssektorin palveluihin. Yhteistyökumppaniksi arvioitiin jatkossa kuitenkin yhä useammin pikemminkin yksityinen palvelutarjoaja kuin julkinen sektori.

"Me mennään paljon työpaikoille viemään esimerkiksi forum-teatteria. Oltiin Kulttuuri 2000-hankkeessa mukana, kun tehtiin työpaikoille maakunnassa soveltavan draaman keinoin koulutusta, jossa valmennettiin maahanmuuttajien kohtaamiseen ihmisiä. ---. Sosiokulttuurisessa työssä on koitettu painottaa kulttuurisin välinein tehtävä mahdollistajan toimiminen, jossa on ryhmäohjaustaidot esillä ja soveltavan draaman käyttö. Sitten toisena on tuo tuottaminen ja projektihallintataidot erityisesti kolmannella sektorilla."

Nykyään mm. Euroopan unionin rakennetukia on pystytty kanavoimaan nimenomaan sektorirajat ylittävään työhön ja uskottiin, että tämä jatkuu vielä jossakin mittakaavassa. Työ saa tulevaisuudessa uusia sävyjä uusien unionin laajenemisen myötä tulevien yhteistyökumppanien myötä. Osa haastatelluista koki sosiaali- ja terveysalan läheiseksi yhteisvastuullisuuden ideologialla tasolla, jota he myös korostivat opinnoissa.

"Joku voisi nähdä meidät ihan hyvin edelleen sosiaali- ja terveysalalla niiden osana. Että haaste on, kuinka saataisiin yhteisöllisesti orientoituneita opiskelijoita, joilla olisi sellainen solidaarisuuden ajatus sisäistettynä jo tänne tullessaan. Mun mielestä tässä on sellainen vahva yhteiskunnallinen eetos koulutuksessa ja pohdiskelussa yllättävän monessakin yhteydessä."

Opiskelijavalinnoissakin painottui joissain ammattikorkeakouluissa halu toimia yhteiskunnallisesti yhteisen hyvän puolesta. Hyvänä opiskelijan pidettiin sellaista, jolla on sisäinen halu kehittää yhteiskuntaa kulttuurisin keinoin. Koulutusta pidettiin välineenä, jonka avulla:

"...solidaarisuus ja muu lisääntyy. Ja toivon, että he lähtee maailmalle niin, että niillä on sellainen vahva yhteiskunnallinen eetos siinä työssään taustalla".

Yhteiskunnallista eetosta painotti kuitenkin vain osa haastatelluista. Sosiaali- ja terveyssektorilla nostettiin erityisesti esille ikääntyvälle väestölle tuotettavat palvelut, monikulttuurisen väestön mukanaan tuomat haasteet, varhaiskasvatus ja nuorisotyö, monen tasoinen syrjäytymisen ehkäisy sekä luovuuden ja innovatiivisuuden esille tuominen ja lisääminen yrityksissä kulttuurin työmenetelmin. Etenkin eläkeläisille suunnattavien kulttuuri-palveluiden kasvuun uskottiin vahvasti.

"Ajattele, että kun sinä ja minä ollaan eläkkeellä ja me halutaan vaan hirveesti edelleen touhottaa kaikkea. Niin kuka sen organisoii, että me touhotetaan mielekkääseen suuntaan. Ja siellä varmaan tarvitaan sellaista yhteisöpedagogin ja kulttuurituottajan välimuotoa."

--- Että senioritaloilla vois olla oma kulttuurituottaja. Että kyllä siellä on hirveesti kaikenlaisia mahdollisuuksia. Mutta kun me ei tiedetä tarkkaan mitä ne mahdollisuudet on, niin meidän täytyy kouluttaa sellaisia ihmisiä, jotka löytää ne mahdollisuudet."

Eläkeläisille suunnattavien palveluiden toteuttajana nähtiin tulevaisuudessa yhä useammin yksityinen palvelutarjoaja, joka rahoittaa toimintansa yhdistäen julkisia varoja, säätiöiden apurahoja ja asiakkailta kerättäviä maksuja. Rahoittajien monipuolistuminen koettiin kehitysprosessina, joka asettaa myös tärkeitä osaamisvaateita tuleville tuottajille. Keskeiseksi nostettiin rahoittajien päämäärän ymmärtäminen sekä strategisen pelisilmän kouluttaminen opiskelijoille, jotta he valmistuttuaan etsivät itse työympäristönsä ja loisivat siinä oman työpaikkansa.

Yksittäisten aktivoivien kulttuuripalveluiden lisäksi nähtiin jatkuvasti lisääntyvä kulttuurituottajien tarve "Terveyttä kulttuurista" -hankkeen ajatusmaailmaa jatkavassa toiminnassa.

"Että nykyään puhutaan paljon ennaltaehkäisevästä työstä elämänlaadun parantamiseksi. Ja se kakku vaan suurenee ja varmasti kulttuurikenttä oppii ajattelemaan koko sektoria uusin termein. Että nämä terveyttä kulttuurista ja vastaavat jutut on kasvanut voimakkaasti koko ajan."

Perinteisesti kulttuurityössä on koettu, että annetaan selkeää hoitoa erilaisten taideterapiamuotojen kautta ja toisaalta tehdään ennaltaehkäisevää työtä erityisryhmien kanssa. Kulttuurityön päämäärä on nähty yleisenä elämänlaadun parantamisena. Kun suomalaisten vaatimustaso elämänlaadusta lisääntyy, uskotaan myös kulttuuripalveluiden yhä ammattimaisemman tuotannon tarpeen kasvavan. Toisaalta oltiin epäileviä ihmisten halusta investoida kulttuuriin elämänlaatunsa parantajana, koska sitä on totuttu edellyttämään julkistahon palveluna vastineena veroille.

6.2.2. Uusi teknologia

Suomessa ja kansainvälisestikin pidetään yhtenä tärkeänä kasvualueena kulttuuri- ja sisältötuotantoa. Jukka Laitinen (2001) on erotellut tuottajan näkökulmasta verkkotuotannon kehitysnäkymiä. Hän määrittelee kulttuurisen ja liiketoiminnallisen osaamisen ohella kolmanneksi tuottajan osaamisen kivijalaksi teknologisen osaamisen. Hänen tutkimuksensa mukaan suomalaiset tuottajat ovat arvioineet oman ja kollegoidensa osaamisen suurimmiksi heikkouksiksi sopimusasiat ja teknologiaosaamisen (Laitinen

2001, 37). Myös ammattikorkeakoulujen koulutussuunnittelijat tunnistivat etenkin uuteen teknologiaan liittyvän sopimusosaamisen vaikeaksi alueeksi, sillä kouluttajaresursseja ei ole juurikaan saatavilla.

Koulutussektorilla teknologistuminen on näkynyt etenkin viestinnän kentällä siten, että useat tuottajakoulutukset ovat keskittyneet media- tai uusmediasektorin tuottajuuteen. Jako tapahtumatuotannon ja (uus)mediatuotannon välillä ei ole aina selkeä, vaan osa opiskelijoista työskentelee valmistuttuaan molemmissa työympäristöissä ristiin omien intressiensä ja työmahdollisuuksien mukaan. Lisäksi monissa tapahtumatuotannoissa on läsnä mediatuotantoa, jolloin yhteistyön kannalta tapahtumatuottajalla tulee olla riittävät valmiudet toimia mediatuotannonkin parissa. Tässä kartoituksessa kuitenkin (uus)mediatuottajat on rajattu pois, joten keskityn tuomaan esille haastateltujen näkemyksiä uuden teknologian vaikutuksesta tapahtumatuotannon kenttään. Teknologian roolin merkitys vaihteli suuresti eri haastateltujen välillä. Osa ei nähnyt teknologian roolin kasvua kovinkaan suurena lähivuosina, ainakaan verrattuna sen esillä olemisen määrään julkisessa keskustelussa ja erilaisissa tietoyhteiskunnan kehittämiseen liittyvissä strategisissa papereissa.

"Uuden teknologian roolia ei kannata suurennella, vaikka tietenkkin se vaikuttaa."

Toisaalta osa koulutuksesta sijaitsi fyysisestikin lähellä teknologiapainottuneita koulutusohjelmia tai oli sijoittumassa uudelleen niiden läheisyyteen. Tämä vaikutti selvästi siihen, että koulutusohjelmissa haettiin synergiaetua teknologiaympäristössä toimimisesta. Teknologian asemaan liittyvät linjaukset koettiin olennaisiksi osiksi tuottajalinjan profilointia.

"Että meille on tulossa informaatioteknologia-keskus, ja meidän intressit on hyvin vahvasti lähteä sinne kentälle. Siellä tietysti toimijoita riittää, mutta meillä on niin hyvät resurssit täällä ja tulevaisuudessa ne vielä lisääntyy. Että sitä me ryhdytään painottamaan."

Vaikka tapahtumatuottaja ei sinänsä tekisikään infocom-klusterin sisältötuotantoa, tulee hänen tuntea teknologian tarjoamat mahdollisuudet ja pyrkiä hyödyntämään niitä mahdollisimman monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Tuottajan tulee osata kilpailuttaa modernia teknologiaa, ymmärtää laitteistojen yhteensopivuutta ja logistiikkaa sekä mm. ääni- ja valosuunnittelun luotettavuutta tapahtumatoimintaympäristössä. Haasteet kasvavat entisestään toimittaessa ulkoilmassa erikseen rakennettavissa puitteissa.

Luova tuottaja osaa myös hyödyntää teknologian antamia mahdollisuuksia ja käyttää teknologiaa luovan sisällön rikastuttajana. Tuottajan

rooliin liitettiin myös velvollisuus etsiä keinoja rakentaa tapahtumasta mahdollisimman elämyksellinen teknologiaakin hyväksi käyttäen.

Verkkoteknologia valjastetaan yhä useammin myös asiakkaiden oheispalveluiksi: tiedottamisen sekä markkinoinnin reitiksi, asiakaskunnan yhteisöllisyyden virtuaaliseksi keskustelufoorumiksi tai lipunjakelun kanavaksi.

Tapahtumatuotantoon liittyvän näkökulman ohella tuotiin esille myös sisältötuotannollisia näkökulmia. Yksi ammattikorkeakouluista oli parhaillaan linjaamassa teknologiaa osaksi keskeistä tuottajan osaamista etenkin sisältötuotannon osalta. Tämä koettiin usein myös alueelliseksi linjaukseksi.

"Täällä satsataan paljon mm. IT-kommunikaatioteknologian kehittämiseen ja asioiden eteenpäin viemiseen maakunnassa sitäkin kautta, kun sijaitaan sellaisessa rakennuksessa, jossa on sitä puolta sitten paljon. --- meillä on hyvin vahvana toi Informaatioteknologia ja digiarkistot ja sellaiset."

Teknologiasisältöjen opettamisen ohella uusi teknologia näkyy myös koulutussektorin opetuksen järjestämisen haasteina. Uusimmassa opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa (2003) painotetaan mm. virtuaalisten opintojen järjestämistä ja sitä kautta opiskelijoiden joustavia opiskelumahdollisuuksia.

Uuden teknologian osalta on vaikea tehdä rajan vetoa, kuinka paljon opetussuunnitelmassa pitäisi olla perustason teknologista osaamista kehitettäviä osioita, ja kuinka paljon eri teknologiset innovaatiot tulevat olemaan omia erityisalueitaan. Joiden innovaatioiden osalta tuottajan tulisi vain tunnistaa teknologisten ratkaisujen hyödyntämismahdollisuuksia ja olla hintatietoinen niitä käyttäessään.

Toisaalta tapahtumia tuotetaan tulevaisuudessa yhä enemmän internetverkkoon ja myös interaktiivisuuden mahdollistavaan digitaalitelevisioon. Koulutussektorin edustajat olivat kuitenkin pääsääntöisesti vielä varsin odottavalla kannalla, eikä teknologian roolin koettu kasvavan kovinkaan paljon lähivuosien aikana tuottajan ammattiosaamisessa. Tuottaja nähtiin tapahtuman rakentajana, ja tapahtuman taltiointi ja uudet jakelukanavat omien osaajiensa alueena.

6.2.3. Elämysteollisuuden esiinnousu

Kulttuuripalvelulta odotetaan yhä enemmän elämyksellisyyttä. Elämystuotanto on monipuolistunut koko ajan mm. siten, että yksittäinen elämys pyritään tarjoamaan saman aikaisesti mahdollisimman monen aistin kautta. Usean aistin kautta vaikuttaminen tekee elämyksen mieleen painuvammaksi. Elämykset ovat olleet viihdeteollisuuden ydin ja moderni teknologia on valjastettu monella tavoin tuottamaan elämyksiä: interaktiivisina peleinä, liikesimulaattoreina ja virtuaalitodellisuutena.

Kulttuurin kentällä kuitenkin tapahtuman elämyksellisyyden lisääminen koetaan koulutussektorilla haasteena, jossa perinteisiin arvokkaisiin rakenteisiin pitäisi kyetä tuomaan uusia elementtejä tyylijalaisesti. Samalla myös yritykset etsivät elämyksellisyyttä esim. tuotelanseerauksien yhteyteen. Elämyksellisyyden yhä päämäärätietoisempi rakentaminen nähdään yhtenä tulevaisuuden osaamisalueena, joka kulttuurisektorin moniottelijatuottajalle tulisi tarjota koulutuksensa osana.

"Että opiskelijoiden pitäisi vähän joka lähtöön pystyä tuottamaan milloin mitään suurta ja ainutkertaista ja elämyksellistä. Mutta sitten moni elämys on kuitenkin kertakäyttötavaraa ja sitten pitäisi taas keksiä jotain säväyttävää. Että joskus miettii, että voiko kukaan koko työuraansa vain innovoida ja keksiä ja eikö mikään koettu ja vanha enää ole käyttökelpoista?"

Elämysten tuottaminen koettiin usein ristiriitaiseksi kulttuurikentän pitkäjänteisen kehittämisen kanssa. Elämyksellisyys liitettiin ajatuksellisesti usein tuotteistamiseen, markkinoistumiseen, taiteen välineellistämiseen ja viihteellisyteen. Toisaalta kuitenkin todettiin, että elämyksellisyys on taiteen olennainen elementti, joka on mahdollista myös ilman suuria speaktaakkelimaisia tehosteita.

6.2.4. Matkailuelinkeino

Matkailuelinkeino tuotiin voimakkaasti esille yhtenä tärkeänä kehittämisalueena. Yksikään koulutusohjelmista ei kuitenkaan nykyisellään painottanut kulttuurimatkailua keskeisenä erikoistumiskenttänä tuottajille. Kuitenkin juuri matkailu nähtiin kehittämisalueena, johon ainakin jonkin ammattikorkeakouluista uskottiin ajan kanssa profiloituvan. Nykyisellään matkailualaa opetetaan useissa eri ammattikorkeakouluissa ja tulevaisuudessa uskottiin yhteistyön tiivistymiseen heidän kanssaan. Samalla koettiin kuitenkin, että työelämässä tarvitaan tulevaisuudessa yhä enemmän kulttuuritaustan omaavia matkailun kehittäjiä.

6.2.5. Taidekasvatus – luovuuskoulutus

Myös taidekasvatustyö museoissa ja julkisissa laitoksissa sekä taidekasvatuspalveluiden tuotanto nähtiin kasvavana toimintaympäristönä osalle tuottajista. Pedagogiikan ja taiteen yhteen saattamisella on niin pitkät perinteet, että taidekasvatusta ei mielletty varsinaiseksi rajapinnan ylittämiseksi.

Sen sijaan uutena taidekasvatuksen alueena nähtiin ylipäättänsä taiteen hyödyntäminen innovoinnin ja luovuuden kehittämiseksi yhteiskunnassa. Koettiin, että taidesektorilla on tarjolla sovellettavaksi käyviä toimintamenetelmiä, joilla luovuuden kehittymistä voidaan tukea.

"Ja jos kattoo noita OPM:n visioita, niin mitä tämä innovaation ja luovuuden korostaminen tuottaa tuottajille: että mikä on insinöörien ja tuottajien suhde 10 vuoden päästä."

Visio luovuuden kehittämisestä yhteiskunnassa koettiin erittäin kiinnostavaksi, mutta se ei ollut vielä konkretisoitunut suhteessa yksityissektoriin. Sen sijaan kokemusta tuottajana toimimisesta taidekasvatustyön parissa julkisella ja kolmannella sektorilla on kertynyt osalle. He usein näkivätkin tämän toiminnan laajentamisen yhtenä tulevaisuuden kehittämisalueistaan. Keskeiseksi ongelmaksi koettiin yritysten torjuva asenne kulttuuria kohtaan. Yritysten suhtautumisen kohtaaminen ja yhteistyön parantaminen koettiin kuitenkin tärkeäksi ammattikorkeakoulun aluekehittämisestä tehtäväksi.

"Että meidän tehtävä on tehdä tätä lähettilästyötä, että meidän pitää kertoa yrityksille, että mitä tällainen kulttuurituottaja voisi tuoda tullessaan. Että meidän maakunnassa on jokunen projektikin tämän asian tiimoilla, että saataisiin vähän lisäresursseja siihen lähetystyöhön yritysten suuntaan."

Yrityksille kulttuurin merkitystä painotettiin yleensä sen kautta, että kulttuurilla on oma roolinsa ainakin henkilöstön viihtyvyyden, yritysimageon ja tuotteille syntyvän lisäarvon kannalta. Julkiselta sektorilta odotettiin nykyistä selkeämpiä ponnistuksia kulttuurikentän alueellisen kehittämistyön tukemiseksi juuri yritysyhteistyön rakentamisen resursointina.

7. Koulutussektorin muutoksia ja kehitysnäkymiä

Opetusministeriön koulutus- ja tiedepolitiikan osasto on laatinut koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2003–2008. (Koulutus ja tutkimus vuosina 2003–2008, 2003). Siinä linjataan julkisen koulutusjärjestelmän keskeisimpiä kehittämistavoitteita muuttuvassa toimintaympäristössä. Kehittämissuunnitelmassa painotetaan mm. yrittäjyyden tukemista, virtuaalisten opintojen kehittämistä sekä työelämän että koulutus- ja tutkimusjärjestelmän vuorovaikutuksen lisäämistä. Keskeinen haaste on myös ns. Bolognan prosessi, joka sai alkunsa vuonna 1998, kun Saksan, Ranskan, Italian ja Iso-Britannian korkeakoulutuksesta vastaavat opetusministerit allekirjoittivat ns. Sorbonnen julkistuksen. Siinä he sopivat edistävänsä yhteisen eurooppalaisen korkeakoulutkintojärjestelmän harmonisointia. Monen muun Euroopan maan opetusministerit tulivat prosessiin mukaan Bolognan tapaamisessa kesällä 1999. Sopimuksen mukaan kaikkiaan 29 Euroopan maata yhtenäistävät koulutusjärjestelmiään siten, että tutkintorakenteet ovat samanlaisia ja perustuvat samaan laskentayksikköön (ECTS). Prosessi tähtää myös yhteistyön ja opiskelijoiden liikkuvuuden lisäämiseen.

7.1. Koulutussektorin sisäinen yhteistyö

Keskeisenä lähitulevaisuuden linjauksena nähtiin ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen työnjaon selkeyttäminen, joka koskee myös kulttuurituottaja-alueelle suuntaavaa koulutusta. Opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2003–2008 korostetaan ammattikorkeakoulujen edelleen vahvistettavia työelämysuhteita. Tapahtumatuottajien kannalta tämä luo lisäpaineita hahmottaa se, mikä tulevaisuudessa on valmistuneiden "työelämä". Kuntasektorin vähentyessä "työelämäksi" on muotoutumassa yhä useammin yksittäiset epätyypillisiin työsuhteisiin perustuvat järjestäytymättömien toimijoiden toimeksiannot.

Opiskelijamäärää tarkasteltaessa opetusministeriön koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa (2003) on kulttuurialan korkeakoulutuksen kokonaisvolyymia tarkoitus supistaa. Eri ammattikorkeakoulut voivat kuitenkin itse päättää mistä suuntautumisvaihtoehdoista

supistuksen tehdään. Haastatellut kokivat, että olisi lyhytnäköistä supistaa tuottajakoulutuksesta, sillä usein juuri tuottaja on taidesisällön osaajan toimeentulon mahdollistaja ja sitä kautta työllistämisen dynamo.

Ammattikorkeakoulujen kesken oli vähitellen syntymässä omia profiileita. Uskottiin, että muutaman vuoden päästä profiilit ovat vielä selkiytyneempiä ja eri ammattikorkeakoulujen tuottajalinjoilla on vahvuutenaan omat tuottajuuden erityisalueet, joihin opiskelijoiden osaamista tähdätään. Linjauksia tehtiin parhaillaan ja niistä keskustellessa nousi esille toisaalta yhteistyö eri rajapinnoilla olevien toimialojen kanssa, ja toisaalta erot julkisen- ja järjestösektorin ja toisaalta liiketoiminnallisen tuottamisen välillä.

Profiloitumista pidettiin tulevaisuudessa yhä tärkeämpänä. Yksi syy tähän on ns. Bolognan-prosessi, jonka uskotaan vähitellen avaavan myös koulutusmarkkinoita yhä laajemmin EU:n sisäisiksi nykyisen valtakunnallisuuden sijasta.

"Tässä koulutussektorilla alkaa vielä oma kilpailunsa. Kun mentiin EU'hun niin ensin alkoi tavara liikkua ja kilpailu kiristyi ja nyt alkaa vähitellen koulutuskin vapautua. Ja niistä tulee vielä ankara kilpailutilanne, kun opiskelija katsoo miten mistäkin on työllistytty, paljonko koulutus maksaa, kestääkö tutkinnon saaminen 2 vai 4 vuotta, millaisiin hommiin valmistuneet ovat sijoittuneet jne. Että koulutussektorilla vapaa liikkuvuus tulee lisäämään olennaisesti kilpailua ja tekemään siitä kansainvälistä. Ja sehän on ihan hyväkin asia joltain osin."

Koulutussektorilla uskottiin kansainvälisen kilpailun kiristyvän, mutta ainakin kotimaiset toimijat suunnittelivat tulevaisuutta yhteistyön hengessä. Profiloitumisia ja tulevaisuuden visioita oltiin valmiita kertomaan ja testailemaan. Samalla tapaamisissa keskusteltiin paljon siitä, miten alalla toimivat kollegat näkevät tulevaisuutta ja omien opetussuunnitelmiansa linjauksia. Yhteistyö tiivistyneee edelleen Humakin, Mikkelin, Seinäjoen ja Sydvästin osalta, sillä niissä on siirrytty yhteiseen Kulttuurituottaja AMK-titteliin, jonka laajuudeksi on päätetty 160 opintoviikkoa. Profiloitumisen ohella on tuotu esille myös, että tuottajan moniammatillista osaamispe- rustaa pitäisi yhtenäistää, jotta tutkinnot olisivat vertailtavissa. Vertailun uskottiin tulevaisuudessa lisääntyvän etenkin kansainvälisessä kontekstissa Bolognan-sopimuksen myötä.

Parhaillaan pohdittiin myös tulevaisuuden mahdollista maisteritason jatkotutkintoa tuottajuuden alueelta. Pienet ammattikorkeakoulujen tuottajalinjat näkivät tässä tärkeän yhteistyön alueen. Akateemisen mallin mukaista tutkimusta painottavaa tutkintoa ei pidetty järkevänä, vaan keskusteluissa et-

sittiin uusia mahdollisuuksia, joissa tuottaja voisi syventää ammatillista osaamistaan johonkin strategisesti keskeiseen osaamisalueeseen. Tärkeänä koettiin käytännönläheisyyden säilyminen ja tutkimuksen osalta soveltava toimintatutkimuksellinen ote. Samalla alaan liittyvä perustutkimus ja suuri osa soveltavasta tutkimuksestakin oltiin valmiita jättämään yliopiston tehtäväksi, jossa se linkittyi varsin monen oppituolin tutkimusintresseihin. Ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämistehtävässä painotettiin korostetusti työelämän kanssa yhteistyössä tehtävää kehittämistä.

"Että jos ne rupee siellä sitten vääntämään gradua jostain akateemisesta oppiaineesta, niin eihän se sitten toimi. Eikä se ole enää työelämän kehittämistä sillä lailla suoraan kun mitä amk'ien kai pitäisi olla. Sehän sitten liukuu nopeasti perustutkimukseen."

Linjauksia jatkotutkinnon sisällöstä uskottiin tehtävän seuraavan kolmen vuoden aikana, jonka myötä spesifioidaan myös perusammattitaito ja tuottajan ammatillisen spesialisaation erityisalut.

Pääkaupunkiseudulla sijaitsee kolme ammattikorkeakoulua, jotka kouluttavat tapahtumatuottajia. Haastateltujen mielestä koulutusta ei ole kuitenkaan liikaa, eikä kilpailua opiskelijoista ole. Myös yhteisiä opintojaksoja oli toteutettu ja yhteistyön uskottiin tiivistyvän edelleen sekä kollegiaalisella että opiskelijoiden tasolla.

"Ei ole mitään kilpailua eikä ylikoulutusta. Me ei ehkä vain ole osattu ilmaista, miten hurjan laajalle kentälle koulutamme opiskelijoita ja oppilaitokset ovat niin eri tavalla suuntautuneita. Työura muodostuu tällä alalla vasta opiskelujen jälkeen omaa suuntautuneisuutta vahvistaen."

Koulutuksen perussisällön uskottiin antavan riittävät ammatilliset taidot ja strategisen pelisilmän, joiden myötä opiskelija pystyy sijoittumaan työelämään muiden palvelukseen tai luomaan itselleen työpaikan. Ammattikorkeakoulun koettiin antavan laaja-alaiset perustiedot, joiden pohjalta opiskelija voi oman orientaationsa mukaan luoda työpaikkansa varsin monen erityyppiseen toimintaympäristöön. Monelle tutkinto on perustutkinto, jonka jälkeen jatketaan vielä opintoja.

Yliopistoyhteistyö ei ollut kovin laajaa suurimmassa osassa ammattikorkeakouluista. Yhteistyön uskottiin lisääntyvän etenkin Bologna-prosessin etenemisen myötä. Kulttuurisektorin lahjakkuusreservi koettiin rajalliseksi ja pidettiin ensiarvoisen tärkeänä, että opiskelijat voisivat entistä joustavammin liikkua korkeakoulujärjestelmässä.

"Että jotenkin tutkinnot pitää rakentaa niin, että ne on yhteensopivia ja jotenkin rinnasteisia. Meillä tuo maan koko tulee vastaan, että lahjakkuusreservi on todella rajallinen ja sen pitäisi saada kokonaisuajattelusta paras mahdollinen oppi ja tuki."

Hankaluutena koettiin arvoasetelma, jossa ammattikorkeakoulusektori uutena toimijana koki usein olevansa altavastajan asemassa. Tämän uskottiin kuitenkin vähitellen väistyvän ammattikorkeakoulun koulutustulosten tullessa näkyväksi.

"Että tarvittaisi ennakkoluulottomampaa yhteistyönkehittämistä, jonka taustalla on tasavertaisuus. Sehän vaatii sen, että julkisen sanan käyttäjien pitää olla äärettömän huolellisia ja poistaa sanavarastosta "vain". Ja se vaatii amk'sta valmistuneiden kyllin tervettä oman arvon tuntoa pohjalle, jotta he näkyvät ulospäin. Sittenhän on vaikka Sibiksen professorikunta, joka on niin ennakkoluulotonta, että on myös amk'ssa opettajina. Että varmaan meidän ammattialoilla tämä yhteistyö on erilaista kuin monilla muilla aloilla."

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välinen yhteistyö koettiin helpommaksi suhteessa taideyliopistoihin kuin tiedeyliopistoihin. Yhteistyön odotettiin kuitenkin jatkuvasti syventyvän ja sen vähäisyyttä selitettiin usein sillä, että ammattikorkeakoulusektori on nuori ja työaika kuluu suurelta osin oman perustutkinnon rakentamiseen ja kehittämiseen ammattikorkeakouluajattelun mukaiseksi.

7.2. Koulutussektorin aluekehittäminen ja työelämäyhteistyö

Ammattikorkeakoulujen edustajat kokivat suurina haasteina aluekehittämisen ja työelämäyhteistyön. Työelämäyhteistyö tapahtui toisaalta käytännönläheisen, usein harjoittelujen kautta työpaikoilla tapahtuvien, pedagogisten ratkaisujen kautta. Näitä käsittelemme enemmän seuraavassa opetusmenetelmällistä kehitystä kuvaavassa luvussa. Työelämäyhteistyö nähtiin kuitenkin myös tärkeänä työn kehittämisen näkökulmista. Ammattikorkeakoulu haluttiin mieltää asiantuntijareserviksi, joka konsulttina tukee alueen yrityksiä omalla erityisosaamisellaan, yhteistyön rakentajana ja tutkimuksellisella panoksellaan.

Haastatellut kantoivat erityistä huolta siitä, että työelämä saattaa kokea tuotannon alueelle tulevat uudet toimijat kilpailuna kaivatun lisäresurs- sin sijasta. Opiskelijoiden orientaatiota työelämässä haluttiin ohjata sellai- seen suuntaan, jossa heidän uskottiin aidosti työllistyvän mahdollisimman helposti, vaikka se koettiin toisinaan erittäin vaikeaksi tehtäväksi.

"Meillä on kyllä sellainen vastuu opiskelijoista. Että esimerkiksi opinnäytetyöprosessin alussa ollaan tarkkoja. Että jos opiskelija vaikka sanoo, että on kiinnostunut tanssikritiikistä ja haluaa tutkia sitä. Niin mun tehtävä on tietää kentän tilanne ja sanoa, että sinne ei näillä tiedoilla vielä voi työllistyä kriticoksi ja mun tehtävä on kertoa se opiskelijalle ja sanoa, että sä olet nyt 23 ja voit tämän jälkeen lähteä opiskelemaan tota aluetta, mutta ota tämä tutkinto tämmösenä ja tee työsi selkeästi tuottajuudesta. Että me ei saada tukea väärää kuvia, vaan olla vastuussa siitä, että jutut on realistista."

Kaikkiaan suhteet työelämään koettiin läheisiksi ja ne olivat mukana opetussuunnitelman toteutuksessa: työelämästä tulevia vierailijoita käytettiin paljon ja opiskelijat integroitiin opintojensa aikana useissa eri vaiheissa työelämäprojekteihin ja -oppimisympäristöihin. Työelämän edustajille kesä on keskeistä tapahtumatuotannon aikaa, mutta esimerkiksi talvella on paljon hiljaisempia kausia. Koulutussektori toimikin usealle tuottajalle tärkeänä talvi- ajan sivutyönä, joka myös teki osaltaan suhtautumisesta myönteistä.

7.3. Opetusmenetelmällinen kehittäminen

Opetussuunnitelma on kohdannut toteuttamistavassa valtavan muutoksen. Opettajan rooli on muuttunut samoin kuin oppijankin ja opettamismenetel- mät ovat monipuolistuneet. Antti Kauppi jakaa oppimisympäristöjä suljet- tuihin ja avoimiin.

Taulukko 4. Suljettu ja avoin oppimisympäristö

	suljettu oppimisympäristö ammattikorkeakoulussa	avoin oppimisympäristö ammattikorkeakoulun ja työelämän/yhteiskunnan kytköksessä
Kohde	oppisisältö	reaalitodellisuus
Tavoitteiden johtaminen	koulutuspolitiikka	kehittyvä toimintaympäristö
Suunnittelu lähtökohta	oppiaine	toimintaympäristö
Suunnittelu	opetuksen suunnittelu	opiskelijan toiminnan suunnittelu
Sisältö	OPS:sta ja oppikirjoista johdettu oppiaines	todellisuutta selittävä tieto
Menetelmät	opetuksen "massatuotantoon" soveltuvia	opiskelijälähtöiset, tutkivat, kehittävät
Oppimistehtävät	suljettuja harjoitustehtäviä	avoimia soveltamistehtäviä
Tukijärjestelmät	valmiit mallit ja ratkaisut, opettajälähtöinen	yhteiset hankkeet, opiskelijälähtöinen
Arviointi	kontrolli, arvostelu	sisällöllinen, oppimista edistävä, todellisuuteen suhteuttava
Rakenne	moduloitu, pirstaleinen	integraiva, joustava
Keskeinen yksikkö	kurssi, oppitunti	toimintakokonaisuus, tehtävä
Jaksotuksen yksikkö	tuntia viikossa	päiviä kuukaudessa

Lähde: Kauppi 1998, 54

Kulttuurisihteerien koulutus oli opistoissa tarkasti kontrolloitua Kouluhallituksen taholta ja toteuttamien tapahtui suljetun oppimisympäristön mukaisesti oppiainekohtaisesti ja ryhmäopetuksena. Harjoitustehtävät ja kokeet olivat opetussuunnitelmien tavoitteita mittaavia ja niihin oli olemassa mallivastaukset. Runko-opetussuunnitelma rakentui kurseittain, jotka muodostivat aihesisältöisiä moduuleita. Moduulit rakennettiin sisällön mukaan, ei opiskelijälähtöisesti konstrukttiivisen oppimiskokonaisuuden perusteella.

"Tämä yhteiskunnallinen muutos on ollut aivan valtava, kun nyt ei enää semmoista (Kouluhallitus) valvontamekanismia ole. Että on kun yö ja päivä siinä vanhassa ja nyt tässä ammattikorkeakoulussa."

Avoimempiin ympäristöihin siirtyminen pyrki mahdollistamaan entistä tiiviimpää työelämäyhteistyötä ja opiskeluaikaista sidosta työelämän käytäntöihin.

Siirtyminen avoimeen ammattikorkeakouluoppimisympäristöön on parhaillaan käynnissä. Kaikkien tuottamista opettavien ammattikorkeakoulujen opetuksen toteutuksessa painottuu käytännönläheisyys projektien ja työelämästä tuotujen esimerkkien kautta sekä työharjoittelun että vierailleviksi opettajiksi kutsuttujen työelämässä toimivien asiantuntijoiden panoksen avulla. Vaikka opetuksen sisällöt eivät ole välttämättä muuttuneet paljoa kulttuurisihteerien opetussuunnitelmiin verrattuna, on siirtyminen avoimeen oppimisympäristöön muokannut voimakkaasti sisältöjen luonnetta ja opettamistapoja.

Muutos on tapahtunut verrattain nopeasti, mutta se näkyy selvästi esimerkiksi Humakin opetussuunnitelmassa, jossa suuri osa opinnoista järjestetään 5 opintoviikon laajuisina teemakokonaisuuksina, joista opiskelija valitsee kannaltaan mielekkäimmät. Tätä kautta opiskelija pystyy muotoilemaan 4 koulutusyksikön tarjonnasta valitsemalla itselleen varsin yksilöllisen ainekokonaisuuden.

Haastatellut ammattikorkeakoulujen avainhenkilöt kokivat suurena haasteena opetuksen orientaation muutoksen. Aiemmin opiskelijoita ikään kuin soviaalietettiin oppikirjatietojen ja työharjoittelun kautta tulevaan toimenkuvaansa. Tulevaisuudessa kuitenkin ammattilaisen tulee olla yhä selkeämmin työnsä kehittäjä ja etenkin kulttuurisektorilla uusien ajattelun- ja toimintamallien lanseeraaja. Yhä useampi tulevaisuuden kulttuurisektorin työntekijä luo itse oman ammattinsa julkisten laitosten ulkopuolella.

Pedagogiikka painottaa ammatillisen kasvun tapahtuvan yhä enemmän luokkahuoneen ulkopuolella työelämän parissa. Tällaisen oppimisprosessin hallinnointi on vaikea. Myös opettajan ja yhtä lailla oppijan on omaksuttava uuden tyyppistä ajattelua, jossa opettaja pikemminkin ohjaa oppimaan kuin enää perinteisessä mielessä opettaa. Opettajat haluavatkin mieltää usein itsensä pikemminkin oman oppiaineensa asiantuntijakonsultteiksi ja oppimisen tukijoiksi kuin perinteisessä mielessä tietoa opiskelijan päähän kaataviksi opettajiksi. Työelämäyhteistyön rakentamiseksi oli myös tehty pitkäjänteistä kehittämistyötä, jonka tuloksiin oltiin tyytyväisiä.

"Me ollaan ylpeitä tästä meidän projektioppimisen mallista (näyttää materiaaleja: opaskirja opiskelijalle ja työpaikan ohjaajalle). Harjoittelua on 20–60 opintoviikkoa ja monen kurssitoteutuksen suoritusvaihtoehdoissa on myös tämä projektioppiminen."

Luova prosessi mielletään osittain mystiseksi ja siihen liitetään mielikuvissa paljon hiljaista tietoa. Keskeinen tulevaisuuden tavoite on saada hiljainen tieto näkyvämmäksi ja siirtyä lopputuloksen painottamisesta itse prosessin tärkeyden painottamiseen. Työelämässä juuri luova prosessi on keskeinen innovatiivisuuden moottori ja kulttuurialan ihmisten uskotaan

yhä enemmän työllistävän itseään yrityksiin luovuuteen liittyvien prosessien tukijoina.

Pedagogiikan problematiikkaan liitettiin myös huoli asiantuntevasta kouluttajakaartista. Perinteisesti kouluttajat ovat olleet oman kulttuurialansa tekijöitä ja kokemukseen ja kantapään kautta oppimiseen perustuneen osaamisen muuntaminen pedagogisesti toimivaksi kokonaisuudeksi on vaikeaa. Nostettiin ajatus esille tulevaisuuden opettajasta työelämää edustavien vierailijoiden pedagogisena konsulttina, joka auttaisi asiantuntijoita muuntaamaan kokemuksiaan pedagogisesti mielekkääksi oppimistapahtumaksi.

8. Päätäntö

Tässä kartoituksessa on tarkasteltu tapahtumatuotannon koulutuksen volyymin ja sisältöjä nykyisessä ammattikorkeakoulujärjestelmässä sekä koottu ammattikorkeakoulujen tuottajakoulutuksen suunnittelun avainhenkilöiden näkemyksiä tuottajan työnkuvan ja toimikentän muutoksista lähitulevaisuudessa.

Selvityksen taustalla toimivat AMKOTA-, OPALA- ja OPTI-tietokantojen tilastotiedot, ammattikorkeakoulujen tuotannon opetussuunnitelmat ja haastattelumateriaali. Lisäksi olen itse ollut laatimassa yhden ammattikorkeakoulun tuotannon opetussuunnitelmaa sekä osallistunut ammattikorkeakoulujen välisiin yhteisiin tapaamisiin. Olen toiminut kyseisellä kentällä noin kolme vuotta yliopettajana ja tutustunut sitä kautta käytännössä tuotannon koulutukseen monesta eri näkökulmasta.

Suomessa tapahtumatuottajia koulutetaan viidessä eri ammattikorkeakoulussa: verkostomaisesti toimivassa Humakissa, Mikkelin, Seinäjoen ja Helsingin ammattikouluissa sekä ruotsinkielisessä Yrkeshögskola Sydväst'issä. Lisäksi on useita (uus)mediatuotantoon keskittyneitä ammattikorkeakouluja, jotka on tässä rajattu kartoituksen ulkopuolelle. Kulttuuri-tuottaja AMK-tutkintoon valmistavat koulutusohjelmat ovat standardoitu-massa laajuudeltaan 160 opintoviikon laajuisiksi, jolloin tutkinto on tarkoitus suorittaa neljässä vuodessa.

Tapahtumatuotannon koulutusohjelmiin on ollut runsaasti hakijoita: vuonna 2003 hakijoita oli yhteensä 2109, joista 159 sai opiskelupaikan. Ammattikorkeakoulujen yleinen sisäänpääsyprosentti on ollut noin 30 ja kulttuurialojen 23. Tähän verrattuna tuotannon koulutusohjelmiin on ollut erittäin vaikea päästä sisään, sillä vain 7,5% hakeneista on hyväksytty opiskelijaksi. Heistä keskimäärin vain joka neljäs on mies.

Keskimäärin Suomessa aloittaa vuosittain noin 190 uutta kulttuurituottajaopiskelijaa. Heistä 61% opiskelee eri Humanistisen ammattikorkeakoulun toimipisteissä. Sisäänpääsykokeissa on aikaisemmin painotettu kulttuurisektorin tuntemusta ja omakohtaista suhdetta taide- tai kulttuurikenttään. Parhaillaan on kuitenkin menossa murros, jossa keskeiseksi kriteeriksi nousevat sosiaaliset taidot, ja verkostojen luomisen ja hallitsemisen kyky.

Ammattikorkeakoulut ovat niin uusia oppilaitoksia, että tuottajia ei ole vielä ehtinyt valmistua kovinkaan paljon. Parhaillaan eri ammattikorkeakoulut ovat tekemässä erillisiä opinnäytetöitä ja muina selvityksinä osana

laatujärjestelmäänsä valmistuneiden seurantajärjestelmää. Toisaalta, kun valmistuneita on ollut vähän, haastatellut tiesivät, mihin heiltä valmistuneet olivat sijoittuneet, ja millaisia projekteja he tekivät. Pääsääntöisesti opiskelijat olivat sijoittuneet muiden palvelukseen tai toimivat yrittäjämäisesti freelancer-tyyppisissä pätkätöissä. Suuri osa opiskelijoista oli muodostanut kontaktin nykyiseen työnantajaansa jo opiskelujen aikana ja usein niiden osana. Tulevaisuudessa uskottiin pätkätöiden yhä lisääntyvän ja tuottajien muodostavan joukon osa-aikaisesti työllistettyjä ammattilaisia, jotka toimivat etenkin ammattiuuransa alussa reservinä, jota hyödynnetään tarvittaessa ja joka muutoin jätetään pärjäämään omin avuin.

Tapahtumatuotannon opetus suunnitelmissa oli selkeitä painopiste-eroja. Keskeisimmät valinnat liittyivät tavoiteosaamisen asemointiin operationaalisen osaamisen, strategisen osaamisen ja taidesisältöjen hallinnan välimaastoon. Kaikille pakollisissa aineissa Humakin opinnoissa painottuivat strategiset aineet, Mikkelin opinnoissa yleissivistävät ja operationaaliset aineet, Seinäjoella sekä Sydvästissä taideaineet yhdistettynä strategiaan aineisiin ja Stadiassa operationaaliset aineet. Kulttuurisihteerien runko-opetus suunnitelmaan verrattuna julkissektorin toimintalogiikan hallitsemiseen tähtäävien aineiden määrä oli radikaalisti vähentynyt ja tilalle oli tullut kolmannen sektorin tai yritys sektorin toimintaan perehtyminen. Johtamiseen liittyvät aineet olivat muuttuneet sisällöllisesti henkilöstöhallinnosta vuoro-vaikutustaitoihin ja oman oppimisprosessin hallintaan.

Tulevaisuuden kehityssuuntina tarkasteltiin tuottajan toimintaympäristön muutosta. Tuottajan työ sijoittuu julkissektorin, yksityissektorin ja ns. kolmannen sektorin välimaastoon. Julkissektorin uskottiin lähivuosina yhä jatkavan kulttuuritoimen virkojen vähentämistä ja saman aikaisesti ulkoistavan toimintojaan. Kunnan mahdollisuuksiin ostaa ulkoistettuja palveluita suhtauduttiin kuitenkin epäilevästi ja julkissektorin roolin uskottiin muuttuvan lähivuosina yhä enemmän tapahtumatuotannon osa-rahoittajaksi ja alueellisen yhteistyön koordinoijaksi. Toisaalta uutena ammattiorientaationa tuotiin esille erityiset EU-sihteerit, jotka etsivät keinoja aktivoida alueellista kulttuuritoimintaa ja hakevat rahoitusta toiminnalleen Euroopan unionin rahoituslähteistä.

Tuottajien työn muodoksi tulee lähivuosina yhä enemmän yksittäisistä projekteista koostuva työllisyys, jossa toimeksiantajat ovat vaihtelevasti kunta, kolmas sektori, yritykset ja kansalaiset lipputulojen ja vapaaehtoistyön kautta. Juuri nyt ollaan vaiheessa, jossa yksittäisiä koulutettuja tuottajia on kentälle tulossa aiempaan verrattuna enemmän. Muutaman vuoden aikaperspektiivissä pidettiin todennäköisenä, että tuottajat yhdistävät voimiaan ja perustavat tuotantotaloja esimerkiksi osuuskuntamuotoisina.

Samalla heidän osaamisensa kehittyi ja erikoistuu johonkin tuotannon osa-alueeseen, kuten markkinointiin, tapahtumalogistiikkaan, tekijänoikeuksiin tai verkkoviestintään.

Kolmannen sektorin kehitykselle nähtiin kaksi vaihtoehtoista tietä, joista toinen jatkuu melko muuttumattomana verrattuna nykytilanteeseen ja toinen vie investointien kautta yhä ammattimaisempaan kolmannen sektorin toiminnan organisointiin ja työtilaisuuksien lisääntymiseen. Jo 90-luvun alkupuolella uskottiin järjestökentän voimakkaaseen kasvuun ja aktivoitumiseen tapahtumatuottajien tulevana toimintakenttänä. Todellisuus on kuitenkin osoittanut, että järjestöt ja yhdistykset ovat olleet niukkuuden jakamista ja niiden mahdollisuudet työllistää uusia tapahtumatuottajia ovat olleet paljon rajallisemmat kuin oltiin ennakoitu. Lähivuosina uskottiin, että kolmannen sektorin toimijat tekevät ratkaisevat linjauksensa ja samalla odotettiin, että julkissektori ryhtyy toimenpiteisiin kolmannen sektorin toimintaedellytysten parantamiseksi. Nykyisellään koettiin, että yhdistykset ja vapaaehtoisjärjestöt jäävät liian usein puuhastelun tasolle ja parhaat ideat siirtyvät nopeasti yrityksiin ja muuttuvat kaupallisiksi tuotteiksi, joista kolmannen sektorin toimijat eivät hyödy. Kolmannen sektorin tapahtumatuotannon ammattimaistumisen taustaksi toivottiin julkista panostusta, jonka mukana järjestöjä voidaan velvoittaa tekemään yleishyödyllisin kriteerein alueensa kulttuurityön kehittämistyötä.

Kolmannen sektorin positiiviseen kehitysskenaarioon liitettiin usein ajatus vapaaehtoisen kansalaisaktiivisuuden nykyistä tehokkaammasta hyödyntämisestä. Koettiin, että juuri kulttuurikenttä voisi olla keskeinen kansalaisyhteiskunnan rakennusaine. Kulttuuri voi tarjota kansalaisille osallistumismahdollisuuksia, joiden kautta voi kokea elämyksiä ja saada sosiaalista tyydytystä muutenkin kuin vain passiivisesti osallistumalla tapahtumaan. Osallistumismahdollisuuksien tietoinen rakentaminen ja kehittäminen nykyistä palkitsemammaksi nähtiin yhtenä mahdollisena tuottajan tulevaisuuden erikoistumisalueena. Vapaaehtoistyön monipuolinen hyödyntäminen koettiin voimavaraksi, jonka käyttäminen voisi osaltaan viedä kulttuuritoimintaa järjestäviä yhdistyksiä positiivisempaan kehityssuuntaan. Tämän edellytyksenä nähtiin kolmannelle sektorille orientoituvien tuottajien ammattiosaamisen kasvu, jossa painottuvat taidot kansalaisaktiivisuuden koordinointiin ja kehittämiseen sekä osallistavien tapahtumien rakentamisen kyky.

Yrityssektorin toimintalogiikkaan tähtäävää opetusta on jatkuvasti lisätty opetussuunnitelmissa, ja useimmissa oppilaitoksissa alueen opetusta oli edelleen tarkoitus lisätä opintojaksoina ja menetelmällisinä ratkaisuin. Etenkin sisäinen yrittäjyys koettiin varsin tyypilliseksi tapahtumatuottajan toimintatavaksi. Samalla haluttiin tukea myös ulkoista yrittäjyyttä, jonka osalta etenkin osuuskunnat tuotiin esille. Nykyisen yrityskentän

intresseihin suhtauduttiin skeptisesti ja esimerkiksi sponsorointiin suhtauduttiin varautuneesti. Osa haastatelluista tosin piti liiketoiminnallisia näkökulmia normaaleina tuottajan työhön kuuluvina osaamisalueina eikä kokenut yrityksiensä kanssa työskentelyä ongelmalliseksi.

Julkissektorin työpaikkojen uskottiin siirtyvän ulkoistamisen myötä entistä enemmän freelance-tyyppisille toimijoille. Vähitellen tuottajien uskottiin järjestävän tuotantotaloiksi ja samanaikaisesti myös alueellisen kulttuuritoiminnan uskottiin keskittyvän nykyistä harvempiin aluekeskuksiin.

Tuottajan toimenkuvan kehitykseen liitettiin myös eri sektorien rajapintojen ylittämisen tarve. Aikaisemmin koettiin, että tuottaja toimii kulttuurin ja taiteen sekä liiketoiminnan rajapinnalla. Tulevaisuudessa koettiin, että yhä useammin tuottajan rakentaa yhteistyöverkkonsa ja profiloituu jonkin kolmannen sektorin rajapinnalle aikaisempien taiteen ja liiketoiminnan ohella. Erityisen voimakkaasti uskottiin sosiaali- ja terveysalan, uuden teknologian, elämysteollisuuden, matkailun ja luovuuskoulutuksen linkittymiseen yhä lähemmäs kulttuurituottajan toimenkuvaa.

Sosiaali- ja terveysalalla uskottiin kulttuurisisältöjen palvelujen tarpeen kasvavan väestön ikääntymisen myötä. Samalla uskottiin, että kulttuuri tiedostetaan yhä selkeämmin osaksi ihmisten hyvinvointia ja sen kautta kulttuurin toimintamenetelmiä tullaan tulevaisuudessa hyödyntämään yhä enemmän organisaatioiden ja yhteisöjen kehittämisessä.

Uuden teknologian rooli nähtiin erittäin keskeisenä sisältötuotannossa. Tapahtumatuotannon ammattikuvasta käsin uudet digitaaliset jake-lukanavat sijoitettiin pääsääntöisesti tapahtumatuottajan osaamisalueen ulkopuolelle lähinnä alihankintasuhteiden kautta organisoitaviksi näkökulmiksi. Tärkeäksi nähtiin tuottajan kyky hyödyntää teknologisen kehityksen mukana tulevia mahdollisuuksia, joiden avulla joko tapahtumasta itsestään rakennetaan elämyksellinen tai jonka avulla tapahtumasta tiedottaminen ja sen yhteisöllisyyttä tukevat elementit vahvistuvat. Teknologinen kehitys liitettiin selkeästi myös elämysteollisuuden kasvuun, joka tarjoaa myös tapahtumatuottajille tulevaisuudessa yhä enemmän työmahdollisuuksia. Kulttuurimatkailun kasvuun uskottiin, ja tulevaisuudessa jokin tai jotkin ammattikorkeakouluista painottanee sitä entistä voimakkaammin.

Koulutussektorin toimijat olivat vähitellen profiloitumassa toisistaan erilleen, ja myös tunnistamassa toistensa vahvuuksia. Selkeiden profiilien uskottiin löytyvän seuraavan kahden vuoden aikana. Samanaikaisesti painopisteiden ja opetussuunnitelmien linjausten kautta luodaan eroa myös yliopistosektorin suuntaan Bolognan-prosessin siivittämänä, joka pidemmällä aikavälillä avaa myös kansainvälisen kilpailun koulutussektorilla. Nykyisellään tuottajalinjojen välillä oli jonkin verran yhteistyötä ja sitä pyrittiin jatkuvasti lisäämään. Opetussuunnitelman kehittämistyössä sisältöjen

ohella keskeiseksi koettiin opetusmenetelmien kehittäminen ja etenkin työ-elämäyhteistyön luonteva rakentaminen osoittautui keskeiseksi haasteeksi.

Tämän kartoituksen pohjalta on laadittu ammatissa toimiville tuottajille suunnattava internet-kysely, jonka tarkoitus on kerätä ennakoitietoa tuottajakentän muutoksista alalla toimivien näkökulmasta. Formaali tapahtumatuoannon koulutus on uutta ja sen paikantaminen toimikentälle on siksi haastavaa. Tämän kartoituksen tuloksena on koostettu koulutussektorin avainhenkilöiden näkökulmia tuottajan työhön. Tuottajien ammattiryhmä on muutoksen keskiössä ja ammatissa toimimisen osaamisvaateet muuttuvat nopeasti. Haastattelujen tuloksena on paikannettu joitakin tuottajan työssä toimimisen kannalta keskeisiä osaamisalueita, joiden kautta ammattikuvaa voidaan määrittää.

Lähteet

- Ahponen, Pirkkoliisa. 1994. Kulttuuri instituutiona, markkinoilla ja utopioissa. Kulttuuripoliittikka ja kulttuurihallinto Suomessa. Artikkeliteoksessa Kulttuurintutkimus (toim. Jari Kupiainen & Erkki Sevänen). Tietolipas 130. Helsinki, SKS, 97–118.
- Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelman perusteet. 1996. Humanistinen ja opetusala. Vapaa-ajan toiminta. Opistoaste. Helsinki, Opetushallitus.
- Ammattikorkeakoulujen valintaopas 2004. Helsinki, Opetushallitus.
- Ammattikorkeakouluopinnot. 2003. Helsinki, Opetushallitus.
- Asetus kuntien kulttuuritoiminnasta 53/81.
- Autio, Veikko & Hanhijoki, Ilpo & Katajisto, Jukka & Kimari, Matti & Koski, Leena & Lehtinen, Jukka & Montén, Seppo & Taipale, Ulla & Vasara, Anneli. 1999. Ammatillinen koulutus 2010. Työvoiman tarve vuonna 2010 ja ammatillisen koulutuksen mitoitus. Helsinki, Opetushallitus.
- Bennett, Oliver. 1999. Kulttuuripoliittikka, kulttuuripessimismi ja postmoderniteetti. Teoksessa Kangas & Virkki (toim). Kulttuuripoliittikan uudet vaatteet. Jyväskylä, SoPhi 23, 13–33.
- Cantell, Timo. 2001. Mittaamaton kulttuuri. Keskustelua kulttuurin vaikuttavuudesta. Teoksessa Sulevi Riukulehto (toim.) Perinnettä vai bisnestä? Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet. Jyväskylä, Atena Kustannus Oy.
- Eriksson, Marja & Voutila, Kari. 1999. Patterns of Management in Four Finnish Festivals. AIMAC'99. 5th International Conference on arts and cultural management. Helsinki, Finland. Management Arts & Culture International Association. Helsinki School of Economics and Business Administration, 32–41.
- Haapakori, Arja. 2002. Kulttuurialan tuottajat: työn muotoutuminen kulttuurin ja hallinnon rajavyöhykkeellä. www-julkaisu: <http://www.akava.fi/>. Kulttuuri-Laaser -projektin raportteja. Helsinki, AKAVA.

- Heiskanen, Ilkka. 1994. Kulttuuripolitiikan pitkät linjat. Kansallisen kulttuurin prototyypistä hyvinvointivaltiollisen kulttuuripolitiikan kautta kohti uutta – kenties monikansallista kulttuuria. Hyvinvointikatsaus (2), 6–9.
- Helander, Voitto. 1998. Kolmas sektori. Helsinki, Gaudeamus.
- Honkanen, Virpi & Ahola, Sakari. 2003. Kulttuurin koulutus ja uudet urat. Ammattikorkeakouluista kulttuurialalta valmistuneiden koulutuskokemukset, työllistyminen ja yrittäjyys. Turun yliopisto, koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportti 61. Turku, Digipaino.
- Hotinen, Juha-Pekka. 2002. Tekstuaalista häirintää. Kirjoituksia teatterista, esitystaiteesta. Elektra. Liken ja Teatterikorkeakoulun julkaisusarja. Helsinki, Like.
- Hytönen, Jaana. 2003. Muotoilun tulevaisuuden tunnistaminen. Ennakkoselvitys muotoilualan koulutuksesta. Designium. Helsinki, Taideteollinen korkeakoulu.
- Hyyryläinen, E. 2002. Palvelut, johtaminen ja kehittäminen kunnallisessa vapaa-aikatoimessa. KuntaSuomi 2004-tutkimuksia nro 35. Verkkojulkaisu. Vaasan yliopisto. Helsinki, Suomen Kuntaliitto.
- Julkunen, Raija. 2002. Suunnanmuutos. 1990-luvun sosiaalipoliittinen reformi Suomessa. Tampere, Vastapaino.
- Kangas, Anita. 1993. Kulttuurisihteeri – Hyvinvointi valtion ammatti. Teoksessa Esa Konttinen (toim.), Ammattikunnat, Yhteiskunnat ja Valtio. Suomalaisten professioiden kehityskuvia. Jyväskylän yliopisto, Sosiologian laitoksen julkaisuja 55. Jyväskylä, 159–177.
- Kangas, Anita & Virkki, Juha (toim.) 1999. Kulttuuripolitiikan uudet vaatteet. Jyväskylä, Jyväskylän yliopisto. 156–178
- Karhunen, Paula. & Niininen, M. 2003. Taidealan ammattikoulutus – esiselvitys. Taiteen keskustoimikunta, työpapereita 41. Helsinki, Taiteen keskustoimikunta.
- Kauppi, Antti. 1998. Uudistava oppiminen, koulutus ja työn kehittäminen. Helsinki, Opetushallitus.
- Kauppi, Antti. 2003. Ammattikorkeakoulujen koulutuksen kehityslinjoja. Teoksessa Kauppi, A. & Huttula Tapio (toim.) 2003. Laatia ammattikorkeakouluihin. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 7:2003. Helsinki, Edita.

- Kaupunki luomisen tilana. Helsingin kulttuurisuunnitelma vuosiksi 2001–2010. Kulttuurikomitean raportti vuodelta 2000.
<http://www.hel.fi/kkansl/julkaisut/kulttuurikomitea.pdf>
- Keltti, Pia. 2001. Kuntien kulttuuritoimen virat 1990-luvulla. Kunnalliseen henkilörekisteriin perustuva selvitys kuntien kulttuuritoimen virkojen määrän muutoksista vuosina 1992, 1996 ja 1999. Helsinki, Suomen Kuntaliitto.
- Korpipää, Seppo. 1995. Mitä tapahtuu kulttuuritoimelle? Kuntien yleisen kulttuuritoimen tila ja tulevaisuudennäkymät vuonna 1995. Helsinki, Suomen kuntaliitto.
- Koulutus ja tutkimus vuosina 2003–2008. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriö, Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. 4.12.2003.
- Kulttuurisihteerin opintolinjan runko-opetussuunnitelma. 1986. Kouluhallitus.
- KUPOLI. Kulttuuripolitiikan linjat. 1992. Komiteamietintö 1992:36. Helsinki, Opetusministeriö.
- Laitinen, Jukka. 2001. Verkkotuotantojen liiketoimintamallit. Tuottajan näkökulma. Helsinki, LTT-tutkimus Oy.
- Lehto, Juhani. 2003. Uusi julkissektorin hallinta ja kilpailuttaminen sosiaali- ja terveyshuollossa. Teoksessa Ollila, Eeva, Ilva, Minna & Koivusalo, Meri (toim.) Kilpailuttaminen sosiaali- ja terveystalouden näkökulmasta. Raportteja 276. Helsinki, Stakes.
- Lempinen, Petri & Tiilikainen, Anna. 2001. Opiskelijatutkimus 2000. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 21/2001. Helsinki.
- Luukkainen, Olli (toim.) 2002. Sivistyksen avaimet. Opetus ja kulttuuri matkalla vuoteen 2010- Helsinki, Suomen Kuntaliitto.
- Mitchell, Ritva. 1991. Taiteen ja kulttuurin managerikoulutuksesta Euroopassa. Arsis 01/1999, 42–43
- Moisio, Heidi & Holma, Lotta. 2000. Kulttuuritapahtumien tuottajan rooli ja verkostot. Case labra. Yritysprojektit. Helsingin kauppakorkeakoulu. <http://www.culminatium.fi/zdoc/Tapahtumatutnantoraportti.pdf>
- Oppilaitostilastot 2002. 2003. Helsinki, Tilastokeskus.

- Seppälä, Vesa & Kaipainen, Jouni. 1997. Kulttuurilaitosten yhteiskunnalliset vaikutukset. Suomen Kuntaliiton sivistystoimen tutkimusprojektin yhteenvetoraportti. Helsinki, Suomen Kuntaliitto.
- Suutari, Minna. 2003. Korkeakoulutettujen työelämäurien alkuvuodet. LAASER-projektin loppuraportti. Helsinki, Akava.
- Timonen, Eija. 2002. Kulttuurialan työpaikat – onko niitä vuoden 2015 Suomessa? Taku ry:n tiedotuslehti 3/2003.
- Valanta, José. 1999. Monimuotoistuva palvelurakenne – kyselyn tulosten esittelyä. Teoksessa Valanta, José. Yhteisvoimin tulevaisuuteen – Kuntien muuttuvat toimintatavat, Helsinki. 161–217
- Vapaa-aikatoiminnan koulutustoimikunta. 1982. Vapaa-aikatoimikunnan koulutustoimikunnan mietintö. Keskiasteen opintolinjojen uudistus. Kulttuurisihteerin opintolinja. Opetusministeriö. Helsinki, Valtion painatuskeskus.
- Vapaa-aikatoiminnan koulutustoimikunta. 1992. Vapaa-aikatoiminnan ammatillisen koulutuksen uudistaminen. Opetusministeriö. Helsinki, Valtion painatuskeskus.

Haastattelut

- Leena-Marja Virtanen, lehtori, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Humak, 25.2.2004
- Leena Björkqvist, lehtori, Yrkeshögskola Sydväst, 31.3.2004
- Jussi Kareinen, koulutusohjelmavastaava, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, 25.3.2004
- Marita Raitaranta, päätoiminen tuntiopettaja, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, työryhmä 9.4.2003–2.2.2004
- Taru Särkkä, vs. koulutusjohtaja, Mikkelin ammattikorkeakoulu, 7.4.2004
- Päivi Tenhunen-Marttala, lehtori, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, työryhmä 18.9.2003–2.2.2004
- Eija Timonen, koulutusohjelmajohtaja, Humanistinen ammattikorkeakoulu Humak, 26.3.2004

cuppo re

Huomisen rientoja tuottamassa

Tapahtumatuottajien ammatin kehitystrendejä tuottajia kouluttavien ammattikorkeakoulujen näkökulmasta

Tuottaja toimii liike-elämän ja taiteen välimaastossa, ymmärtää molempien sektorien toimintalogiikkaa ja kykenee löytämään uusia toimintatapoja. Tuottajien tarve onkin nostettu esille useissa kulttuuripoliittisissa ja -strategisissa papereissa. Mutta mitä tuottajan osaamiskarttaan kuuluu? Miltä näyttää tuottajakentän tulevaisuus heitä kouluttavien ammattikorkeakoulujen näkökulmasta?

Tässä kartoituksessa on tarkasteltu kulttuurituotannon koulutuksen volyymia ja sisältöjä nykyisessä ammattikorkeakoulujärjestelmässä sekä koottu ammattikorkeakoulujen tuottajakoulutuksen suunnittelun avainhenkilöiden näkemyksiä tuottajan työnkuvan ja toimikentän muutoksista lähitulevaisuudessa. Selvityksen taustalla toimivat eri tietokannoista poimitut tilastotiedot, ammattikorkeakoulujen tuotannon opetussuunnitelmat sekä avainhenkiöiden haastattelut.

Katri Halonen toimii Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian kulttuurialojen yliopettajana. Hän on työskennellyt usean vuoden ajan ammattikorkeakoulussa tuottajien koulutusohjelman parissa.

